

Erfarenheter av antisemitism

En enkätstudie bland judar i Finland

Sabina Sweins

Avhandling pro gradu i religionsvetenskap

Handledare: Peter Nynäs

Fakulteten för humaniora, psykologi och
teologi

Åbo Akademi

Våren 2018

ÅBO AKADEMI – FAKULTETEN FÖR HUMANIORA,
PSYKOLOGI OCH TEOLOGI
Abstrakt för avhandling pro gradu

Ämne: Religionsvetenskap	
Författare: Sabina Sweins	
Titel: Erfarenheter av antisemitism: En enkätstudie bland judar i Finland	
Handledare: Peter Nynäs	
<p>Under den senaste tiden verkar det från media som om antisemitism och rasism runtom Europa ökat. Judar har blivit utsatta för hatretorik och trakasserier och judiska byggnader har blivit vandaliserade. Syftet med denna avhandling är att utreda hur judar i Finland upplever antisemitismen i Finland, hurdan antisemitism de har upplevt och hur antisemitismen ändrats under 2000-talets början. Genom en enkätundersökning bland judarna i Finland har jag undersökt erfarenheter av antisemitism. Som bakgrund till min studie har jag främst Svante Lundgrens enkätundersökning om judarna i Finland från 2001 och Lars Dencik och Karl Marosis studie om tre olika kategorier av antisemitism: klassisk antisemitism, Israel-härledd antisemitism och upplysningsantisemitism. 113 personer svarade på enkäten. Det är tillräckligt för att garantera att studien har en viss tillförlitlighet.</p> <p>Min analys av resultaten tyder på att antisemitismen i Finland har vuxit under de senaste 15 åren. Cirka hälften av respondenterna har blivit utsatta för antisemitism och tre fjärdedelar av dem anser också själva att antisemitismen ökat. De flesta har upplevt antisemitism på nätet, på jobbet och på allmänna områden. Över hälften anser också att situationen i Israel kan göra det svårt att vara jude i Finland. Det här kan antyda att det existerar en Israel-härledd antisemitism i Finland, vilket också respondenternas vittnesmål i övrigt tyder på. De vittnade även om flera fall av klassisk antisemitism, medan enbart en av respondenterna vittnade om en upplevelse som faller inom kategorin upplysningsantisemitism. Trots att det inte hörde till mitt syfte visade mina resultat även att det finns en känsla av utanförskap bland judarna i Finland och att det råder en rädsla för terrordåd.</p> <p>Överlag väcker min studie en fråga om hur omfattande antisemitiska attityder är bland finländare, samt hur man kan granska antisemitismens ökning genom andra studier. Jag vill även understryka vikten av fortsatt forskning om antisemitismens negativa inverkan på judarna själva. Sådana aspekter skymtade redan i denna studie. Den rådande antisemitismen framstår som ett växande problem och fortsatt forskning är avgörande för att åtgärda detta.</p>	
Nyckelord: antisemitism, rasism, enkät, judar, Judendom, Finland, Israel	
Datum: 13.4.2018	Sidantal: 118

Innehållsförteckning

1 Inledning	3
1.1 Syfte och frågeställning	4
1.2 Metod och material	5
1.3 Forskning om antisemitism i Finland	6
2 Judar och antisemitism i Finland	10
2.1 Judendomen i Finland	10
2.2 Den finska antisemitismens historia	13
2.3 Sammanfattning	16
3 Teoretisk bakgrund: antisemitismens former	18
3.1 Hur ska man definiera antisemitism?	18
3.2 Tre kategorier av antisemitism	23
3.3 Sammanfattning	32
4 Enkät som metod	34
4.1 Enkätundersökning	34
4.1.1 Bortfall	36
4.1.2 Integritet	39
4.2 Svante Lundgrens enkätundersökning	39
4.3 Sammanfattning	40
5 Resultat och analys	42
5.1 Aspekter på identitet	42
5.2 Relationen till Israel	51
5.3 Upplevelsen av antisemitism	56
5.4 Centrala korrelationer	63
5.5 Analys av de öppna frågorna i enkäten	70
5.6 Sammanfattning	74
6 Sammanfattning och avslutning	77
Källor och Litteratur	81
Bilagor	87
Bilaga 1: Enkäten på svenska	88
Bilaga 2: Enkäten på finska	102
Bilaga 3: Följebrev till församlingarna	115

1 Inledning

Den senaste tiden har man kunnat följa med, i nyheter från Sverige, hur den judiska befolkningen där gång på gång blir utsatt för våldsam antisemitism som en motreaktion för något som händer i Mellanöstern. Den judiska församlingen i Umeå lade ner våren 2017 på grund av flera antisemitiska hot (Lindfors, 2017). I Malmö har antisemitismen kommit så starkt i uttryck att staden blivit ökad för den. Under demonstrationerna i Malmö, mot Donald Trumps beslut att erkänna Jerusalem som Israels huvudstad i december 2017, ropades det bland annat att judarna ska skjutas (Monikander, 2017). I Göteborg syntes reaktionen om Trumps beslut som våld mot synagogan. Det kastades brinnande flaskor mot synagogan, då det var en ungdomssamling på gång i synagogan (Gerdfeldt & Harris, 2017). Rasistiska och antisemitiska åsikter sprids runtom i Europa och främlingsfientliga uttalande har blivit allt vanligare. Svante Lundgren (2002) inleder boken *Suomen Juutalaiset - usko, tavat, asenteet* med att påpeka att då det kommer nya minoriteter till Finland kan det skapa problem. Boken baserar sig på en bred enkätundersökning bland judarna i Finland som gjordes 2001. Undersökningen tangerar de finska judarnas levnadsmönster, attityder och åsikter. Han behandlar också antisemitism som en bisak i hans undersökning. I hans undersökning uppger hälften av de finska judarna att de inte har upplevt antisemitism i Finland. Våren efter att undersökningen gjorts utsattes det judiska församlingscentret i Helsingfors för bombhot och idag läggs stora summor på säkerhetsåtgärder i församlingen. Området vid församlingens lokaler blir nuförtiden regelbundet nedklottrad med bland annat antisemitiska meddelanden (Jokinen, 2017). Enligt Dencik och Marosi (2016) kan antisemitismen i Europa delas i tre olika kategorier; klassisk antisemitism, Israel-härledd antisemitism och upplysningsantisemitism. Enligt dem har den så kallade Israel-härledda antisemitismen ett starkt fotfäste i Sverige och uttrycks ofta genom våld. Jag återkommer till de olika kategorierna av antisemitism i kapitel 3.2.

Mot denna bakgrund undersöker jag i denna avhandling hur judar i Finland uppfattar antisemitism. För att få reda på detta utförde jag en enkätundersökning bland judarna i Finland. I undersökningen har jag använt mig av en del frågor från Lundgrens undersökning från 2001. Detta gjorde jag för att kunna jämföra mina resultat med hans

resultat. Jag har även undersökt ifall Dencik och Marosis (2016) kategorier av antisemitism är meningsfulla för att förstå mina resultat.

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med denna avhandling är att undersöka hur judar i Finland upplever antisemitismen i Finland idag (2017), hurdan antisemitism det är och hur upplevelsen ändrats sedan 2001 då Lundgrens enkätundersökning gjordes. Jag strävar att ta reda på hur judarna upplever att antisemitismen i Finland ser ut på ett allmänt plan, till vilken grad de själv upplevt antisemitism och hurdan antisemitism de har upplevt.

Min frågeställning kan sammanfattas i frågan: hur upplever judarna i Finland antisemitismen i Finland idag, hurdan antisemitism har de upplevt och hur har den ändrats sedan Lundgrens undersökning 2001.

Eftersom min frågeställning är hur judarna i Finland upplever antisemitismen i Finland och hurdan antisemitism det är, handlar min teoretiska bakgrundforskning om antisemitism och detta presenterar jag i kapitel 3. Jag presenterar olika begrepp kring antisemitism samt hur de definierats. Jag går även in på diskussionen varför jag inte använder mig av begreppet nyantisemitism som är omdebatterat inom forskningen om antisemitism. I analysen använder jag mig av Dencik och Marosis (2016) teori om tre olika sorters antisemitism för att identifiera antisemitismen som respondenterna upplevt. För att ge en bakgrund till judarna i Finland, som presenteras i kapitel 2, har jag främst använt mig av boken *Judisk historia* (Harviainen & Illman, 2002). I samma kapitel finns även en historisk överblick över antisemitismens historia i Finland där jag använt mig av Eero Kuparinens (1999) verk *Aleksandriasta Auschwitziin: Antisemitismin pitkä historia*.

1.2 Metod och material

För att undersöka judars uppfattning använde jag enkätundersökning som undersökningsmetod. Den utfördes bland medlemmar av Helsingfors och Åbo judiska församlingar samt judar som inte hör till en församling. Det finns bara dessa två judiska församlingar i Finland och de flesta judar hör till en församling, men för att inkludera alla judar var enkäten öppen även för dem som inte gör det. Jag utförde enkäten elektroniskt eftersom de flesta människorna är bekanta och relativt bekväma med internet. Jag genomförde enkäten med hjälp av enkätprogrammet Webropol.

Då materialet var insamlat analyserade jag det. Jag använde mig av statistikprogrammet kallat *SPSS-Statistical Package for the Social Sciences* för att analysera det insamlade materialet. Sedan jämförde jag det med de resultat som Lundgren fått i sin undersökning för att se om judarnas uppfattning av antisemitism i Finland har ändrats. I kapitel 5 jämför jag Lundgrens undersökningresultat med mina. För att jämföra min undersökning med Lundgrens måste frågorna vara jämförbara. Därför beslöt jag att, till största delen, använda mig av samma frågor som Lundgren använt i sin enkätundersökning 2001, därtill lade jag själv till några frågor för att utveckla möjligheten att nyansera granska antisemitismen. Det huvudsakliga materialet till avhandlingen består således av svaren på enkätundersökningen samt Lundgrens (2002) undersökningresultat.

Eftersom antisemitism är ett känsligt ämne var enkäten anonym. Orsaken till att antisemitismen är ett känsligt ämne är att omständigheter runt förintelsen, Israel-Palestinakonflikten och rasism inverkar på diskussionen om antisemitism. Enligt Statistikcentralen (2016) fanns det endast 1110 judar i Finland år 2016, eftersom de bara räknar de judar som hör till en församling är egentliga antalet judar i Finland lite högre. För att behålla integriteten hos respondenterna bevarade jag enkätsvaren under analysprocessen och efter att analysen av materialet var färdigt överläts svaren till det kulturvetenskapliga arkivet Cultura vid Åbo Akademi där de finns tillgängliga endast för forskning.

1.3 Forskning om antisemitism i Finland

Då det gäller forskningen om antisemitismen i Finland har den för det mesta fokuserat på den historiska aspekten av antisemitism i Finland vilket också den samtida forskningen har gjort. Det som fattas i den finska forskningen är forskning om rådande antisemitism i Finland. Man kan fråga sig att då judarnas antal i Finland är så litet att hur skulle det kunna finnas mycket antisemitism? Historiskt sätt har det däremot funnits antisemitism i Finland. Dessutom finns det även antisemitism i länder där det praktiskt taget inte finns några judar som till exempel Japan (Anti-Defamation League, 2015). Antisemitism är en aktuell forskningsfråga i dagens världspolitiska läge men forskningen om rådande antisemitism i Finland existerar endast i samband med undersökningar om diskriminering i allmänhet eller som en del av internationella undersökningar om antisemitism. Eftersom det inte gjorts undersökningar som fokuserar specifikt på den rådande antisemitismen i Finland är det speciellt viktigt med denna avhandling.

Eftersom antisemitism är ett känsligt ämne presenterar de flesta tidiga historieforskare omedvetet eller medvetet Finland som ett land där antisemitismen varit låg. Den historiska forskningen om antisemitism är väldigt omdebatterad, eftersom man anses ha dolt det att det faktiskt funnits antisemitism i Finland. Trots att det är ett känsligt ämne har allt fler historiker börjat gå emot den så kallade nationalistiska historieskrivningen och presentera de mörka sidorna av nationens historia. Hit hör till exempel *Finland's Holocaust: Silences of History* redigerad av Simo Muir och Hana Worthen (2013). Jag presenterar Muir och Worthens forskning senare i detta avsnitt.

I Kuparinens (1999) verk om antisemitismens historia läggs fokusen specifikt på antisemitismens helhetsmässiga historia. Han har ansetts vara en av de främsta forskarna i Finland inom antisemitismens historia. Då jag i avsnitt 2.2 presenterar antisemitismens historia i Finland har jag främst använt mig av Kuparinens verk eftersom det ger en överblick över den finländska antisemitismens historia. Det finns emellertid de forskare som har fokuserat noggrannare på den finska antisemitismen som till exempel Jari Hanski (2006). Han har i boken *Juutalaisviha Suomessa 1918–1944* närmat sig frågan genom att forska om judehatet i Finland mellan 1918 då judarna fick medborgarskap och 1944 då fortsättningskriget tog slut i Finland. Hanski

har läst tidskrifter och dåtida litteratur för sin forskning. Teuvo Laitila (2014) har skrivit verket *Uskonto, isänmaa ja antisemitismi* som handlar om den offentliga debatten om judarna innan vinterkriget. De specifika verken om antisemitismen i Finland slutar vid 1944 men Taimi Torvinen (1989) har skrivit verket *Kadimah: Suomen juutalaisten historia* som till en del behandlar antisemitism men främst fokuserar på det judiska livet i Finland i allmänhet.

Worthen och Muir (2013) skriver att Hannu Rautakallio har, i egenskap av historiker, gjort en skillnad i hur man ser på de finska judiska soldaterna under fortsättningskriget. Då soldaterna krigade i den finska armén var tyska armén deras allierade samtidigt som tyska armén dödade judar i koncentrationsläger. Soldaterna måste berättiga för sitt samvete att de krigade med tyskarna. Rautakallio påpekar att Finland inte tog i bruk några anti-judiska lagar och att judiska soldaterna krigade för Finland för att de kände en nationell identitet med landet (Worthen & Muir, 2013, 2–5). Rautakallio (2004) har gjort en utförlig undersökning om förintelsen i boken *Holocaustilta pelastetut*. Den finska historieskrivningen saknar enligt Worthen och Muir (2013, 12) en finländsk antisemitism, utan antisemitismen på 30-talet samt under krigstiden sägs komma från Tredje riket. Av den orsaken bedömer man ofta att det är fel att tolka att det skulle finnas en finländsk antisemitism. Under de senaste årtionden har ändå forskningen börjat ta upp antisemitismen i Finlands historia och samtid. Två kända verk av Elina Sana är *Kuoleman laiva s/s Hohenhorn: Juutalaispakolaisten kohtalo Suomessa* (2004) och *Luovutetut: Suomen ihmishuovutukset Gestapolle* (2003). *Kuoleman laiva* handlar om de åtta judiska flyktingarna som gavs över till Tyskland samt allmänna protesten som detta utlyste 1942. *Luovutetut* handlar om krigsfångar som Finland överlät till Tyskland (Worthen & Muir, 2013, 12).

Sanas bok från 2004 ledde till att president Tarja Halonen tillsatte en grupp som studerade frågorna ytterligare. Heikki Ylikangas (2004) som hörde till kommittén sammanfattade en rapport till statsrådets kansli. Sana har i en viss utsträckning kritiserats för att inte vara akademisk, utan journalistisk i sitt forskningssätt. Kritiken anses skälig till vissa delar. När man jämför uppgifter om antal deporterade märker man att Sanas uppgifter skiljer sig från de som forskare tog fram efter att hennes bok utkom. Worthen och Muir (2013, 12) skriver att i *Luovutetut* argumenterar Sana att Finland överlät 2829 krigsfångar till Tyskland varav 525 var politiska fångar och 74

var judar. Miika Kallatsa (2009, 224) konstaterar i sin licentiatavhandling att 2158 fångar överläts till Tyskland, av vilka man känner till personuppgifter på 2080. Av fångarna var 520 politiska fångar varav 49 var judar. Talet 49 kommer från Silvennoinens (2008) undersökning medan Lindstedt (2004) presenterar talet som 47. Kallatsa påpekar att det inte kommit fram i undersökningen att någon av de resterande 1638 fångarna skulle ha varit jude. Han tar dock upp att enligt Nationalarkivets forskning överlät Finland 52 judar till Tyskland. Det innebär att i de icke-politiska fånggrupperna fanns bara enstaka judar. Enligt samma forskning överräckte Finland 2916 krigsfångar åt Tyskland varav 2276 permanent. Inom Nationalarkivets projekt har det publicerats tal som 2396 fångar och 2432 fångar (Kallatsa, 2009, 224–225). Exakta antalet fångar är en svår fråga inom forskningen och en känslig fråga i Finlands historia. Då jag undersöker antisemitismen i Finland är det viktigt att poängtera att den tidigare forskningen inte är enig med hur historien ser ut.

Muir (2009) har tagit upp frågan om antisemitism i den akademiska världen i Finland i artikeln ”Anti-Semitism in the Finnish Academe: rejection of Israel-Jakob Schur's PhD dissertation at the University of Helsinki (1937) and Åbo Akademi University (1938)”. Muir & Worthen (2013, 26) kommenterar att bördan av en outredd historia samt det att man inte diskuterat antisemitismen från förut leder till en atmosfär där rasism och antisemitism har möjlighet att växa. Detta motiverar den historiska forskningen om antisemitism. Jag vill personligen också betona att det trots allt är viktigt att man forskar om samtida antisemitism. Ifall man inte kan medge att det finns antisemitism är det svårt att göra någonting åt det.

Då man ser på den tidigare forskningen om samtida antisemitism i Finland har antalet undersökningar varit lågt. I Svante Lundgrens enkätundersökning blev antisemitismen en bisak eftersom enkäten fokuserade på judarnas tro, seder och attityder. Innan Lundgrens breda enkätundersökning har en motsvarande undersökning gjorts av Bo Ohlström år 1959. Ohlströms pro gradu-avhandling Helsingfors judiska befolkning - social struktur och dekulturnation, undersökte endast Helsingfors judiska församling. Inte heller Ohlström gav mycket utrymme antisemitism trots att han ställde en del frågor om hur judarna upplevde antisemitismen under den tiden.

Det har gjorts flera internationella undersökningar om antisemitism där även Finland ingår, till dessa hör ADL (Anti-Defamation League, 2015) och Antisemitism-Summary overview of the situation in the European Union 2002–2012 (European Union Agency for Fundamental Rights, 2013b). Europeiska Unionens sammanfattning använder dock information från polishögskolans rapporter som kan ses som den främsta rapporteringen om antisemitism i Finland. Senaste rapporten Poliisin tietoon tullut viharikollisuus Suomessa 2016 (Rauta, 2017) kom ut 2017 och behandlar hatbrott från 2016.

När man ger en kort sammanfattande översikt över forskningen kring antisemitism ser man att det funnits antisemitism sedan man börjat forska om det, och att det även idag finns antisemitism i Finland, trots att det inte finns samtida forskning som fokuserar just på den finländska antisemitismen. I ljuset av det här vill jag betona att det finns en tydlig lucka som jag fyller med denna studie av judars upplevelse av samtida antisemitism i Finland.

2 Judar och antisemitism i Finland

I detta kapitel ger jag en överblick över judarnas historia i Finland (2.1). Det handlar om en relativt liten religiös grupp som har en relativt lång historia i Finland. Jag fokuserar sedan specifikt på antisemitismen och vad vi vet om den i ett längre perspektiv (2.2). Båda delarna ger en relevant bakgrund till min studie och möjliggör att man kan se mina resultat i ett större sammanhang.

2.1 Judendomen i Finland

Judarna i Finland har kommit främst från länder som hörde till det ryska imperiet och till en del från Sverige. År 1782, då Finland hörde till Sverige, fick en grupp judisk-portugisiska sångare lov att utöva sin konst i Helsingfors. Detta trots att judarna i Sverige, i enlighet med lagen som stadgats samma år, inte fick bosätta sig annanstans än i Stockholm, Göteborg, Norrköping och Karlskrona. Från och med 1806 trädde en lag i kraft som förbjöd immigration av nya judar till Sverige. Förbudet gällde inte judar som konverterat till kristendomen¹ (Harviainen, 2002, 273). Judarna uppfattades då som en religiös grupp, inte en etnisk grupp.

I det så kallade Gamla Finland² gällde inte samma lagar som i Sverige eftersom det hörde till Ryssland. Detta innebar att judarna kunde flytta till Gamla Finland, vilket de gjorde redan på slutet av 1790-talet. Man antar att också västliga Finland, redan i början av 1800-talet, gav en möjlighet för enskilda judar att bosätta sig, eftersom det funnits enstaka judar bosatta där redan då. Då Finland blev en autonom del av kejsardömet Ryssland fortsatte de svenska lagarna att vara i kraft. Till dessa lagar hörde också lagen om judarnas bosättningsorter, vilket innebar att judarna inte fick bosätta sig i Finland. Guvernörerna hade dock rätt att bevilja tillfälliga uppehållstillstånd, vilket de också gjorde. Största delen av judarna i Finland var trots

¹ En av dessa kända konvertiter är Isak Zebulon, som var en borgare bosatt i Uleåborg. Han var även en släkt till Zacharias Topelius. Zebulon flyttade till Finland på 1670-talet (Harviainen, 2002, 273).

² Gamla Finland, som också kallas Ryska Finland eller Viborgska guvernementet, innefattar de delar av Finland som under frederna i Nystad 1721 och Åbo 1743 överläts till Ryssland. (Gamla Finland, u.å)

allt ryska soldater som utförde sin militärtjänstgöring. De ryska soldaternas familjer flyttade ofta med soldaterna till Finland. För soldaterna och deras familjer gällde inte förbudet om vistelse i landet. På den tiden kunde militärtjänstgöringen ta upp till 25 år, och när man blev klar med sin militärtjänst bosatte man sig ofta där man tjänstgjort. År 1858 gavs en förordning om att de som tjänstgjort i ryska militären fick bosätta sig i Finland. Förordningen gällde även judar. Soldaterna och deras familjer hade rätt att i Finland idka handel med bröd, bär, ”papyrosser”, själv tillverkade hantverksprodukter, begagnade kläder, begagnade varor och andra billigare klädesprodukter. Torgen som judarna sålde sina varor på var ofta av städerna upprättade saluplatser med stora hallar gjorda av trä och kallades narinker³. Narinkens torg i Helsingfors har fått sitt namn efter de judiska försäljarna (Harviainen, 2002, 274; Torvinen, 1989, 29).

Eftersom flera av de ryska soldaterna var kommenderade till garnisonen i Sveaborg var det naturligt att Helsingfors redan från början blev centrum för judarna i Finland. Enligt Polisinskrifningens arkiv i Riksarkivet var alla judar som var bosatta i Helsingfors 1898 på något sätt kopplade till det kejserliga Ryssland. Största delen av dem var födda i Finland. De flesta judarna bodde i Kampen eftersom de idkade handel vid Narinken (Harviainen, 2002, 275).

I slutet av 1800-talet började man diskutera judarnas medborgerliga rättigheter. Debatter i lantdagen gicks 1872, 1877–78, 1882 och 1885 utan resultat. Senaten skickade 1889 en skrivelse till guvernörerna om judarnas rätt att stanna i Finland. I skrivelsen gav man namngivna judar rätt att stanna i Finland och bo på för dem anvisade orter. Orterna där judarna fick bosätta sig var Helsingfors, Åbo, Tavastehus, Tammerfors, Viborg, Fredrikshamn, Sordavala, Suistamo, Impilax, Kuopio och Vasa. Om de, som fått lov att stanna i någon av dessa städer, ville flytta kunde de flytta endast till Helsingfors eller Viborg. De judar som inte var nämnda i senatens skrivelse lovades ett halvt års uppehållstillstånd. Om man blev skyldig till något brott skulle man skickas tillbaka till sin hemort i Ryssland. Barnen täcktes endast av uppehållstillståndet då de bodde i samma hem som deras föräldrar. Man kunde förlora uppehållstillståndet om man gifte sig eller blev inkallad för militärtjänst. Bestämmelserna som skulle förbättra judarnas situation försämrade den. Den

³ Från ryskans на рынке (na rynke, på torget) (Harviainen, 2002, 274).

försämrade situationen ledde till att flera judar flyttade från Finland under denna tid. Officiellt var bestämmelserna giltiga till 1918 men vid sekelskiftet slutade man granska och förnya uppehållstillstånd (Harviainen, 2002, 275–276).

Den 27.6.1917 godkände senaten den lag som gav judarna fulla medborgerliga rättigheter och tillgång till alla tjänster förutom de kyrkliga. Den antogs slutgiltigt 22.12.1917 och trädde i kraft 1.1.1918. I Sverige hade judarna fått medborgerliga rättigheter redan 1870 och i Ryssland fick judarna medborgerliga rättigheter i och med revolutionen 1917 (Harviainen, 2002, 276).

På 1920- och 1930-talen bestod judiska befolkningen i Finland av 2000 judar, vilket till en stor del berodde på flyktingar som kommit från Ryssland. De ryska flyktingarna lämnade Ryssland eftersom man inte fick utöva sin religion under kommunistiska väldet. Mängden judiska flyktingar minskade trots allt, eftersom flera av dem flyttade vidare till bland annat Förenta Staterna. Judarna som immigrerat till Finland talade jiddisch och ryska, men de assimilerade sig snabbt och lärde sig svenska och därefter finska. Användningen av jiddisch slutade förvånansvärt snabbt. Övergången från svenska till finska kom in på ett speciellt sätt. År 1930 hade alla judar i Helsingfors anmält svenska som modersmål, men 1932 beslöts att finskan skulle bli undervisningsspråket i den Judiska Samskolan i Helsingfors. Detta inleddes redan 1933 i första klassen, och 1942 var skolan helt finskspråkig (Harviainen, 2002, 278).

Enligt Harviainen (2002, 278) kom judar som flyktingar⁴ också till Finland i och med judeförföljelserna i Tyskland (1938 framåt). Många finländare var emot att man tog emot 500 flyktingar⁵. Sommarn 1941 hade 350 av dem åkt vidare till något annat land. De flesta åkte till Sverige eller Förenta Staterna. Då det blev krig i Finland tjänstgjorde judiska medborgarna, som vilka som helst andra finländare, i armén. Den fältsynagoga som grundades för de judiska soldaterna var en speciell företeelse, eftersom Finland krigade på Tysklands sida, och Tyskland under samma tid fångade och dödade judar annanstans i Europa. I Helsingfors grundade man, 1981, Finlands Judiska

⁴ Av dessa flyktingar var en del tyska medborgare och andra från länder som var allierade med Tyskland (Harvinen, 2002, 279)

⁵ Det finns väldigt olika tal om flyktingarnas antal och öden. Se diskussion om frågan i underkapitlet 1.3 tidigare forskning.

Krigsveteraners brödrakrets för de judiska krigsveteranerna. Brödrakretsen fick 84 medlemmar under sitt första verksamhetsår.

Det har funnits judiska församlingar i Helsingfors, Viborg, Åbo och Tammerfors. Församlingarna i Helsingfors, Viborg och Åbo registrerades 1918, då judarna fick medborgerliga rättigheter, och Tammerfors församling registrerades efter kriget, år 1946. Församlingen i Viborg splittrades då staden överläts till Ryssland och synagogan där förstördes under kriget. Församlingen i Tammerfors upplöstes 1981, då medlemsantalet hade sjunkit till nio⁶. Synagogan i Helsingfors⁷ togs i bruk 30.8.1906. Man byggde tilläggsutrymmen till synagogan 1962. Där ingick bland annat festsal med möteslokaler, daghem och skolutrymmen. Innan synagogan byggdes fanns olika bönelokaler. Det fanns ett bönehus på Sveaborg som var i bruk på 1830-talet. Langénska villan på Broholmen byggdes om till en synagoga på 1870-talet. På Nylandsgatan i Helsingfors fanns även en bönelokal. I Åbo blev synagogan⁸ klar 1912. Innan synagogan i Åbo byggdes fanns tillfälliga synagogor i hyreslokaler vid Västerlånggatan och på tomten där församlingshuset är idag. Tammerfors hade också ett bönehus. Det finns judiska begravningsplatser i Helsingfors, Åbo, Tammerfors, Fredrikshamn, Tavastehus och Vasa samt en gammal begravningsplats på Prästö, Åland (Harviainen, 2002, 279–281).

2.2 Den finska antisemitismens historia

Senast då judarna kom till Finland uppkom även antisemitismen i Finland och för att undersöka antisemitismen i dagens Finland bör man förstå hur antisemitismen sett ut tidigare. Därför gör jag att i detta avsnitt en historisk genomgång av antisemitismen i Finland. Jag börjar genomgången av antisemitismens historia i Finland från 1900-talet, då judarna fick medborgerliga rättigheter och avslutar historieskrivningen runt 1944, eftersom det finns dåligt med historieskrivning om antisemitismen i Finland efter detta.

⁶ Det behövs 10 stycken 13-år fyllda män för att ordna en officiell gudstjänst (Illman, 1998a, 64).

⁷ Helsingfors synagoga ritades av arkitekt Jac Ahrenberg (Harviainen, 2002, 279–280).

⁸ Åbo synagoga är ritad av arkitekterna Eskil Hinderson och August Krook (Harviainen, 2002, 279–280).

Till början av 1900-talet fanns universellt religiös antijudiskhet och fördomar mot judar. Detta saktade ner emancipationen⁹ av judarna i Finland (Lundgren, 2002, 81). I Finland blev judarna emanciperade bland de sista i Europa, först 12.1.1918. Eftersom det 1920 levde bara 1468 judar i Finland, fanns inte förutsättningar för en lika hög grad av antisemitism som i andra europeiska länder. I Finland hade judar inte heller använts som syndabockar¹⁰. På 1880-talet fanns det motstånd mot den judiska emancipationen, men 1909 då politikerna röstade igenom förslaget om judarnas emancipation, blev det den långsamma ryska politiken som stoppade lagen från att gå igenom (Kuparinen, 1999, 270–271).

På 1920-talet fanns det bland annat serier där en stereotypi om den "oärlige judiska butiksmannen" kunde manifesteras. Judarna kunde bli kallade "jutku" på gatorna av de städer där det bodde fler judar. Lite efter självständigheten fick antisemitismen i Finland ett nytt drag, då det kom information om judiska bolsjevikledarna som haft en stor betydelse i bolsjevikrevolutionen. Bland annat i boken *Mitä on bolshevismi?*, från 1918 av Aarno Maliniemi, kopplas judarna till bolsjevikerna. Judarna är sällan i centrum i böcker om Sovjetunionen från denna tid men på 1930-talet ökade skönlitteraturens judehatiska indrag. Enligt Kuparinen var hatet främst riktat mot Sovjetunionen eller kommunism. Det fanns trots allt antisemitism som inte var riktat mot Sovjetunionen eller kommunismen. Ett exempel på detta är att Martin Luthers (1939) skrift *Juutalaisista ja heidän valheistaan* som ursprungligen författats år 1543 men nu publicerades med T.T. Karankos inledningsord. I inledningsorden kopplade Karanko samman Luthers tankar med Hitler och världspolitiken (Kuparinen, 1999, 271–273).

Före 1938 fanns det inget som kallades "judefrågan" i Finland, men då österrikiska judar flydde till Finland uppkom frågan. Den judiska församlingen i Helsingfors förband sig till att ta hand om judarna. Över hundra judiska flyktingar fick

⁹ Emancipation innebär all slags medborgarrättslig frigörelse. I detta fall syftar det på att judarna fick medborgerliga rättigheter och skyldigheter (Dinur, 2007, 374).

¹⁰ Judarna har under historien använts som syndabockar för olika företeelser som till exempel för olika katastrofer och för att de skulle missbruka sin makt i bankvärlden. Det finns också konspirationer om att judarna vill styra över andra, och att de tagit över till exempel oljemarknaden, och därför går det dåligt för olika länder eller företag (Heinemann, Gutmann, Poliakov, Weissman, Toury & Hertzberg, 2007, 240, 243).

uppehållstillstånd. Då det kom fram att de österrikiska flyktingarna inte fick återvända till sitt hemland eller till Tyskland, skärpte staten flyktingpolitiken. Den 19.8.1938 blev ett skepplass med 50–60 judiska flyktingar avvisat. Som reaktion på de judiska flyktingar som kommit till Finland skickade några arbetsföreningar klagomål till statsrådet, var de betonade att flyktingarna innebar ökad konkurrens på arbetsmarknaden och att de såg ett problem i det. I april 1939 var antalet flyktingar som kommit till Finland endast 228¹¹ och efter detta var det så gott som omöjligt för flyktingar att ta sig till Finland. Det att Finland stängde sina dörrar för flyktingarna, kan vara en orsak varför judehatet inte utvecklades till samma proportioner som i andra delar av Europa (Kuparinen, 1999, 276–277).

Av de 500 judiska flyktingar som kommit till Finland på grund av förföljelserna i Tyskland var kring 150 kvar då fortsättningskriget började. Av dem sändes 43 män till arbetsläger till Salla. Våren 1942 krävde Tyskland att man skulle överlämna flyktingarna åt dem, och den 6.10.1942 överlämnade Statspolisen åtta judiska flyktingar till tyskarna. Bara en av de åtta överlevde (Harviainen, 2002, 279). Enligt Kallatsa (2009, 224–225) överläts också 2916 ryska krigsfångar åt Tyskland varav ca 70 var judar. Det specifika antalet av överlätna krigsfångar och judar bland dem varierar i olika studier.

Muir (2009, 135) skriver om antisemitismen i den akademiska världen med fokus på processen kring Israel-Jacob Schurs doktorsavhandling. Avhandlingen avvisades först vid Helsingfors Universitet år 1937 och sedan vid Åbo Akademi 1938. Han konstaterar att Schurs avhandling blev avvisad främst på grund av antisemitiska skäl. Schur var en av få judar som studerade vid universitetet och han var även finlandssvensk vilket inte uppskattades av en del höger-politiska akademiker vid Helsingfors Universitet.

Hanski (2006, 404, 409–410, 412–413) visar på en utländsk inverkan, och specifikt en tysk inverkan, på de judefientliga skrivelserna från 1918–1944. Enligt honom kan man se en ökning i antisemitiska skrivelser under åren 1918–1919, 1929–1931, 1933–1938 och 1942–1944. 1918–1919-års antisemitism förklarar han med emancipationen och ryska revolutionen som ledde till grundandet av en bolsjevikstat. Man såg det som

¹¹ Antalet judar som kom som flyktingar varierar väldigt mycket i olika texter, se kapitel 1.3.

hände i Ryssland som en del av judarnas plan att ta över världen. Ökningen 1929–1931 kan förklaras med lågkonjunkturen som judarna blev beskyllda för. Åren 1933–1938 påverkade nationalsocialismens framväxt i Tyskland finländarnas tankevärld. En annan orsak till antisemitismen var att de judiska flyktingarna anlände i slutet av tidsperioden. Under fortsättningskriget 1942–1944 ökade judefientligheten igen, denna gång genom inverkan av de tyska soldaterna som stred tillsammans med den finska armén. Folk hade dock redan börjat höra om vad som försiggick i Tyskland, och tanken om ”den slutliga lösningen” minskade på judefientlighetens popularitet. Hanski anser att antisemitismen främst var ett fenomen bland nationalsocialister och högerextremister. Enligt honom var de flesta finländarna likgiltiga inför judar.

2.3 Sammanfattning

Inflyttningen av judar, till Finland, styrdes främst av lagstiftningen tills Finland blev självständigt. Detta innebar att det var svårt eller omöjligt för judar att flytta till Finland om man inte var en soldat i den ryska armén och blev stationerad i Finland. 1918 fick judarna medborgerliga rättigheter i Finland som det andra sista landet i Europa. Detta berodde till en del på att det funnits antijudiskhet bland beslutsfattarna och det gjorde att lagen inte gått igenom. Den första tiden efter emancipationen bestod den judiska befolkningen av 2000 personer, vilka till en stor del var personer som flytt från Ryssland. Flera av dem flyttade sedan vidare till andra länder. Det grundades till en början tre församlingar, en i Helsingfors, en i Viborg och en i Åbo. Senare grundades även en församling i Tammerfors. Viborg församling upplöstes då Viborg blev en del av Ryssland, och Tammerfors församling upplöstes 1981. De flesta judar lärde sig till en början svenska, men 1933 började man byta den judiska skolans undervisningsspråk från svenska till finska, och befolkningen blev alltmer finskspråkig. Till en början livnärde sig judarna på handel som idkades främst vid Narinken i Helsingfors.

Sedan judarna blev emanciperade har judefientligheten synats i Finland genom diskriminering, politiska beslut och i skrift. Då det kom fram att det fanns högt

uppsatta bolsjevikledare i Ryssland, som tagit del av revolutionen, anklagades judarna för att vara bolsjevik. Antisemitismen berättigades också med fördomar om att judarna vill ta över världen. Det existerade även en religiöst grundad antisemitism. På 1920–1930-talen var antisemitismen och antibolsjevismen särdeles ihopkopplade. 1938 uppstod den så kallade "judefrågan" då det anlände judiska flyktingar från Europa. Finland stängde sina dörrar för flyktingar, och överlät åtta judiska flyktingar samt närmare 3000 krigsfångar till Gestapo. Bland krigsfångarna fanns det ca 70 judar. Enligt Hanski var antisemitismen en retorik som främst anammades av högerextremister, nationalsocialister och enskilda individer.

3 Teoretisk bakgrund: antisemitismens former

I detta kapitel presenterar centrala begrepp som används i avhandlingen. Jag börjar med att diskutera hur antisemitism definieras (3.1) och hur begreppen antijudiskhet eller antijudaism, antisemitism, antisionism och nyantisemitism skiljer sig från varandra. Till slut presenterar jag tre kategorier av antisemitism (3.2) utifrån Dencik och Marosis teori som jag använder mig av i analysen av mitt data. De delar upp antisemitism i klassisk antisemitism, Israel-härledd antisemitism och upplysningsantisemitism.

3.1 Hur ska man definiera antisemitism?

Gavin I. Langmuir (1990, 2) skriver att antisemitism under tidens lopp har definierats och förklarats på flera olika sätt. Man har beskyllt både kristendomen och sekulariseringen för antisemitismen. De olika åsikterna beror på att forskarna undersökt fientlighet mot judar under olika tidsperioder och kallat det antisemitism. Jag ger därför en överblick över hur man kan och brukar definiera antisemitism. Eftersom redan definitionen av antisemitism kunde vara en forskningsfråga för sig, fokuserar jag på att ge en överblick över antisemitism. Jag definierar även andra typer av fientlighet mot judar.

Forskningen om antisemitism har till en stor del fokuserat på antisemitismens historia och specifikt forskning om Shoah¹². På 1980-talet togs frågan om samtida antisemitism upp och ämnet var aktuellt också under 1990-talet innan forskningsintresset minskade. Brian Klug (2008, 69) skriver att en del forskare anser att antisemitismen sprider sig igen i västvärlden och även på andra håll i världen.

Då man ser på forskningen från 1980–1990-talen diskuteras frågan om nyantisemitism, antisionism, kommunistisk eller sovjetisk antisemitism, arabisk eller

¹² Shoah är den judiska benämningen på förintelsen. Ordet kommer från hebreiskan och betyder ”katastrof”: קטלנות (Rautakallio, 2004, 9).

islamisk antisemitism, förnekande av förintelsen och kristen antisemitism. Jag behandlar noggrannare nyantisemitism och antisionism, eftersom de inte är geografiskt eller ideologiskt bundna. Det finns en del forskning som gjordes under 1980–1990-talen som behandlar dessa olika kategorier, bland annat *The Persisting Question; Sociological Perspectives and Social Contexts of Modern Antisemitism*, redigerad av Helen Fein (1987a), *Antisemitism in the Contemporary World*, redigerad av Michael Curtis (1986), *Anti-Zionism and Antisemitism in the Contemporary World*, redigerad av Robert S. Wistrich (1990), och *Toward a definition of antisemitism* av Gavin I. Langmuir (1990). De tre första, Fein (1987a), Curtis (1986) och Wistrich (1990), tar alla upp antisionism, någon slags sovjetisk eller kommunistisk antisemitism och en arabisk eller islamisk antisemitism. Langmuirs forskning är en historiografisk undersökning om vad termen antisemitism har inneburit under olika tidsperioder. Till den nyare forskningen om antisemitism hör Alvin H. Rosenfelds (2013) redigerade verk *Resurgent Antisemitism: Global Perspectives*, där antisemitismen tas upp som ett samtida fenomen.

Langmuir (1990, 5) anser att innan man kan definiera antisemitism måste man definiera termen antijudiskhet eller antijudaism. Både antisemitism och antijudiskhet är fientlighet mot de som identifierar sig som judar. Själva fientligheten har inte förändrats mycket under historiens gång men den har haft olika uttrycksformer. Vid en första anblick verkar inte skillnaden mellan antijudiskhet och antisemitism stor men Langmuir anser att om man forskar i orsaken till judefientlighetens hittar man en skillnad mellan antijudiskhet och antisemitism.

Antijudaism eller *antijudiskhet* är den religiöst motiverade judefientligheten, vilket innebär att antijudaismen förhåller sig till judendomen som en religion och till judar som religionsutövare (Hammarström, 2014, 125). Eliezer Ben-Rafael (2014, 12) skriver att flera kristna anser att antijudiskhet inte är ett uttryck för antisemitism, eftersom de kristna bara riktar sig mot religiositeten hos judarna, medan de ser antisemitism som ett emotionellt hat mot judar som folkgrupp. Ungefär på 400-talet kom den kristna doktrin till som fastställde att den judiska läran var felaktig och att judarna var ett fördömt folk. Denna doktrin, som var ämnad för att skydda kristendomen, blev en viktig förutsättning för den europeiska antisemitismen som växte fram och var som starkast under Hitlers regim (Langmuir, 1990, 7).

Antisemitism som begrepp började användas 1879 av Willhelm Marr som var en tysk brandtalare och aktiv i judefientliga kampanjer. Termen kom att beteckna judefientlighet i allmänhet (Heinemann et al., 2007, 206). Bernard Harrison (2013, 11) skriver att antisemitismen kan innehålla rasism, men att alla former av antisemitism inte innehåller rasism och att till exempel antisemitismen är antirasistisk. Helen Fein definierar antisemitism såhär:

Jag föreslår att definiera antisemitism som en bestående dold struktur av fientliga föreställningar mot judar som kollektiv vilka på det individuella planet manifesteras som attityder, och i kulturen som myter, ideologi, folkminnen och bildspråk, och i handlingar – social eller rättslig diskriminering, politisk mobilisering mot judarna och kollektivt- eller statsvåld – vilka resulterar i och/eller syftar till att fjärma, driva bort eller tillintetgöra judar just för att de är judar¹³ (Fein, 1987b, 67).

Eftersom att vara jude inte bara innebär att vara religionsanhängare, utan även att man är judisk till etnicitet, är rasism också en faktor i antisemitismen. Lisa Bjurwald (2011, 80–81) skriver att föreställningen om att judar är ute efter pengar är en inlärd stereotyp. En annan motsvarande stereotypi är att svarta har rytm i blodet. Rasism är ofta ett inlärt kollektivt tankesätt som finns överallt. För att stoppa spridningen bör man lära sig att känna igen rasism. Glynis Cousin och Robert Fine (2012, 166–167) poängterar att antisemitismen och rasismen har en sammankopplad historia. Det finns olika typer av rasism och antisemitismen är en av dem.

Begreppen ”sionister” och ”sionism” används i dagens debatter om judar och Israel (Bjurwald, 2011, 77). Ordet Sion blev tidigt under judarnas historia en synonym för Jerusalem, och den judiska nationalismen, eller judarnas längtan tillbaka till deras historiska hemland Israel, kallas sionism. Den sionistiska rörelsen växte sig stark under 1800-talet då antisemitismen i Europa ökade (Kouts, 2007, 539). *Antisemitism* är helt enkelt motstånd mot sionismen. Detta motstånd går också att hitta inom judendomen till exempel bland vissa chassidiska¹⁴ grupper (Illman, 1998, 190–191).

¹³ Egen översättning: ”I propose to define antisemitism as a persisting latent structure of hostile beliefs toward Jews as a collectivity manifested in individuals as attitudes, and in culture as myth, ideology, folklore, and imagery, and in actions – social or legal discrimination, political mobilization against the Jews, and collective or state violence – which results in and/or is designed to distance, displace, or destroy the Jews as Jews.“

¹⁴ Chassidism är en karismatisk form av judendom som startade på slutet av 1700-talet (Rubinstein, Gartner, Baskin, Morris, Jacobs & Shatz-Uffenheimer, 2007, 393).

Å ena sidan anser Nathan Glazer (1986, 156) att det finns två separata fenomen, antisemitism och antisionism. Han anser att antisionism och attacker mot Israels ledning inte nödvändigtvis är antisemitiskt motiverade. Å andra sidan anser Shalen Coulibaly (2013, 37–38) att skillnaden mellan antisionism och antisemitism egentligen bara är formell, eftersom de konkret har samma innehåll, hat mot judar. Han poängterar att de som utfört terrordåd mot synagogor i Paris inte kan ha ett antisionistiskt syfte bakom det. Detta anser han eftersom det inte finns något sionistiskt med synagogor i Paris. Då det kommer till kritik mot Israel påstår Coulibaly inte att det inte skulle finnas en objektiv kritik av Israel men att den som finns till stor del är antisemitisk.

Glazer (1986, 156) poängterar att det inte längre bara finns en antisionism, utan att det även finns antiisraelism och motstånd mot den israeliska statsmakten¹⁵. Detta leder in på frågan ifall det finns något som heter nyantisemitism. Michael R. Marrus (1986, 172–173) skriver att 1975 konstaterade FN:s generalförsamling att sionismen är en sorts rasdiskriminering. Jacob Talmon som kom ut med den första artikeln om nyantisemitism tolkade FN:s beslut som ett uttryck för nyantisemitismen.

Nyantisemitism är ett relativt oanvänt begrepp som dök upp i diskussionerna om antisemitism år 1975. Motiveringarna till varför nyantisemitismen skulle vara en ny antisemitism är det att den inte är likadan som antisemitismen eller antisionismen, utan den attackerar judarna som en population och ett land (Marrus, 1986, 172–173). Frågan om vad nyantisemitism innebär blir komplicerad då argumentationen kring den lätt leder till att all kritik av staten Israel är antisemitism. Israel som stat har beskyllt andra för antisemitism, då de fått kritik för hur de handlat. Det finns folk som hävdar att: då någon påstår att kritiken mot Israel är antisemitism, påstår de det för att tysta ner kritiken mot Israel. Bjurwald (2011, 67–68) anser att när det kommer till kritik mot Israel finns det en diskurs som är annorlunda än diskursen då man ger kritik mot andra länder i Mellanöstern. Trots allt har de traditionella antisemitiska stereotypierna om judar inte förändrats väldigt mycket under århundradena.

¹⁵ Egen översättning: "Anti-Israeli-governmentism".

Det är också motiverat att ta upp argument som, enligt Harrison (2013), ofta används för att argumentera mot att en ny antisemitism uppkommit. Harrison skriver att påståenden om att en nyantisemitism sprider sig genom antisionistisk retorik har väckt en motreaktion. Som motreaktion försöker en del forskare motbevisa att den antisionistiska retoriken skulle vara antisemitisk. Harrison tar upp tre exempel. För det första ifall antisionismen skulle ha ökat i väst och i den islamiska världen beror den på en berättigad upprördhet man känner över Israels politiska beslut. För det andra är det en politisk taktik av Israel att kalla all kritik för antisemitism för att tysta de som är emot deras politik. Slutligen poängterar Harrison att den antisionistiska retoriken inte kan vara antisemitisk eller anti-judisk eftersom den inte är mot judar eller judendom i sig. Klug (2013, 478) argumenterar för att man inte kan veta vilka motiven bakom kritiken mot Israel är, och därför kan kritiken vara befogad. På grund av det kan man inte heller säga att det skulle finnas en nyantisemitism som skulle uttryckas genom kritik mot Israel. Det kan trots allt finnas inslag av antisemitism i kritiken mot Israel och kritiken mot Israel kan ha uppstått från antisemitiska känslor.

Klug (2008, 76) påpekar att ifall det finns nyantisemitism måste det också finnas gammalantisemitism. Mellan dessa två måste det även finnas skillnader. Jonathan Sacks, Storbritanniens huvudrabbi, beskriver antisemitismen som den moderna världens framgångsrikaste ideologi. Enligt honom är antisemitismen som ett virus som utvecklas. Tidigare var antisemitismen riktad mot judar som individer men idag är den riktad mot judarnas självständiga stat. Klug konstaterar att ifall detta är skillnaden, mellan nya och gamla antisemitismen, passar symboliken om viruset in. Han poängterar dock att det inte stämmer att tidigare antisemitismen endast uttryckte sig som hat mot judar som individer. Då nazisterna ville eliminera judarna, ville de eliminera alla judar, som ett folk. Judarna ansågs vara ett kollektiv som verkade tillsammans. Klug (2008, 77) konstaterar att, oberoende av vad det påstås är inte Israel och sionism ett nytt objekt för antisemitismen, utan de gamla motiven för antisemitism förflyttas till ett nytt mål, Israel och sionism.

Det finns alltså olika uttrycksformer för antisemitism. Den religiösa antijudiskheten kan vara antisemitisk, likaså antisionismen, men de är inte alltid antisemitiska. I denna avhandling kommer jag att använda mig av begreppet antisemitism eftersom det bäst

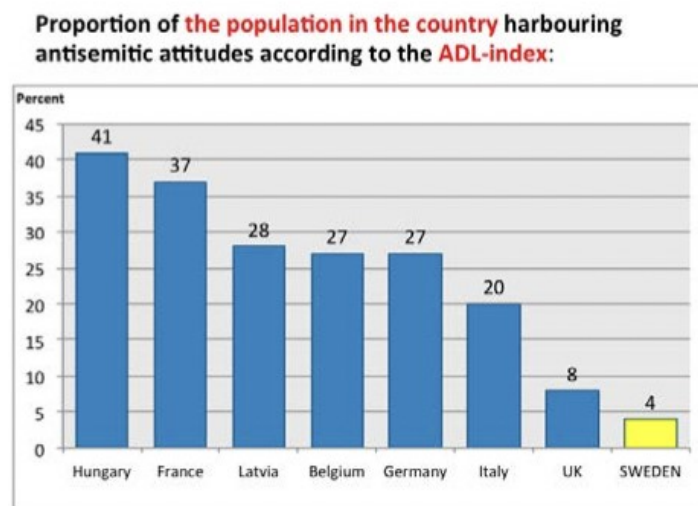
omfattar alla former av judefientlighet. I följande avsnitt kommer jag att presentera tre kategorier av samtida antisemitism, definierade av Dencik och Marosi (2016).

3.2 Tre kategorier av antisemitism

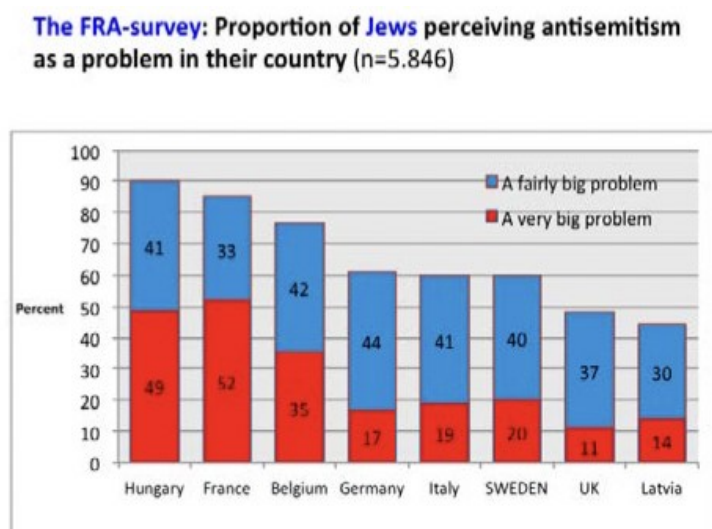
Jag presenterar i detta avsnitt utförligt Dencik och Marosis (2016) studie om antisemitism i Europa för att ge en bakgrund till varför antisemitismen kan delas i tre kategorier. Jag använder mig av de tre kategorierna i analysen av mitt data (Kap. 5). Dencik och Marosi har undersökt åtta europeiska länders nivå¹⁶ av antisemitism, och jämfört den med judarnas upplevelse av antisemitism i dessa länder. De identifierar tre olika kategorier av antisemitism: klassisk antisemitism, Israel-härledd antisemitism och upplysningsantisemitism. Identifieringen av de olika kategorierna görs med hjälp av en analys av antisemitismen i de olika länderna, med en särskild fokus på Sverige. Studien har jämfört data från European Union Agency For Fundamental Rights' (2013b, härafter FRA) "FRA online survey of Jews' perceptions and experiences of antisemitism in eight EU-member states – Belgium, France, Germany, Hungary, Italy, Latvia, Sweden and United Kingdom", gjord under hösten 2012, och Anti-Dafamation Leagues (2015, härafter ADL) enkät om attityder mot judar, med ett sampel från 102 länder. Första ADL-enkäterna är gjorda i slutet av 2013 (Dencik & Marosi, 2016, 61–62).

I graf 3.1 presenteras antisemitiska attityder i proportion till befolkningen i landet utgående från ADL undersökningen, medan graf 3.2 presenterar hur judarna i respektive länder upplever antisemitismen som ett problem utgående från FRA undersökningen.

¹⁶ Anti-Defamation League (2015) har genom att ställa stereotypiska frågor om judar mätt hur hög nivå av antisemitism det finns i olika länder. Ifall en person är antisemitiskt eller inte är svårt att svara på utifrån enkäten men man kan jämföra de olika ländernas nivå av klassisk antisemitism.

Graf 3.1 (Dencik & Marosi, 2016, 63)

Graf 3.2 (Dencik & Marosi, 2016, 63)

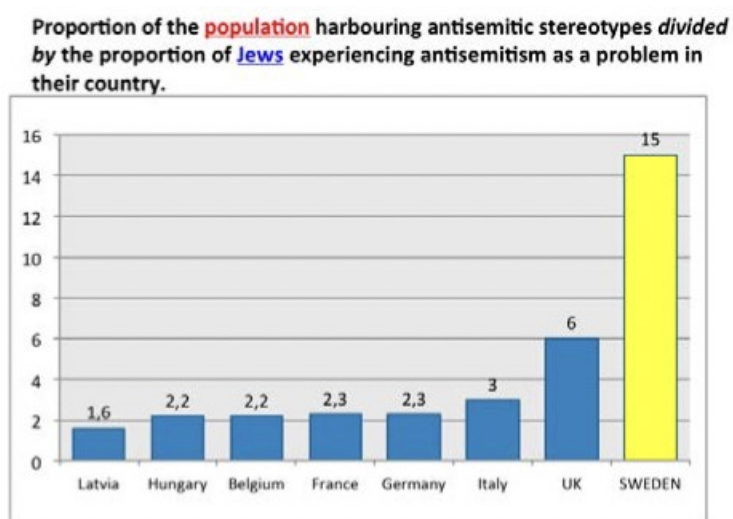
Dencik och Marosi (2016, 62–63) jämför graferna 3.1 och 3.2 och noterar att Sverige har unika resultat. Trots att ADL mätt låga siffror av antisemitism i Sverige upplever 20 % av judarna att antisemitism är ett ”våldigt stort problem”¹⁷ och 40 % upplever att antisemitismen är ”ett ganska stort problem”¹⁸. I artikeln påpekas att den upplevda antisemitismen är hög, eftersom Malmö haft flera antisemitiska dåd. I och med antisemitismens nivå i Malmö har staden blivit känd runtom i världen (Dencik & Marosi, 2016, 62–63). Dencik och Marosis artikel var dock skriven innan de senaste antisemitiska oroligheterna i Sverige bröt ut. Trots att Malmö fortfarande är ett center

¹⁷ Egen översättning: ”A very big problem”.

¹⁸ Egen översättning: ”A fairly big problem”.

för antisemitism i Sverige, har det på senaste tiden skett våldsamma dåd också på andra orter, som till exempel Göteborg. På kvällen den 9.12.2017 kastades brinnande föremål mot judiska synagogan i Göteborg, då det pågick en ungdomssamling i synagogan (Gerdfeldter & Harris, 2017). Samtidigt skedde oroligheter i Malmö, där en demonstration ordnades, och antisemitiska utsagor som ”Vi vill ha vår frihet tillbaka, och vi ska skjuta judarna”, sägs ha ropats på gatorna. Dessa båda händelser var en reaktion på att Donald Trumps beslut om att godkänna Jerusalem som Israels huvudstad, den 6 december 2017 (Ohlin & Palm, 2017). Händelserna är typexempel på vad Dencik & Marosi presenterar som Israel-härledd antisemitism.

Då Dencik och Marosi (2016, 64) delade andelen av befolkningen som har antisemitiska stereotyper med andelen judar som upplevt antisemitism fick de resultaten som syns i Graf 3.3.

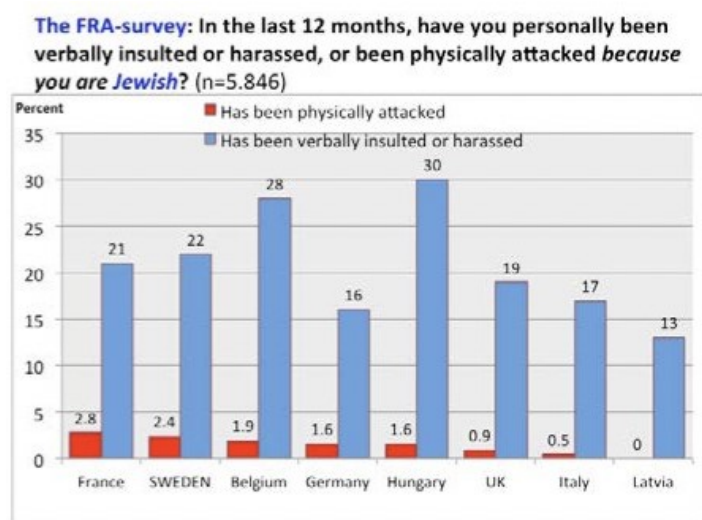

Graf 3.3 (Dencik & Marosi, 2016, 64)

Grafen visar att det inte är den klassiska antisemitismen (som ADL-enkäten mäter) som judarna i Sverige upplever, utan det måste vara någonting annat. Dencik och Marosi frågar sig att kan det bara vara att judarna i Sverige och Storbritannien är mer känsliga och paranoida över antisemitism? Genom undersökningen kom trots allt andra aspekter fram. Samma mönster som på Graf 3.3 uppkom under fortsatta jämförelser som Dencik och Marosi gjorde. Trots att judarna i Sverige upplever mest antisemitism (FRA) i relation till mängden antisemitism som finns i landet (ADL),

upplever de enligt FRA minst så kallade klassiskt antisemitiska uttal (Dencik & Marosi, 2016, 64).

Enligt artikeln känner judarna i Sverige och Frankrike en stor samhörighetskänsla med sitt hemland, men trots det kommer det fram att de har högsta siffrorna då det kommer till siffror om fysiska angrepp på grund av ens judiska bakgrund. Graf 3.4 visar att Frankrike och Sverige är i topp då det kommer till fysiska angrepp, men när det kommer till verbala angrepp ligger Ungern, som enligt ADL-statistiken har den högsta nivån av antisemitiska attityder, i toppen (Dencik & Marosi, 2016, 66–69).

Graf 3.4 (Dencik & Marosi, 2016, 69)

Resultaten är intressanta eftersom Frankrike och Sverige är de länder där judarna har starkaste samhörighetskänslan och judarna är relativt bra integrerade i samhället. För att få veta mer frågades ”Undviker du någonsin att klä dig i, bära eller visa saker som hjälper människor att känna igen dig som en jude på offentlig plats?”¹⁹ (Dencik & Marosi, 2016, 70). I svaren märktes att i Sverige svarade 60 % att de ”ibland”²⁰ undviker att bli igenkända och 19 % att de ”hela tiden/ofta”²¹ undviker att bli igenkända, och i Frankrike var siffrorna 51 % för ”ibland” och 23 % för ”hela tiden/ofta”. Då det frågades ifall man undvek att besöka judiska evenemang eller

¹⁹ Egen översättning: ”Do you ever avoid wearing, carrying or displaying things that might help people recognize you as a Jew in public?”.

²⁰ Egen översättning: ”Occasionally”.

²¹ Egen översättning: ”All the time/ Frequently”.

platser²² var Sverige och Frankrike igen högst i statistiken. Det som är speciellt är att då judarna i Storbritannien likaledes känner en stark tillhörighet till sitt hemland, så visar de ett helt annat mönster då det kommer till upplevd rädsla. I Storbritannien undvek 22 % ”ibland” att bli igenkända medan 37 % gjorde det ”hela tiden/ofta”. Däremot undvek judarna i Storbritannien sällan att besöka judiska evenemang. Endast 1,2 % svarade att de undviker att besöka judiska evenemang ”hela tiden”²³ och 0,5 % svarade ”ofta”²⁴, medan siffrorna i Sverige var ”hela tiden” 3,8 % och ”ofta” 7,9 %. Dencik och Marosi (2016, 70) diskuterar ifall skillnaden skulle gå att förklara med det att Sverige blivit mångkulturellt senare än Storbritannien, eller om det helt enkelt beror på att judarna i Sverige är assimilerade²⁵, medan i Storbritannien är judarna integrerade²⁶. Ett annat svar som förvånar Dencik och Marosi är att man i Sverige, där de klassiska antisemitiska förhållningssätten inte är tydligt närvarande, undviker att visa sin judiska identitet, medan i Ungern, där det är väldigt vanligt med klassiska antisemitiska förhållningssätt, är undvikandet relativt lågt (Dencik & Marosi, 2016, 72).

Svaren på frågan “hur mycket påverkar den arab-israeliska konflikten din känsla av säkerhet som jude i ditt eget land?”²⁷ visar att arab-israeliska konflikten påverkar judar mest i Belgien (Ganska mycket²⁸ 69 %, Väldigt mycket²⁹ 24 %) och Frankrike (Ganska mycket 73 %, Väldigt mycket 17 %). Sverige å ena sidan påverkas en hel del (Ganska mycket 34 %, Väldigt mycket 27 %) medan Ungern å andra sidan påverkas mindre (Ganska mycket 12 %, Väldigt mycket 30 %). Antisemitism där judar blir attackerade verbalt eller fysiskt på grund av att de är judar och där gärningsmannens motiv till dådet är något som staten Israel gjort eller Israels existens överlag. kallas av Dencik och Marosi (2016, 71–72) för Israel-härledd antisemitism.

²² Egen översättning: “How often do you avoid visiting Jewish events or sites because you do not feel safe as a Jew there, or on the way there?”.

²³ Egen översättning: ”All the time”.

²⁴ Egen översättning: ”Frequently”.

²⁵ Assimilering innebär att man inte vill behålla sin ursprungliga kultur utan söker kontakt med andra grupper (Berry, Poortinga, Segall & Dasen, 2002, 354).

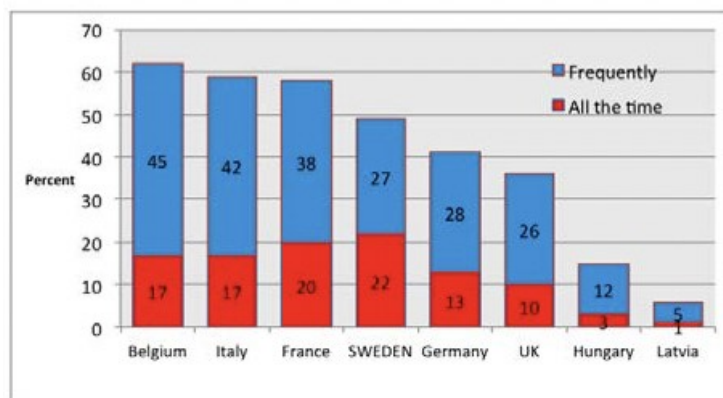
²⁶ Integration innebär att man vill behålla sin ursprungliga men samtidigt söker kontakt med andra grupper (Berry et. al., 2002, 354).

²⁷ Egen översättning: ”To what extent does the Israeli-Arab conflict impact on how safe you feel as a Jewish person in your country?” .

²⁸ Egen översättning: ”A fair amount”.

²⁹ Egen översättning: ”A great deal”.

The FRA-survey: How often do you feel that people in your country accuse or blame you for anything done by the Israeli government because you are Jewish? (n=5.846)

Graf 3.5 (Dencik & Marosi, 2016, 72)

Graf 3.5 visar att Sverige är högst i statistiken då det kommer till att "Hela tiden" bli beskyldd för något som den israeliska regeringen gjort, samtidigt som Ungern har näst lägsta siffran. Detta indikerar att det finns en skillnad på vad som uppfattas som antisemitism i olika länder. Det fanns också skillnader i svaren på frågan ifall man ansåg att det är antisemitiskt att kritisera Israel. Judarna i Sverige ansåg till en lägre grad att det är antisemitiskt att kritisera Israel (Ja, absolut³⁰ 5 %, Ja, förmodligen³¹ 17 %) och de som svarade mest att det absolut är antisemitiskt att kritisera Israel (Ja, absolut 13 %, Ja, förmodligen 28 %) var judarna i Frankrike. Det som kan noteras är att Sverige är det enda av svarsländerna i FRA som godkänt Palestina som stat, vilket kan påverka de svenska judarnas syn på Israelkritik (Dencik & Marosi, 2016, 72–73).

Den Israel-härledda antisemitismen är inte den enda kategorin av antisemitism som syns specifikt i Sverige då man undersöker data från undersökningarna. Då man undersöker Graf 3.6 märker man att judarna i Sverige oftare fick förslag om att man borde förbjuda judiska traditioner som brit mila³² och shechita³³. Orsaken ligger antagligen i att Sverige är ett land där modern och sekulär ideologi är centralt. Ungern har väldigt låga procentar på detta svar eftersom det är den klassiska antisemitismen som dominerar där (Dencik & Marosi, 2016, 73).

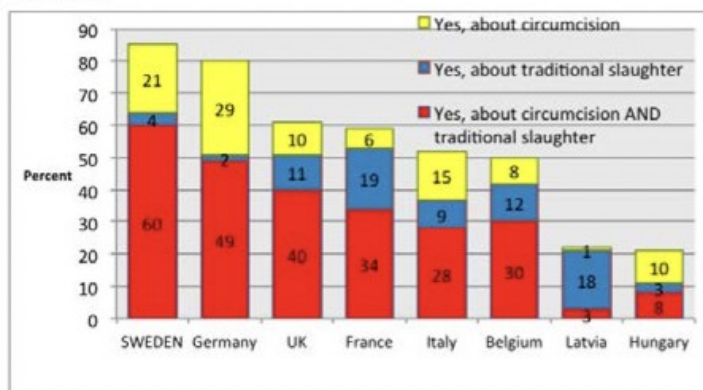
³⁰ Egen översättning: "Yes, definitely".

³¹ Egen översättning: "Yes, probably".

³² Omskärelse av nyfödda pojkbarn (Dencik & Marosi, 2016, 73).

³³ Slaktande av djur enligt religiösa föreskrifter (Dencik & Marosi, 2016, 73).

The FRA-survey: In the last 12 months, have you personally heard non-Jewish people suggest that **circumcision and traditional Jewish slaughter should not be allowed to take place in your country?**
(n=5.846)

Graf 3.6 (Dencik & Marosi, 2016, 73)

En del av kritiken mot judiska traditionerna är nödvändigtvis inte antisemitism, utan den kan handla om barnens rättigheter samt omtanke för djuren. Den kategorin av kritik som riktar sig mot judiska traditioner har fått namnet Aufklärungsantisemitismus, upplysningsantisemitism. Det är en upplysningsbaserad kritik av traditionella judiska praxis. Om detta bör vara en egen kategori av antisemitism är ännu diskutabelt (Dencik & Marosi, 2016, 73).

I FRA-enkäten frågades även vem man ansåg vara förövaren för de verbala antisemitiska angreppen. Förövarna delades in i fyra kategorier; en person med högerpolitiska åsikter, en person med vänsterpolitiska åsikter, en person med muslimska åsikter och en person med kristna åsikter. Ungern var i topp, och där ansåg 80 % att förövaren har högerpolitiska åsikter, medan motsvarande andel var lägst i Sverige och Frankrike med 31 % respektive 27 %³⁴. I de fall då man ansåg att förövaren hade vänsterpolitiska åsikter var Frankrike på 67 % och Sverige på 54 %, medan Ungern hade det lägsta antalet på 12 % (Dencik & Marosi, 2016, 74–75).

I den allmänna debatten i Europa blir muslimer ofta svartmålade som möjliga förövare av terrorattacker, men resultaten som presenteras här visar att den specifika kontexten spelar en relevant roll. I flera av attackerna mot judar eller synagogor motiveras attacken med något som staten Israel gjort. Det är viktigt att minnas att terrordåd som

³⁴ Lettland hörde också till dessa med 29 % men av relevansskäl inkluderar jag det inte.

skett kan påverka judarnas bild av förövaren. I Sverige kan upplevelsen av förövaren påverkas av att Malmö har hög antisemitismnivå, samtidigt som det bor en relativt stor mängd muslimer från Mellanöstern där. I de fall där man ansåg att förövaren hade muslimska extremistiska åsikter hade Frankrike det högsta antalet 73 %, Sverige hade 51 %, och Ungern hade andra lägsta resultatet på 15 %. När det kommer till förövare som har en kristen extremistbakgrund hade katolska länderna, Italien 36 % och Ungern 32 %, de högsta siffrorna. Frankrike var tredje, med 22 %, och Sverige hade 7 % alltså minst upplevda kristna extremistförövare. Då det kom till fysiska antisemitiska angrepp upplevde alla andra länder, förutom Ungern och Italien, att de var främst utförda av förövare som hade extremistiska muslimska åsikter (Dencik & Marosi, 2016, 75–77).

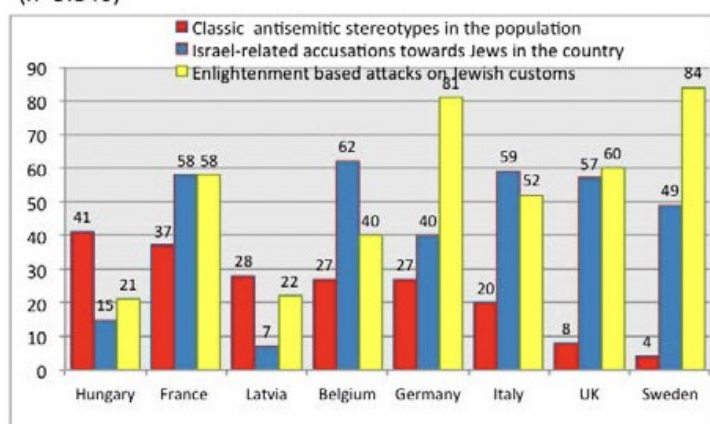
Dencik och Marosi har genom analys av materialet definierat tre olika kategorier av antisemitism som jag förklarar till följande:

Med kategorin *klassisk antisemitism* avser de den antisemitism som baserar sig på klassiska antisemitiska stereotyper. Det finns tydliga rasistiska drag och konspirationsteorier inblandade i denna form av antisemitism. Den manifesterar sig mest i Ungern (av de åtta undersökningsländerna i FRA) och förövarna är oftast högerpolitiskt sinnade. Denna form av antisemitism uttrycks ofta i nedsättande personliga eller offentliga yttranden och social diskriminering (Dencik & Marosi, 2016, 78, 80).

Med *Israel-härledd antisemitism* avser Dencik och Marosi (2016, 78, 80) den antisemitism som består av anklagelser och attacker mot judar på grund av att de är judar. I denna form av antisemitism motiverar förövaren sina handlingar syftandes till staten Israels existens eller på grund av något som staten Israel gjort. Politiska motiveringar är starka i denna form av antisemitism och det finns även ett inslag av konspirationsföreställningar. Denna form finns främst i Belgien, Italien, Frankrike, Storbritannien och Sverige. Förövaren är oftast en person med muslimska extrema åsikter eller en vänsterpolitiker. Israel-härledd antisemitism uttrycker sig ofta som våld mot judiska institutioner, symboler eller personer med judisk bakgrund.

Med *upplysningsantisemitismen* avses den form av antisemitism som finner sin grund i upplysningen. Den uttrycks som kritik av centrala judiska praxis som brit mila³⁵ och shechita³⁶. Det motiveras ofta humanitära orsaker som barnens rättigheter och djurens välmående, men de är inte de enda orsakerna. Denna form hörs ofta i Sverige och Tyskland, men också i en viss utsträckning i Storbritannien och Frankrike. Denna antisemitism kan möjligen vara en form av gömd attack mot muslimska befolkningen i landet då muslimerna och judarna delar traditionerna så som omskärelse samt speciell form av slakt av djur. De som kritiserar dessa traditioner är ofta liberala och vänsterpolitiskt orienterade personer. Diskussionen om förbudandet av praxis förs ofta i offentliga debatter och det föreslås även att den judiska praxisen borde förbjudas per lag. Det diskuteras ifall upplysningsantisemitismen kan räknas som en riktig form av antisemitism då den inte alltid är tydligt antijudisk och flera av dem som står bakom den formen håller inte med de två andra formerna av antisemitism (Dencik & Marosi, 2016, 78, 80–81).

Comparing different measures and aspects of antisemitism between and within the eight countries of the FRA-study.
(n=5.846)

Graf 3.7 (Dencik & Marosi, 2016, 78)

Det kan finnas personer som har alla tre sorters antisemitiska åsikter, men studien som Dencik och Marosi (2016, 81) gjort presenterar alla former skilt. Graf 3.7 visar till hur stor nivå dessa tre kategorier av antisemitism existerar i de olika länderna.

³⁵ Omskärelse av nyfödda pojkbarn (Dencik & Marosi, 2016, 73).

³⁶ Slaktande av djur enligt religiösa föreskrifter (Dencik & Marosi, 2016, 73).

3.3 Sammanfattning

I diskussionen om antisemitism är det viktigt att göra skillnad mellan antijudiskhet eller antijudaism och antisionism, samt hur de relaterar till antisemitism. Antijudiskhet baserar sig på den kristna tanken om att ta avstånd från judendomen och judar som religion och religionsutövare. Det sägs att antijudiskheten är en grund för den antisemitism som växte fram under Hitlers tid. Antisemitism är ett begrepp som började användas 1878 av Willhelm Marr, en tysk som var aktiv inom judefientliga kampanjer. Fein definierar antisemitismen som en dold struktur med fientliga föreställningar mot judar. Dessa föreställningar kan vara kollektiva och på det individuella planet uppenbaras som attityder, på det kulturella planet som myter, ideologi, folkminnen och bildspråk, och i handlingar. Dessa resulterar i eller ämnar till att fjärma, driva bort eller tillintetgöra judar för att de är just judar. Antisemitismen kan vara rasistisk eller icke rasistisk likaså som rasismen kan vara antisemitisk men den måste nödvändigtvis inte vara det.

Antisionismen är ett motstånd mot staten Israels existens och återflyttandet av judarna till området. Glazer skiljer på antisionism, antiisraelism och motstånd mot Israel som statsmakt. Detta innebär att kritik mot Israel och Israels regering inte automatiskt är antisemitiska. År 1975 började man använda begreppet nyantisemitism. Nyantisemitismen anses vara ny eftersom den attackerar judar som ett folk och land istället för att attackera dem som individer. Den kombineras ibland med antisionism. Nyantisemitismen har blivit kritiserad av flera forskare. Enligt Bjurwald finns det en risk att man antar att all kritik mot Israel är antisemitism. Hon argumenterar trots allt för att det finns en annorlunda diskurs då man talar om Israel jämfört med andra länder i Mellanöstern. Harrison motiverar att kritiken mot Israel är berättigad. Han konstaterar att antisionism inte kan vara antisemitiskt eftersom den inte riktar sig emot judar eller judendom i sig. Klug argumenterar för att man inte kan veta ifall kritiken mot Israel är befogad eller inte. Därför anser han att det inte kan finnas en nyantisemitism som uttrycks som kritik mot Israel. Det kan trots allt finnas en antisemitisk grund i att man kritiserar Israel. Antisemitismen har haft olika uttrycksformer och den så kallade nyantisemitismen är en ny uttrycksform av antisemitismen.

Enligt Dencik och Marosi kan man dela antisemitismen i tre olika kategorier; klassisk antisemitism, Israel-härledd antisemitism och upplysningsantisemitism. De har kommit fram till detta genom att jämföra resultat från två enkätundersökningar gjorda av European Union Agency For Fundamental Rights' och Anti-Defamation League. De jämförde upplevelsen av antisemitism i åtta olika länder med ADL:s resultat om nivå av antisemitism. Då de jämför resultaten märkte de att Sverige har en hög nivå av upplevd antisemitism trots att de klassiska antisemitiska stereotypierna inte är på en hög nivå i Sverige, och samma gäller Frankrike. Då de mäter ifall man blivit utsatt för trakasserier (verbala eller fysiska) är det betydligt fler som upplevt fysiska trakasserier i Sverige eller Frankrike medan Ungern som enligt ADL-undersökningen hade högsta nivån av antisemitism även hade högsta nivån av verbala trakasserier. I Sverige och Frankrike blev judarna beskyllda för Israels handlingar till en hög grad och då det mättes ifall man hört förslag om att judiska sederna brit mila och shechita skulle bli förbjudna var Sverige igen i topp. Dencik och Marosi konstaterar att den klassiska antisemitismen inte är den enda formen av antisemitism, utan det finns även Israel-härledd antisemitism och upplysningsantisemitism. Den klassiska antisemitismen uttrycker sig i form av stereotyper och rasism. Israel-härledda antisemitismen handlar om att förövaren angriper en jude eller judendomen på grund av något som staten Israel gjort, trots att målet för antisemitismen nödvändigtvis inte har kopplingar till staten Israel. Upplysningsantisemitismen kommer i uttryck genom kommentarer om judiska praxis och att de borde förbjudas. Den motiveras ofta med djurens eller mänskliga rättigheter. Nivån av de olika kategorierna av antisemitism varierar landsvis och hos en person kan flera av de olika sorterna förkomma.

4 Enkät som metod

Eftersom mitt syfte är att undersöka hur judar uppfattar antisemitismen i Finland var enkätundersökning den bästa metoden. Det gav mig också möjlighet att göra jämförelser med den tidigare forskningen om antisemitism i Finland. I detta kapitel redogör jag för enkätundersökning som metod och presenterar Svante Lundgrens (2002) enkätundersökning. Jag börjar med att redogöra för enkätundersökning som metod (4.1). Därefter analyserar jag bortfallet i enkäten (4.1.1). Sedan diskuterar jag frågor om integritet i enkätundersökningar (4.1.2). Till slut går jag igenom hur Lundgren gick till väga med sin enkätundersökning (4.2).

4.1 Enkätundersökning

I denna avhandling används enkätundersökning som metod. Enkäten gjordes på Webropol och var öppen från 22 november till 31 december 2017. Under svarstiden råkade den judiska församlingen ha en pengainsamling för att bekosta säkerhetsåtgärderna som de upplevt att är nödvändiga på grund av antisemitismen, vilket antagligen påverkat de svar som jag fått. Jag distribuerade information om enkäten och länken till enkäten till de två judiska församlingarna i Finland; församlingen i Helsingfors och församlingen i Åbo. Enkäten var tillgänglig på svenska och finska (Bilaga 1 och 2). I samband med enkäten skickade jag även ett foljebrev (Bilaga 3) på finska, svenska, engelska, ryska och hebreiska eftersom det är de huvudsakliga språken som församlingarnas medlemmar talar. Helsingfors församling skickade ut länken till enkäten och foljebrevet i samband med deras nyhetsbrev. Åbo församling skickade enkäten till enskilda individer eftersom deras medlemmar uttryckt att de inte är intresserade av att svara på enkäter.

Eftersom det bara finns två judiska församlingar i Finland och de flesta judarna hör till någondera församlingen (Lundgren, 2002, 14) kunde jag genom att skicka ut länken till enkäten via församlingarna och göra en så kallad totalundersökning. Då jag gjorde en totalundersökning behövde jag inte göra ett urval av respondenter. En totalundersökning är en undersökning där man inkluderar alla enheter i

undersökningen (Tuft, 2011, 77). Jag ville trots allt inte utesluta möjligheten för judar som inte är medlemmar i en församling att svara på enkäten. Jag distribuerade därför också information om enkäten genom att skicka länken privat åt bekanta judar och sedan be dem skicka det vidare åt deras bekanta. Länken till enkäten delades därefter också på Facebook. På grund av juridiska skäl fick endast 18-år-fyllda svara på enkäten. Jag begränsade mig även till judar som bor i Finland eftersom undersökningen behandlar antisemitismen i Finland.

Jag valde att göra en enkätundersökning eftersom jag är intresserad av hur judarna i Finland upplever antisemitismen och för att få en bredare bild av upplevda antisemitismen i Finland. Tuft (2011, 71) skriver att kvantitativa undersökningar kan klargöra omfattningen av fenomen. Man kunde ha gjort djupgående intervjuer för att få kvalitativ information om antisemitismen som till exempel berättelser om situationer där man blivit utsatt för antisemitism. Om jag skulle undersöka till exempel antisemitistiska forum på nätet eller göra intervjuer med antisemiter skulle jag inte få reda på hur judiska minoriteten i Finland upplever situationen. Man måste dock ta i beaktande att det jag fått reda på genom enkäten är judarnas individuella upplevelser som är subjektiva. Med detta val av metod kan man ändå få en tillförlitlig uppfattning om hur antisemitismen upplevs generellt.

Syftet med avhandlingen är beskrivande istället för förklarande. Detta innebär att jag inte försöker förklara varför antisemitismen finns, utan jag vill beskriva hur den upplevs av judarna i Finland samt vilken form den tar (Tuft, 2011, 75). Eftersom mitt syfte är beskrivande var också valet av passande enkätfrågor viktigt. Jag använde mig för det mesta av Svante Lundgrens (2002) frågor i min enkät. Frågorna som Lundgren använde är nästan alla från enkätundersökningen som Dencik och Marosi utförde i Stockholm och Göteborg år 1999. Dencik och Marosi formulerade frågorna tillsammans med Jewish Policy Research från London (Lundgren, 2002, 11). Dencik (2003) har skrivit en rapport om den enkätundersökningen i Sverige vid namnet *“Jewishness” in Postmodernity: the Case of Sweden*. Eftersom enkäten gjordes för 17 år sedan, var frågorna ibland lite föråldrade. Ifall det inte var nödvändigt för mitt syfte ändrade jag inte på frågorna eftersom jag ville behålla möjligheten att jämföra min enkät med den som Lundgren genomförde. Jag lade däremot till en handfull frågor som specificerade hur respondenterna upplevt antisemitismen. Frågorna påverkade

också mina analyser som gjordes med *SPSS-Statistical Package for the Social Sciences*. Jag har använt mig av krosstabellsrapporter och korrelationsanalys för att beskriva mina resultat. Eftersom jag hade nominala svar och ordnings svar använde jag Spearmans ensidiga korrelationsanalys.

En enkät bör inte ha för många frågor för då orkar respondenterna kanske inte svara (Holm, 2004, 56) För att testa om enkäter har några problem brukar man göra en pilotundersökning. Man testar enkäten på ett fåtal personer och ser hur den fungerar. Jag lät några studeranden svara på enkäten för att estimerar svarstid samt problematik med frågor. Samtidigt kollade jag att det inte fanns allt för många frågor och försäkrade mig om att respondenterna skulle orka svara på frågorna. Enkäten blev ganska lång och pilotgruppens svarstid var 7–15 minuter vilket är på gränsar till en maximitid för enkätsvarande. Orsaken till enkätens längd är att man måste ställa frågor runt ämnet i enkäter som till exempel "hur judisk någon känner sig" då man vill veta mer om till exempel antisemitismen. Detta gör man för att få relevant information för statistiken. Det fanns allt som allt 35 frågor i enkäten. Jag kollade även enkäten med seminariet och med en judinna för att se att enkäten inte hade problem och överlag var förståelig. Testet med studerandena gav också en validering.

Trots att jag hade ett stort antal frågor kom inte alla svar med i analysen eftersom svaren inte var relevanta för mitt syfte. I analysen jämför jag resultaten med Lundgrens undersökning. Jag identifierar också exempel på Denciks och Marosis (2016) tre kategorier av antisemitism. Då jag behandlar öppna frågorna har jag översatt svaren från finska och engelska till svenska, för att göra analysen enhetlig.

4.1.1 Bortfall

Jag fick 113 svar på frågeformuläret vilket betyder att svarsprocenten, ifall man räknar med de judar i Finland som hör till en församling, blev 10 %. Ifall man räknar bort minderåriga som inte fått möjlighet att svara på enkäten blir procenten 12 %. Då det kommer till församlingstillhörighet är majoriteten av respondenterna från Helsingfors judiska församling (108), fyra personer hör inte till någondera församlingen (4) och en person hör till Åbo judiska församling (1). Om man räknar bort de fem respondenter

som inte är från Helsingfors församling blir svarsprocenten för Helsingfors 13 %. Holm (2004, 58) skriver att om man får en låg svarsprocent, under 50 %, blir svaren inte tillförlitliga. I Lundgrens (2002) undersökning var svarsprocenten 51 %, räknat från myndiga judar som hörde till någondera församlingen. Trost (2001, 118) skriver att tidigare räknade man med att om bortfallet låg mellan fem och 15 procent brukade man göra en bortfallsanalys. Nuförtiden gäller det då undersökningen är under 75 till 50 procent. En bortfallsanalys innebär att man jämför sitt material med sitt ursprungliga urval. Eftersom enkäten fick en så låg svarsprocent bör en bortfallsanalys göras. Detta innebär att svaren på denna enkätundersökning måste jämföras med judiska församlingarnas medlemmar och beakta bland annat könskvot och ålderskvot i svaren. Bortfallsanalysen görs för att se ifall respondentgruppen är jämförbar med den grupp som man undersöker. Eftersom jag endast har information om judarna som hör till församlingar kan jag inte få reda på bortfallet bland de som inte hör till församlingar.

Det som påverkat svarsprocenten är flera olika faktorer. Flera av medlemmarna i Helsingfors församling talar varken finska eller svenska och eftersom enkäten fanns endast på finska och svenska kunde inte en del svara på den. En del av medlemmarna bor utomlands vilket gjort att de inte kunde besvara enkäten. Jag definierade inte heller en övre gräns för svarsåldern vilket innebar att åldringar med minnessjukdomar och som inte kan använda internet inte kunnat svara på enkäten. I vissa fall sätts övre gränsen för enkäten till 65 för att undersöka personer som ännu är i arbetslivet. För denna enkät var åldringars svar också relevanta och därför begränsade jag inte en övre ålder. En del av bortfallet kan förklaras med att enkäten var ganska lång. Det kan också hända att bortfallet beror på att man inte fått information om enkäten vilket antagligen är fallet i Åbo varifrån det kom endast ett svar. En del var möjligen oroliga för sin integritet eftersom judiska gruppen är så liten kan man möjligen känna igen en person på basen av svaren trots att enkäten är anonym.

I en del av frågorna finns också ett bortfall av respondenter för en specifik fråga. Detta beror på att ingen av frågorna var obligatoriska att svara på, utan respondenterna kunde välja att inte svara på frågorna. Då det kommer till fråga 19 hade den få svar eftersom det stod fel i fråga 16. Fråga 16 frågade om man upplevt antisemitism i Finland under de senaste fem åren och sedan kom följdfrågor efter det. Fråga nummer 19 frågade

ifall man upplevt antisemitism i Finland under de senaste 15 åren. Felet i enkäten innebär att endast de som upplevt antisemitism under det senaste fem åren svarat på fråga 19.

Av de 113 respondenterna var 42 % män och 58 % kvinnor. Eftersom jag fick så få svar utanför Helsingfors judiska församling kan svaren räknas vara representativa endast för Helsingfors församling. Under 2016 hade Helsingfors församling en uppdelning på 51 % män och 49 % kvinnor bland de som fyllt 18 år (Marja Helminen: Statistikcentralen, personlig kommunikation, 24.01.2018 och Irina Portnoy: Åbo judiska församling, personlig kommunikation, 17.01.2018). Detta innebär att trots att jag haft lite fler kvinnor som svarat på enkäten så finns det inte en betydlig skillnad. Det är inte överraskande att de flesta av respondenterna är kvinnor eftersom kvinnor generellt är aktivare än män på att svara på enkäter (Lundgren, 2002, 28). Då man ser på åldersfördelningen är majoriteten av de äldre personerna (födda innan 1949) som svarat på enkäten män vilket är ovanligt.

Tabell 4.1 Krosstabell: Kön och Ålder

Är du man eller kvinna? * Vilket år är du född?									
		Vilket år är du född?							Total
		1990– 1999	1980– 1989	1970– 1979	1960– 1969	1950– 1959	1940– 1949	1930– 1939	
Är du man eller kvinna?	Man	10	11	6	3	5	11	1	47
	Kvinna	17	10	8	14	12	3	0	64
Total		27	21	14	17	17	14	1	111

I analysen har jag, som Lundgren gjort, använt mig av endast tre åldersgrupper unga (födda mellan 1980–1999), medelålders (födda mellan 1950–1979) och äldre (födda mellan 1930–1949). Jag hade även som svarsalternativ i enkäten möjlighet att välja att man var född innan 1930 men eftersom ingen av respondenterna var i den åldern utelämnar jag det alternativet ut analysen.

4.1.2 Integritet

Då man utför en enkät måste man diskutera anonymitet och konfidentialitet. Anonymitet innebär att man inte vet vem som svarat på enkäten. Då det gäller en postenkät vet undersökaren respondenternas namn och adress men om man vill hålla undersökningen anonym får man inte veta vem som svarat. Om man däremot vill göra undersökningen konfidentiell vet undersökaren vem som svarat på enkäten genom olika tillvägagångssätt (Trost, 2001, 95). Jag beslöt att hålla undersökningen totalt anonym. Att hålla undersökningen anonym skyddar respondenternas integritet. Samtidigt kan det hända att anonymiteten motiverade målgruppen att svara, då enkäten behandlar ett känsligt ämne.

Eftersom det finns väldigt få judar i Finland är det möjligt att man från en persons svar kan räkna ut vem personen är. Jag beslöt därför att arkivering av enkäten är viktigt, och meddelade vid insamlandet av enkäten tydligt åt respondenterna att enkätsvaren skulle finnas anonymt tillgängliga för forskningsändamål vid kulturvetenskapliga arkivet Cultura vid Åbo Akademi. Förvaring i forskningsarkiv bidrar också till att materialet skyddas och integriteten bevaras för framtiden.

På grund av osäkerhet om tillräckligt många skulle svara på enkäten fanns det ett kontaktformulär dit respondenterna frivilligt kunde lägga sin information ifall de ville ställa upp på intervju vid behov. Enkäten i sig var totalt anonym eftersom kontaktformuläret inte var kopplat till enkäten. Eftersom intervju inte behövdes så användes inte kontaktuppgifterna till något.

4.2 Svante Lundgrens enkätundersökning

År 2001 gjorde Svante Lundgren i samarbete med Lars Dencik en bred enkätundersökning om de finska judarnas tro, seder och attityder. Denna undersökning inspirerades av undersökningen som Lars Dencik och Karl Marosi gjorde 1999 i Stockholms och Göteborgs judiska församlingar. Lundgren översatte de svenska frågorna och finslipade dem att passa till den finska befolkningen och tillsatte en fråga

om de finska judarnas relation till finska respektive svenska språket. I februari 2001 skickades enkäten ut till alla 18-år-fyllda församlingsmedlemmar som levde i Finland. Allt som allt skickades enkäten till 905 personer och 465 returnerades. Svarsprocenten var 51 % vilket är en bra svarsprocent (Lundgren, 2002, 11).

Lundgrens (2002) enkät fick procentuellt fler svar från Åbo församling (68 %) än från Helsingfors (49 %) men då svaren från Åbo församling bestod av 15 % av alla svar och församlingen består av 11 % av alla landets judar är inte skillnaden betydande. Av respondenterna för Lundgrens enkät var 46 % män och 54 % kvinnor. I slutet av 2000 var 49,8 % av församlingens medlemmar kvinnor, vilket betyder att samplet är lite förvrängt. Detta beror på att kvinnor traditionellt är aktivare på att svara på enkäter än män (Lundgren, 2002, 28).

Lundgren (2002, 29) delade upp respondenterna i tre åldersgrupper: unga (1961 och senare födda) 22 % (i Sverige 24 %), medelålders (1935–1960 födda) 45 % (i Sverige 40 %) och äldre (1934 och före födda) 33 % (i Sverige 36 %). Av hans respondenter hade över 60 % utbildat sig efter gymnasiet. Detta är en stor skillnad till hur det såg ut tidigare bland judiska befolkningen i Finland. Långt in på 1900-talet hörde den judiska minoriteten både socialt och ekonomiskt till samhällets lägsta klass. År 2001 hörde judarna trots allt redan till en välutbildad samhällsklass.

4.3 Sammanfattning

Jag använde mig av enkätundersökning som metod för att få en generell bild på hur antisemitism upplevs av judarna i Finland. För utformning av enkäten tog jag stort mall av Lundgrens enkät, som även använts i en enkätundersökning som Dencik och Marosi utförde bland judarna i Sverige 1999. Jag tillade även en handfull frågor eftersom mitt syfte i högre grad handlade om antisemitism.

Min enkät sändes elektroniskt till judiska församlingarna i Helsingfors och Åbo. I Helsingfors kom den ut via veckobrev medan i Åbo skickades den åt av församlingen utvalda personer. Med enkäten ingick ett följebrev på fem olika språk. Jag skickade

även enkäten till privatpersoner så de kunde skicka den vidare till vänner och bekanta. Detta gjorde jag för att jag ville ge en möjlighet för judar som inte hör till eller är aktiva inom församlingarna att svara på enkäten. Undersökningen gjordes som en så kallad totalundersökning, vilket innebär att det inte finns ett specifikt urval, utan hela den judiska populationen fick svara på enkäten. Jag krävde dock på grund av juridiska skäl att respondenterna fyllt 18 år. Enkätfrågorna är till en stor del hämtade ur Lundgrens enkät från 2001. Som analysverktyg använde jag mig av SPSS.

Enkäten hade 113 respondenter vilket innebär att svarsprocenten bland myndiga judar var 12 % och om man ser endast på Helsingfors var den 13 %. Eftersom endast 5 personer som inte hör till Helsingfors församling besvarat enkäten är enkäten endast representativ för Helsingfors judiska församling. Svarsprocenten är trots allt så låg att en bortfallsanalys gjordes. Det var fler kvinnor än män som besvarade enkäten med skillnaden var inte relevant jämfört med den judiska gruppen i Finland. Enkäten var totalt anonym men respondenterna hade möjlighet att i en separat enkät lämna in kontaktuppgifter ifall de kunde tänka sig att ställa upp på intervju. För att uppnå mitt syfte krävdes inte intervjuer och de gjordes därför aldrig. Enkätsvaren arkiverades vid det kulturvetenskapliga arkivet Cultura vid Åbo Akademi.

5 Resultat och analys

I detta kapitel analyserar jag resultaten från min enkät samt jämför dem med Lundgrens resultat. Jag börjar med att analysera frågor som behandlar respondenternas identitet (5.1), varefter jag behandlar frågor som behandlar respondenternas relation till Israel (5.2) och sedan frågor som behandlar antisemitism (5.3). Därefter analyserar jag korrelationsanalyser på utvalda frågor (5.4). Till sist granskar jag resultat från den öppna frågan där respondenterna fick berätta hur de blivit utsatta för antisemitism (5.5). Detta gör jag genom att försöka hitta drag av Dencik och Marosis (2016) tre olika kategorier av antisemitism. Avslutningsvis gör jag ännu en sammanfattande analys (5.6).

5.1 Aspekter på identitet

I följande del kommer jag att presentera vem som svarade på min enkät. Jag tar främst upp aspekter om respondenternas identitet som relation till Finland eller finländskhet och hur de ser på judendomen och judiskhet,. För att veta om min respondentgrupp överlag skiljer sig från Lundgrens kommer jag även att jämföra med hans resultat. Detta gör jag av relevans för min analys. Av respondenterna (N=113) var 42 % män och 58 % kvinnor. Det fanns lite mer unga som svarade på enkäten men åldersfördelningen var trots det relativt jämn, om man bortser från att det fanns endast en respondent som var född 1930–1939. Krosstabell om köns-åldersfördelningen finns i avsnitt 4.1.1.

Judarna anses stereotyp vara ett mycket språkkunnigt folk. De har talat ett språk hemma, ett på jobbet och ett i synagogan. Judarna som kom till Finland talade ofta jiddisch eller ryska medan de sedan lärde sig finska och svenska i Finland (Lundgren, 2002, 35). Vad gäller modersmål har (av de som svarade på min enkät) 55 % finska som modersmål/första finländska språk, 14 % svenska som modersmål/första finländska språk, 28 % betraktar sig som helt tvåspråkiga när det gäller finska och svenska och 3 % talar varken finska eller svenska. Då man jämför med Lundgrens (2002, 35) enkät finns en ökning i finskspråkiga, 41 % hade finska som

modersmål/första finländska språk och svenskspråkiga, 21 % hade svenska som modersmål/första finländska språk, medan mängden tvåspråkiga minskat, 38 % betraktade sig som helt tvåspråkiga när det gäller finska och svenska.

Tabell 5.1 Korrelation mellan språk och ålder ($R_s = .252^{**}$, $p = .009$, $N = 107$)

		Vilken är din relation till det svenska respektive finska språket?				Total
		Jag har svenska som modersmål/första finländska språk.	Jag har finska som modersmål/första finländska språk.	Jag betraktar mig som helt tvåspråkig när det gäller finska och svenska.	Jag talar varken finska eller svenska.	
Vilket år är du född?	1990–1999	6 (22 %)	21 (78 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	27 (100 %)
	1980–1989	1 (5 %)	9 (43 %)	8 (38 %)	3 (14 %)	21 (100 %)
	1970–1979	1 (8 %)	8 (62 %)	4 (31 %)	0 (0 %)	13 (100 %)
	1960–1969	2 (13 %)	10 (63 %)	4 (25 %)	0 (0 %)	16 (100 %)
	1950–1959	2 (13 %)	8 (53 %)	5 (33 %)	0 (0 %)	15 (100 %)
	1940–1949	2 (14 %)	4 (29 %)	8 (57 %)	0 (0 %)	14 (100 %)
	1930–1939	0 (0 %)	0 (0 %)	1 (100 %)	0 (0 %)	1 (100 %)
Total		14 (13 %)	60 (56 %)	30 (28 %)	3 (3 %)	107 (100 %)

Då man analyserar korrelationen mellan språk och ålder genom att lägga ihop åldersgrupperna märker man att de yngre (1980–1999 63 %) respondenterna har till en större del finska som modersmål än de äldre (1930–1949 29 %) respondenterna och medelålders respondenterna (1950–1979) har 59 % finska som modersmål men som tabell 5.1 visar har 1950–1959 födda respondenterna betydligt färre (53 %) som anser sig ha endast finska som modersmål. Tvåspråkigheten minskar desto yngre respondenterna blir och istället ökar antalet som har svenska som modersmål ju högre upp vi går i åldersgrupp. Lundgren (2002, 35) konstaterar att i den äldsta generationen finns det fler svenskspråkiga än finskspråkiga (28 % och 20 %) medan över hälften anser sig vara helt tvåspråkiga. Bland de unga finns det fler finskspråkiga (69 %).

Från resultaten ovan (Tabell 5.1) kan man se att den judiska befolkningen i Finland håller på att förfinskas. Lundgren kommenterar att Ohlström (1960), redan i sin undersökning, märkte att även om den judiska befolkningen var till majoriteten svenskspråkig identifierade den sig med finskspråkigas attityder. Lundgrens undersökning bekräftar detta (Lundgren, 2002, 35–36). Observationen att judarna i Finland som grupp tenderar att bli allt mera finskspråkig bekräftas av tidigare forskning och tycks enligt mina resultat fortgå.

Judisk identitet betyder olika för olika judar. För en del betyder det att man följer de religiösa reglerna och för andra att man bevarar judiska kulturen och traditionen. I diaspora³⁷ innebär detta att judarna inte är bara judar, utan också medborgare av en stat. Denna tudelning var en stor fråga i 1800-talets antisemitism (Lundgren, 2002, 40). På frågan ”Känner du dig mest som jude eller som finländare?” såg svaren ut såhär: ”Jag känner mig lika mycket som finländare, som jag känner mig som jude.” 52 % (2017) & 50 % (2001), ”Jag känner mig mer som jude än som finländare” 31 % (2017) & 34 % (2001) och ”Jag känner mig mer som finländare än som jude” 13 % (2017) 14 % (2001) (Lundgren, 2002, 40). Den finländska judenheten är väl integrerad i vårt samhälle och de flesta har också en identitet som finländare vilket inte heller har ändrat sedan 2001. Små skiftningar i resultaten kan förklaras med generationsskifte samt olikstor respondentgrupp. Det är viktigt att göra en skillnad mellan assimilering³⁸ och integration³⁹. Det att judarna känner samhörighet med att vara finländsk och med Finland behöver inte betyda att de skulle vara assimilerade, utan bara integrerade. När den finländska identiteten blir starkare än den judiska då kan man börja tala om assimilering (Lundgren, 2002, 41–42).

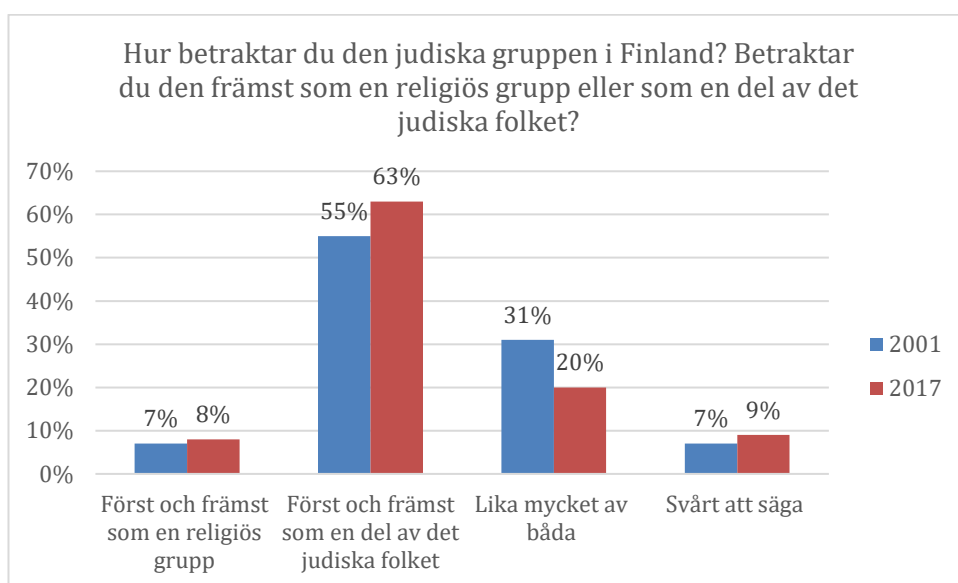
Lundgren (2002, 40–41) jämför resultaten om självidentifikation till Sveriges resultat och kommer fram till att de svenska judarna i medeltal inte känner lika mycket samhörighet till sitt land som de finska judarna och detta antagligen beror på att de finska judarna i genomsnitt har funnits längre i landet än de svenska. Enligt Dencik & Marosi (2016, 67–68) utnämner sig Sveriges judar speciellt i FRA-undersökningen just genom att de känner högst grad av samhörighetskänsla jämfört med de åtta andra länderna. Orsaken till denna starka samhörighetskänsla kan vara att judarna i Sverige integrerats väl i samhället trots att flera av dem flyttat dit som flyktingar på grund av förintelsen. Då judarna i Finland känner starkare samhörighet med sitt land än judarna i Sverige, så kan man, på basen av Sveriges FRA-resultat, konstatera att judarna i

³⁷ Diaspora är grekiska och betyder spridning. Det innefattar judarna som lever utanför Israel (Stern, 2007, 637).

³⁸ Assimilering innebär att man inte vill behålla sin ursprungliga kultur utan söker kontakt med andra grupper (Berry, Poortinga, Segall & Dasen, 2002, 354).

³⁹ Integration innebär att man vill behålla sin ursprungliga men samtidigt söker kontakt med andra grupper (Berry et. al., 2002, 354).

Finland har på en europeisk skala en hög samhörighetskänsla. Detta kan till en del bero på att de finska judarna bott länge i landet samt att de varit med och krigat för Finland.

Graf 5.1 Hur betraktar du den judiska gruppen i Finland 2001 (Lundgren, 2002, 42)/2017 (N=113)

Det procentuella antalet för personer som såg judiska gruppen i Finland som främst en del av det judiska folket ökade till 63 % (2017) från 55 % (2001). Det var även flera som ansåg att judarna är lika mycket en religiös grupp som en del av det judiska folket (2017 20 % // 2001 31 %) medan antalet för dem som såg judarna som först och främst en religiös grupp var låg (2017 8 % // 2001 7 %).

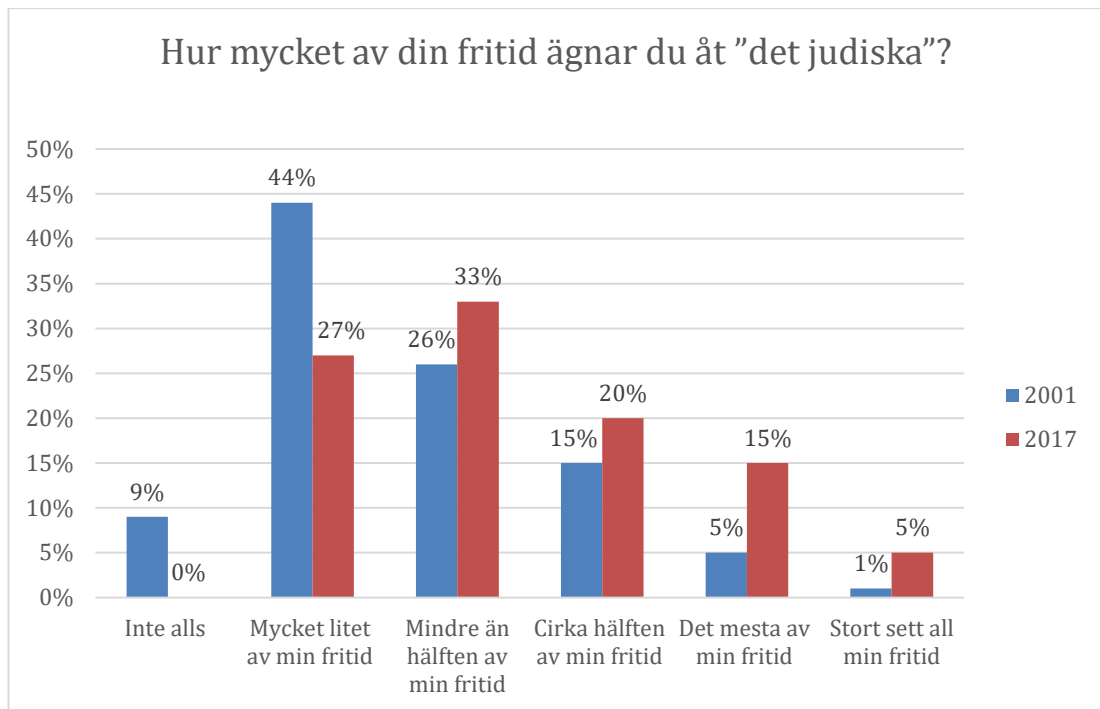
Då det talas om brott där förövarens motiv varit antisemitism, är det värt att poängtera att judarna identifierar sig till en stor del som en etnisk grupp. Brotts mot judendomen eller judar klassas enligt brottsstatistiken för tillfället under brott mot religion eller religionsanhängare inte mot en etnisk grupp eller person från en viss etnisk bakgrund (Rauta, 2017, 29).

Tabell 5.2 Känsla av judiskhet 2001(Lundgren, 2002, 43) /2017 (N=113)

Hur viktigt är följande aspekter för din känsla av judiskhet? (2001/2017)			
	Är mycket viktig %*	Har en viss vikt %*	Är inte alls viktig %*
En känsla av samhörighet med andra judar	59/70	38/28	3/3
Den judiska hematmosfären (mat, sedvänjor m.m.)	44/62	48/35	8/5
Religiösa aktiviteter, gå i synagogan, hålla religiösa bud m.m.	19/27	66/50	16/22
En känsla av samhörighet med Israel	45/51	44/35	10/14
Judisk kultur (musik, litteratur, konst etc.)	51/50	44/42	5/8
Känslan av att vara jude innerst inne (t.ex. i personlighet, tänkande etc.)	76/71	21/27	3/3

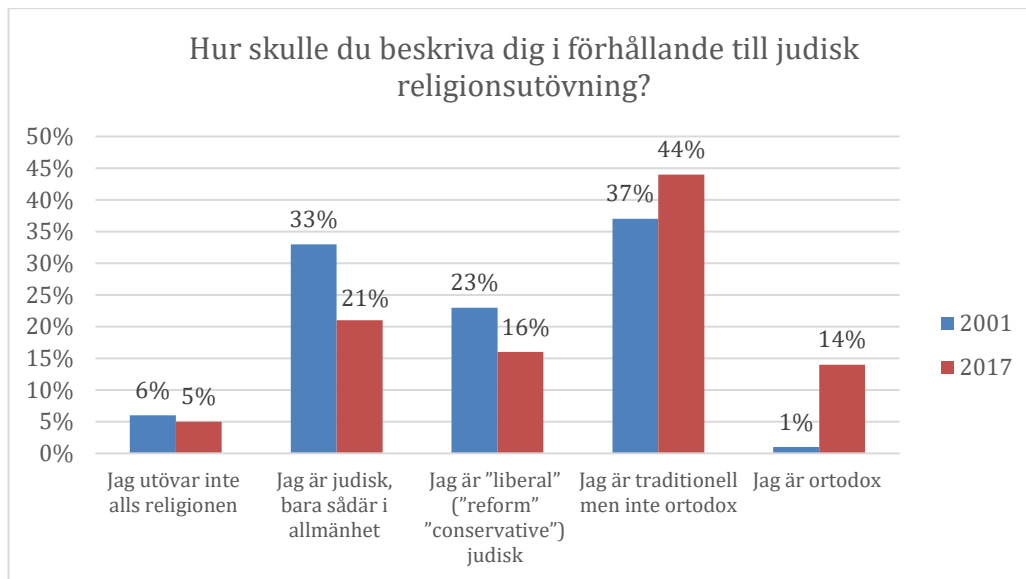
Tabell 5.2 visar på vad som är viktigt för respondenterna när det kommer till deras känsla av judiskhet. Då man jämför med Lundgrens svar finns de en del som varierar. Detta kan bero på att den judiska församlingens medlemmar ändrats under de senaste 16 åren eller att respondentgrupperna varit olika. Den judiska hematmosfären ses bland mina respondenter (2017 62 %) mer viktig än vad Lundgrens respondenter (2001 44 %) ansåg att den var. Allt fler anser att det är viktigt med religiösa aktiviteter, att gå i synagogan och att hålla religiösa bud m.m.. Detta tyder på att ortopraxin⁴⁰ verkar öka.

⁴⁰ Ortopraxi innebär att man vill följa en rätt sorts praxis i sin utlevda religion (Berling, 2007, 6913).

Graf 5.2 Hur mycket av din fritid ägnar du åt "det judiska"? 2001 (Lundgren, 2002, 45) / 2017 (N=110)

Då man ser på graf 5.2 kan man konstatera att 60 % meddelar att de ägnar mindre än hälften av sin fritid åt det judiska medan i Lundgrens (2002, 45) enkät var detta så högt som 79 %. Det bör tas i beaktande att frågealternativet "Inte alls" fattades från min enkät på grund av att den fallit bort av misstag. Eftersom det ändå är procentuellt färre som valt alternativet "Mycket litet av min fritid" kan man anta att detta inte påverkade väldigt mycket. Det finns trots allt ett bortfall på 3 svar i frågan vilket kan bero på att respondenterna ansåg att de inte spenderar tid åt det judiska. En skillnad till Lundgrens enkät är att allt flera lägger det mesta av sin fritid (15 % år 2017 // 5 % år 2001) eller stort sett all sin fritid (5 % år 2017 // 1 % år 2001) på det judiska. En förklaring till skillnaderna kan vara det att jag hade färre respondenter och det kan hända att de består av de som är aktiva i församlingen medan då Lundgren skickade enkäten hem till alla fick han antagligen en större spridning.

Graf 5.3 Hur skulle du beskriva dig i förhållande till judisk religionsutövning? 2001 (Lundgren, 2002, 51) / 2017 (N=113)

Man kan göra en skillnad mellan en ortodox församling och en ortodox jude. Både Helsingfors och Åbo församlingar är ortodoxa, vilket betyder att de följer ortodox praxis i synagogan. Ifall man skulle kalla alla medlemmar av en ortodox judisk församling ortodoxa skulle alla som deltog i enkäten vara ortodoxa förutom de som inte hörde till en församling. Med en ortodox jude menar man dock oftast en jude som följer mitzvot⁴¹ noga. Reformjudendom och konservativ judendom är två icke-ortodoxa rörelser som föddes i Tyskland. Båda rörelserna är liberalare än ortodoxa då det kommer till att följa de religiösa reglerna (Lundgren, 2002, 51–52). Det att församlingarna är ortodoxa syns även på hur respondenterna identifierar sig.

Majoriteten av de som svarat på min enkät anser att de är "traditionella men inte ortodoxa" (44 %). Det var 21 % som identifierade sig med att vara "judiska bara sådär i allmänhet". "Traditionella men inte ortodoxa" fick i Lundgrens enkät en knapp majoritet (37 %) jämfört med svaret "jag är judisk bara sådär i allmänhet" (33 %). Om man tittar på svaren från Sverige i samma fråga är resultaten ganska samma som Lundgrens men de som inte utövar religionen och ortodoxa fanns det något fler av (Lundgren, 2002, 52). Det har skett en betydlig ökning av de som anser sig vara ortodoxa. Bland mina respondenter var det 14 % som ansåg sig vara ortodoxa medan

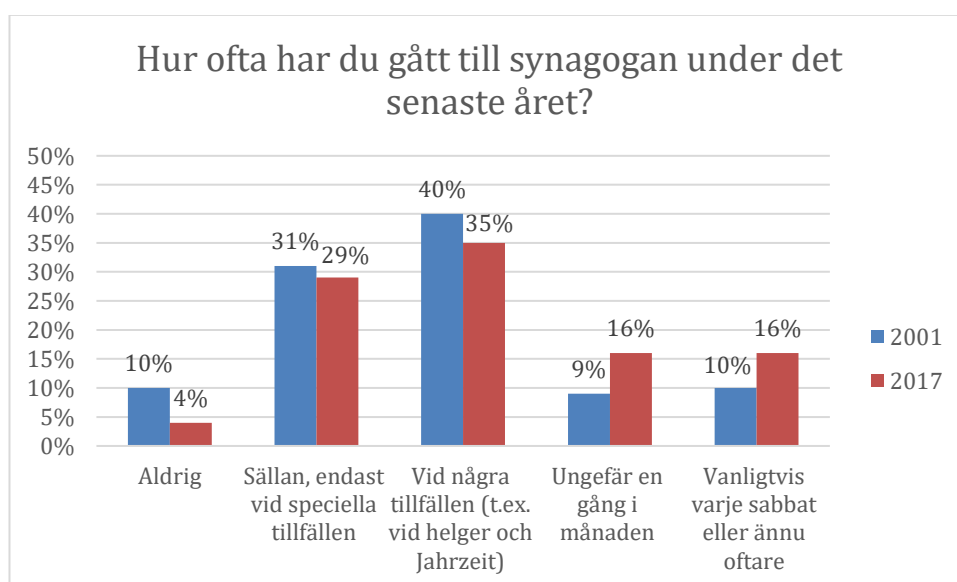
⁴¹ Religiösa reglerna (Lundgren, 2002, 51).

i Lundgrens undersökning var det bara 1%. Svaren i min enkät tyder på att allt fler anser sig vara traditionella eller ortodoxa.

Tabell 5.3 Krosstabell: Kön och förhållande till religionsutövning (N=113)

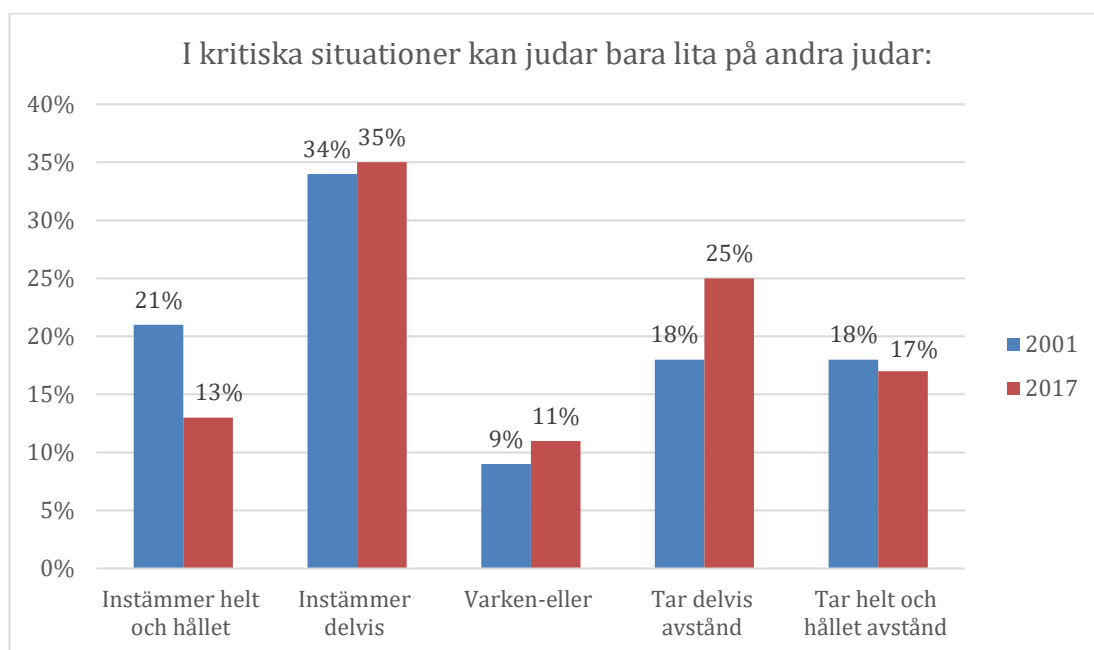
Är du man eller kvinna? * Hur skulle du vilja beskriva dig i förhållande till judisk religionsutövning?							
		Hur skulle du vilja beskriva dig i förhållande till judisk religionsutövning?					Total
		Jag utövar inte alls religionen.	Jag är judisk, bara sådär i allmänhet.	Jag är "liberalt" ("reform" "conservative") judisk.	Jag är "traditionell", men inte ortodox.	Jag är ortodox.	
Är du man eller kvinna?	Man	3	10	4	24	7	48
	Kvinna	2	14	14	26	9	65
Total		5	24	18	50	16	113

När det kom till den judiska religionsutövningen var majoriteten ”traditionella’ men inte ortodoxa” (50) och där var fördelningen jämn mellan kvinnor och män. Ungefär samma könsfördelning går att se vid det andra populäraste alternativet ’jag är judisk bara sådär i allmänhet’ medan det tredje populäraste ”jag är ’liberalt’ judisk” har betydligt fler kvinnor (14) än män (4). Detta kan bero på att reform- och konservativ judendom sätter kvinnorna i en annan roll än vad ortodoxa judendomen gör, bland annat är kvinnliga rabbiner godkända i vissa konservativa och reformerta församlingar (Bélinki, 1998, 316).

Graf 5.4 Hur ofta har du gått till synagogan under det senaste året 2001 (Lundgren, 2002, 52) / 2017 (N= 113)

Lundgren (2002, 52) kallar finländska judarna för typiska finländare då det kommer till att besöka synagogan eftersom de besöker den ganska sällan. De flesta besöker synagogan under helger eller speciella tillfällen som *Jahrzeit*⁴² (35 % år 2017 // 40 % år 2001). Det är de äldre som besöker synagogan mest (Lundgren, 2002, 52–53). Då antalet traditionella och ortodoxa hade ökat i mina resultat, är det naturligt att det också finns en ökning i synagogabesöken. Om man ser på de som går ”Ungefär en gång i månaden eller oftare” till synagogan var 32 % i enkäten 2017 och 19 % i enkäten 2001. Det finns även en minskning i de som aldrig besöker synagogan, procentantalet minskade från 10 % 2001 till 4 % 2017. Här går det igen att konstatera att skillnaderna kan bero på respondentgruppen.

Graf 5.5 I kritiska situationer kan judar bara lita på andra judar 2001 (Lundgren, 2002, 44)/ 2017 (N=113, Medelvärde=2,97)

Majoriteten (48 % år 2017 // 55 % år 2001) av judarna ”Instämmer helt och hållet” eller ”Instämmer delvis” med att ifall det blir en kritisk situation kan judar endast lita på andra judar. Lundgren (2002, 44) misstänker att detta helt enkelt beror på den historia som det judiska folket har. 11 % har år 2017 svarat ”Varken-eller” jämfört med 9 % år 2001. De som ”Tar delvis avstånd” eller ”Tar helt och hållet avstånd” är 2017 42 % och 2001 36 %.

⁴² *Jahrzeit* är årsdagen för en nära persons död (Lundgren, 2002, 52).

5.2 Relationen till Israel

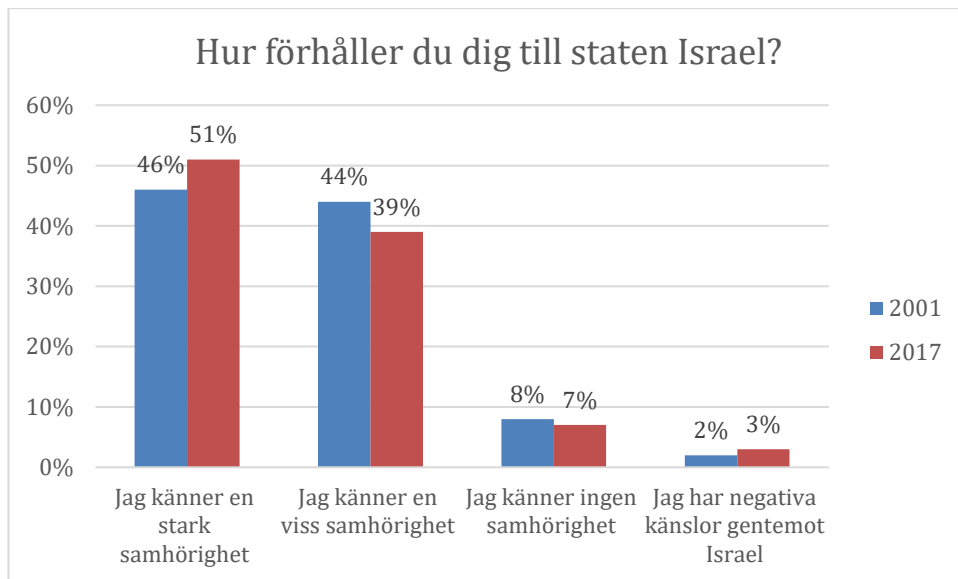
Till följande kommer jag att presentera svar på frågorna som relaterar till Israel och även här jämföra resultaten med Lundgrens resultat.

Sionismen fick ett starkt fotfäste i Finland redan tidigt då det 1897 under sionistiska världskongressen i Basel grundades en sionistgrupp till Helsingfors. Det hölls ett stormöte 1906 i Helsingfors som ökade intresset ännu mer. Efter detta har sionismen funnits med i finländska judars vardag. Under Israels självständighetskrig deltog 29 finska judar⁴³. Detta är i proportion till den judiska populationen mer än vad man finner i något annat land utanför Israel. Församlingens relation till staten Israel är fortfarande viktig och man firar bland annat Jom Ha'azmaut⁴⁴ i synagogorna, dessutom brukar Israels ambassadör gästa församlingarna. Finländska judarna har såklart olika uppfattningar om Israels politik men församlingarna är lojala till Israels regering (Lundgren, 2002, 75–76).

År 2017 meddelar 91 % (N=113) att de har vänner eller släkt i Israel, vilket är mera än 2001 då det var 84 % (Lundgren, 2002, 76). Det har även skett en förhöjning i antalet som besökt Israel, 2017 var det 99 % (N=113) och 2001 var det 92 % (Lundgren, 2002, 76). Det var endast en av respondenterna som svarade på min enkät som inte har besökt Israel. En känsla av samhörighet med Israel påverkar den personliga känslan av judiskhet för respondenterna till en olik grad (N=113); 51 % anser att det är mycket viktigt jämfört med 45 % år 2001 (Lundgren, 2002, 76), medan 35 % anser att det har en viss vikt jämfört med 44 % år 2001 och 14 % anser att det inte är alls viktigt jämfört med 10 % år 2001.

⁴³ Tre av finländska judarna som deltog i Israels självständighetskrig var kvinnor (Lundgren, 2002, 75).

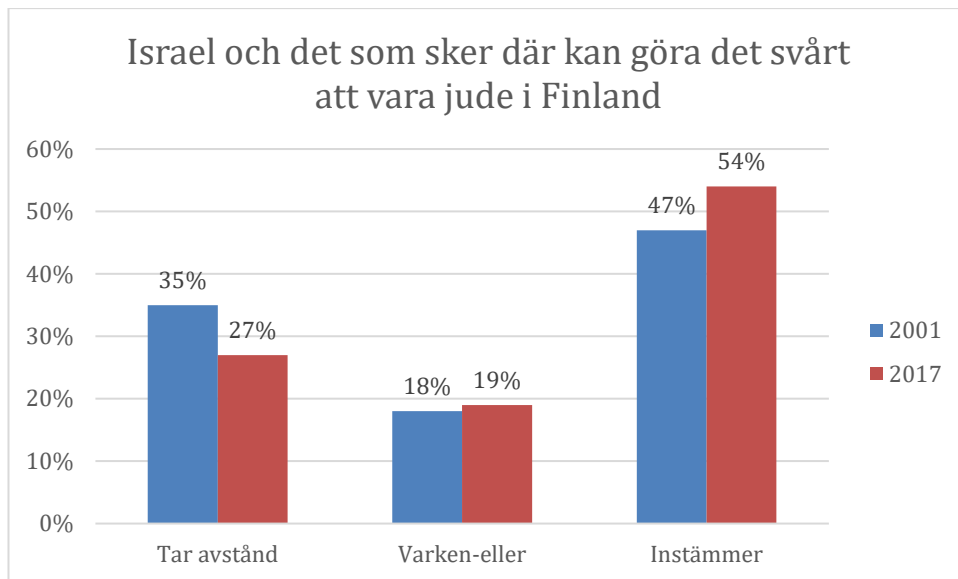
⁴⁴ Israels självständighetsdag (Lundgren, 2002, 75).

Graf 5.6 Hur förhåller du dig till staten Israel? 2001 (Lundgren, 2002, 76)/ 2017 (N=113)

Hela 90 % av respondenterna känner en samhörighet med Israel. Över hälften (51 %) ”känner en stark samhörighet” och 39 % ”känner en viss samhörighet”. Från 2001 till 2017 kan man se en liten ökning i de som ”känner en stark samhörighet” (46 % år 2001 till 51 % år 2017) och en sänkning från de som ”känner en viss samhörighet” (44 % år 2001 till 39 % år 2017). Förändringen som antyds genom mina resultat indikerar att man idag känner en högre grad av samhörighet med staten Israel. Det är en liten del som inte känner någon tillhörighet med Israel (7 % år 2017 // 8 % år 2001) och bara ett par som ”har negativa känslor gentemot Israel” (3 % år 2017 // 2 % år 2001).

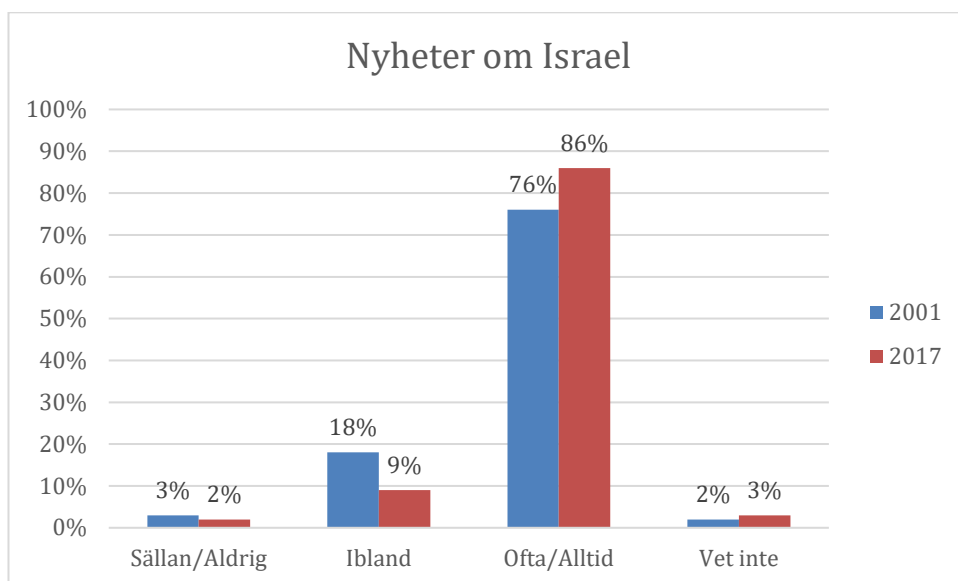
En viss kontrast till de här resultaten om samhörighet finner vi i resultaten från frågan ”Som jude ger man ofta bidrag till olika ändamål. Vad tycker du idag att man i första hand bör ge bidrag till?”. Av respondenterna anser 81 % (N=112) att man ska ge till ”judiska ändamål i Finland” jämfört med 64 % år 2001 (Lundgren, 2002, 78, 88) och 19 % anser att man ska ge till Israel jämfört med 36 % år 2001. Resultaten kan möjligen tolkas så att parallellt med att samhörigheten med Israel är hög finns även en stark finländsk identitet och detta bidrar till att man gärna ger till judiska ändamål i Finland.

Graf 5.7 Israel och det som sker där kan göra det svårt att vara jude i Finland 2001⁴⁵ (Lundgren, 2002, 79) / 2017 (N= 113)

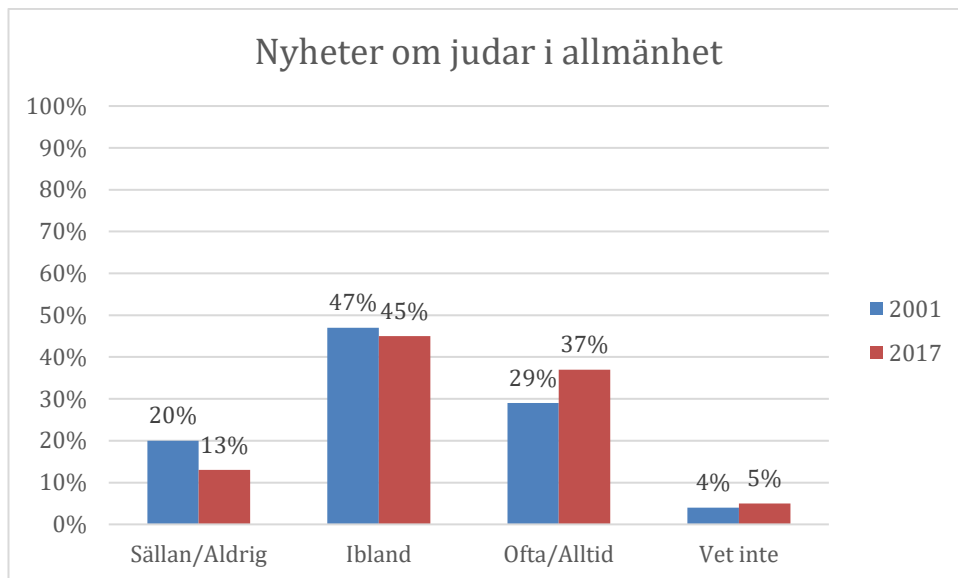
Frågan om ifall Israel och det som händer där kan göra det svårt att vara jude i Finland relaterar direkt till den så kallade Israel-härledda antisemitismen och det stereotyperande som finns om att alla judar är kopplade med Israel. Majoriteten, 54 %, av respondenterna ansåg att detta instämmer, vilket innebär en ökning från 47 % 2001. Frågans alternativ var delade i ”instämmer delvis” och ”instämmer helt och hållet”. Det fanns även en tydlig skillnad till 2001 bland de som svarade att de ”instämmer helt och hållet” 19 % år 2017 och 11 % år 2001.

⁴⁵ Lundgren har inte skrivit ut procenterna vilket leder till att siffrorna är ett estimat av grafen.

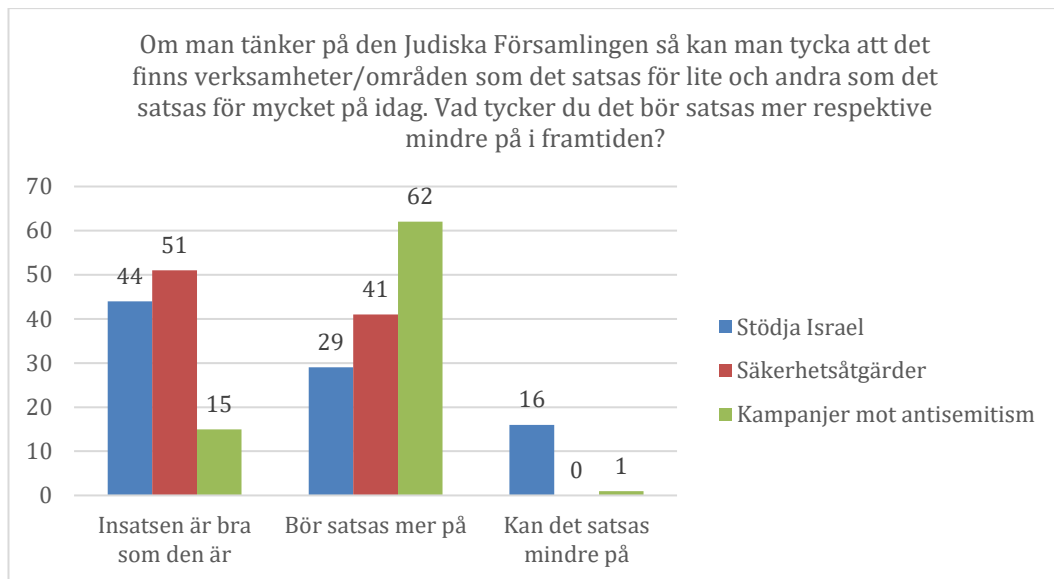
Graf 5.8 Om du tänker på hur olika ämnen presenteras i massmedia (press, TV, internet och radio) hur ofta finner du då att rapporteringen är snedvriden eller orättvis när det gäller: Nyheter om Israel? 2001(Lundgren, 2002, 78) / 2017 (N=113).

Det fanns en öppen fråga som frågade varför respondenterna ändrat sin åsikt om Israel. På den frågan svarar en del respondenter att åsikterna ändrats eftersom Israel visas orättvist i media och att Israel kritiseras på annan skala än andra länder i världen. Som graf 5.8 visar anser de flesta (65 %) att Israel ofta visas orättvist i media (jämfört med 2001 55 %) och 21 % anser att det alltid rapporteras orättvist om Israel (21 % år 2001).

Graf 5.9 Om du tänker på hur olika ämnen presenteras i massmedia (press, TV, internet och radio) hur ofta finner du då att rapporteringen är snedvriden eller orättvis när det gäller: Judar i allmänhet? 2001(Lundgren, 2002, 78) / 2017 (N=113).

Då man ser på nyheter om judar i allmänhet anser 29 % att det ofta sker en sneddriven rapportering, jämfört med 25 % år 2001. 8 % anser att det alltid sker en sneddriven rapportering, jämfört med 4 % år 2001. Då man sätter ihop svarsalternativen anser 37 % av respondenterna att nyheter om judar i allmänhet är snedrivna ofta eller alltid, medan det var 29 % av Lundgrens respondenter som svarade att nyheterna ofta eller alltid var snedvridna då det kommer till judar i allmänhet. De flesta svarade att nyheterna ibland är orättvisa (45 % 2017 jämfört med 47 % 2001). Mängden som ansåg att nyheter om judar i allmänhet aldrig är orättvis eller snedvriden sjönk från 20 % år 2001 till 13 % år 2017.

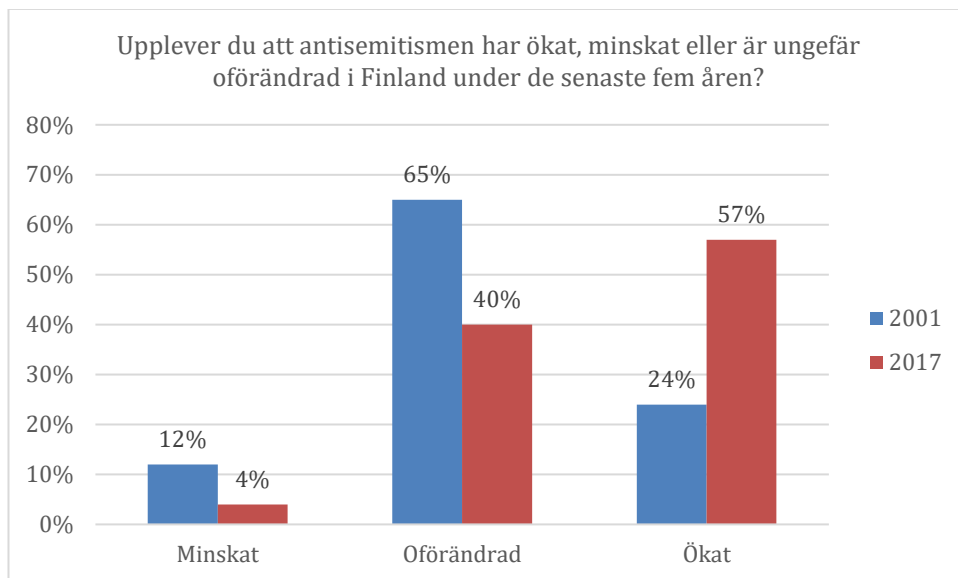
Graf 5.10 Vad bör satsas på i Judiska Församlingen? (Stödja Israel & Säkerhetsåtgärder N=113 Kampanjer mot antisemitism N=112)

Hela 16 % anser att det kunde satsas mindre på att stöda Israel vilket är betydligt i jämförelse med det andra som man anser att det kunde satsas mindre. Antalet respondenter som vill satsa mindre på att stödja Israel har ökat sedan Lundgrens (2002, 78) enkät då den var 8 %. Av respondenterna anser 9 % att man kunde satsa mindre på religiösa aktiviteter, kosher mat och ett judiskt museum. Då man frågade ifall det borde satsas mer på kampanjer mot antisemitism ansåg 62 % att det borde satsas på medan det var endast 50 % av Lundgrens (2002, 87) respondenter som svarade så. Man kan se en tydlig ökning till min enkät. I Helsingfors judiska församling satsas det väldigt mycket på säkerhetsåtgärder vilket trots allt inte anses onödigt av en enda respondent, utan snarare anser man att det kunde satsas mera på (41 %).

5.3 Upplevelsen av antisemitism

Innan enkäten gick in på frågor direkt om antisemitism frågades ifall respondenterna ”upplever att rasismen har ökat, minskat eller är ungefär oförändrad i Finland under de senaste fem åren” (N=112). Majoriteten (70 %) av respondenterna ansåg att rasismen har ökat i Finland under de fem senaste åren, då det 2001 (Lundgren, 2002, 82) var endast hälften (50 %) som ansåg att rasismen ökat. Av respondenterna ansåg 26 % att mängden rasism är oförändrad jämfört med 44 % år 2001. Det var endast 4

% som ansåg att rasismen skulle ha minskat medan år 2001 var det 6 %. Det finns en tydlig skillnad i hur respondenterna från enkäten 2017 och enkäten 2001 upplever ökning av rasism i Finland.

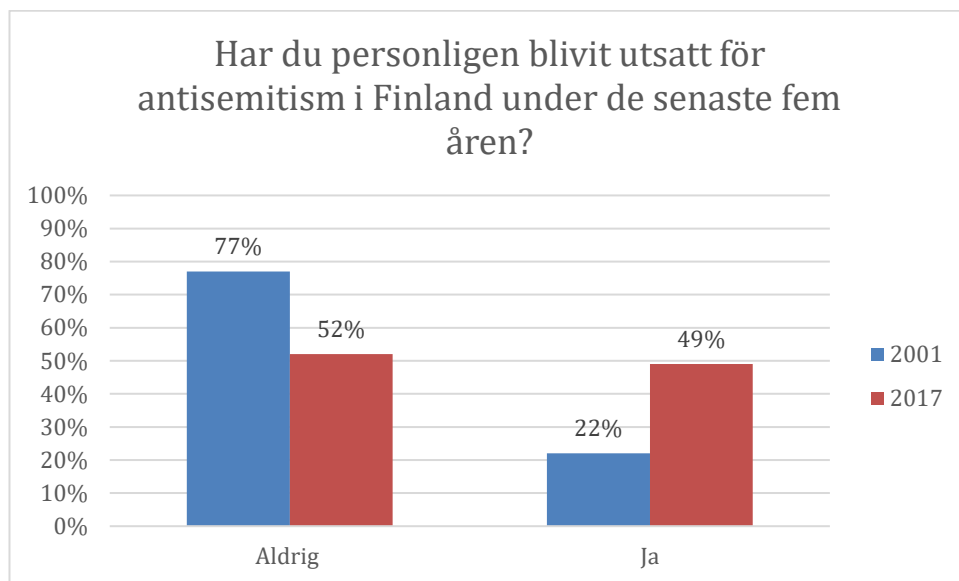

Graf 5.11 Upplever du att antisemitismen har ökat, minskat eller är ungefär oförändrad i Finland under de senaste fem åren? 2001 (Lundgren, 2002, 82) /2017 (N=113)

Då man ser på upplevelsen av antisemitismens ökning finns det en intressant skillnad mellan Lundgrens (2002, 82) svar och mina svar (N=113). Respondenterna 2017 ansåg hela 57 % att antisemitismen ökat medan 2001 ansåg 24 % att antisemitismen ökat. De som såg att det var oförändrat minskade från 65 % år 2001 till 40 % år 2017 i och med att flera istället ansåg att antisemitismen ökat. Mängden som ansåg att antisemitismen minskat minskade från 12 % år 2001 till endast 4 % år 2017. Det har alltså skett en betydlig förändring i hur judarna upplever förekomsten av antisemitism har ändrat. Det går alltså att se samma drag i upplevelsen av antisemitism som i upplevelsen av rasism.

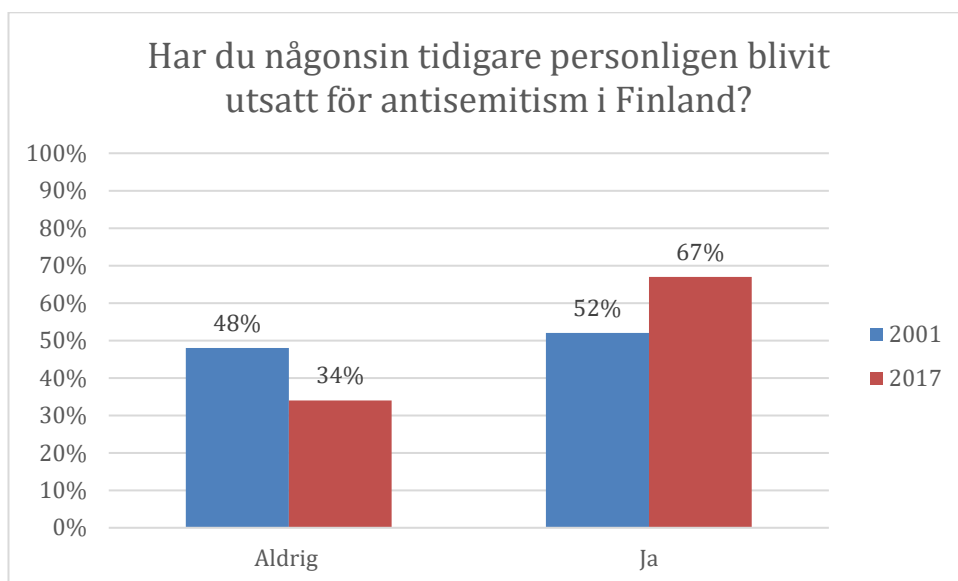
För att sätta ett längre perspektiv och relatera till tidperioden då Lundgrens enkät gjordes ställde jag även frågan ”Upplever du att antisemitismen har ökat, minskat eller är ungefär oförändrad i Finland under de senaste 15 åren?” (N=113) och 67 % ansåg att den ökat, 28 % ansåg att den är oförändrad och 5 % ansåg att den minskat. Här kan man konstatera att det var allt fler som ansåg att antisemitismen ökat under de senaste 15 åren än under senaste fem åren. Någon har även upplevt att på ett längre perspektiv

har antisemitismen minskat eftersom 4 % svarat att de anser att det minskat under fem senaste åren medan 5 % anser att det minskat under de 15 senaste åren.

Graf 5.12 Har du personligen blivit utsatt för antisemitism i Finland under de senaste fem åren? 2001 (Lundgren, 2002, 83) / 2017 (N=110)

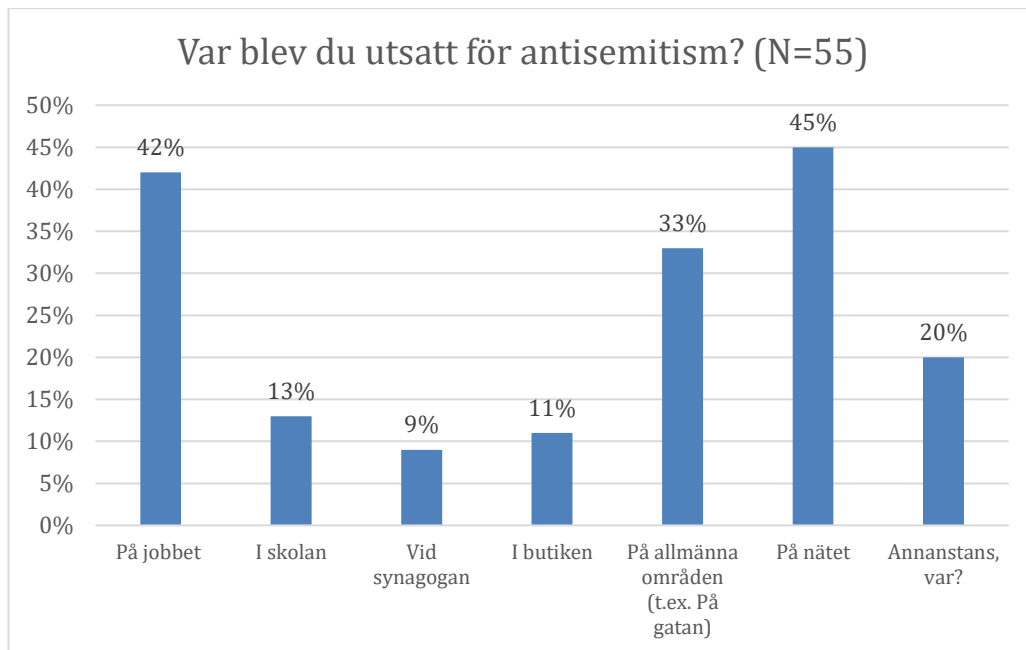
49 % av respondenterna har blivit utsatta för antisemitism under de senaste fem åren, år 2001 var antalet endast 22 %. Av dessa 49 % är fördelningen sådan att 24 % har blivit utsatta "enstaka gånger" och 25 % har blivit utsatta "flera gånger", 2001 var det 17 % enstaka och 5 % flera gånger. Mina resultat indikerar alltså att det finns en markant och oroande ökning sedan 2001 av personer som blivit utsatta för antisemitism. Samtidigt har även procentantalet över personer som blivit utsatta för antisemitism "flera gånger" ökat vilket innebär att det antagligen inte bara är av flera personer, utan också under flera olika tillfällen, som de utsatts för antisemitism.

Graf 5.13 Har du någonsin tidigare (än de senaste fem åren) personligen blivit utsatt för antisemitism i Finland? 2001 (Lundgren, 2002, 83) / 2017 (N=74)

Då man ser på att ifall respondenterna tidigare än de senaste fem åren har upplevt antisemitism svarar 67 % ja, medan 2001 svarade 52 % ja. Av 67 % har 26 % upplevt antisemitism enstaka gånger och 41 % flera gånger. Anmärkningsvärt är att i enkäten stod av misstag att man skulle flytta sig till frågan efter denna fråga ifall man inte upplevt antisemitism under de senaste fem åren vilket ledde till att frågan blev obesvarad av flera respondenter som missat den. Undersökningen från 2001 utreder inte vilken typ av antisemitism som upplevts men Lundgren (2002, s. 82) antar att de flesta är verbala incidenter. Då respondenterna i min undersökning fått förklara vilken typ av upplevelse det varit (N=15) går detta i enlighet med Lundgrens antagande, alla förutom ett var verbala fall. Justitieministeriet (2016, 35) kom fram till i sin undersökning, att den vanligaste formen av angrepp var muntligt angrepp, trakassering eller förnedring samt utskällningar⁴⁶. Religiösa minoriteterna upplevde mer än de andra att de blev utsatta för konstanta negativa kommentarer.

⁴⁶ Egen översättning: "Nimittely".

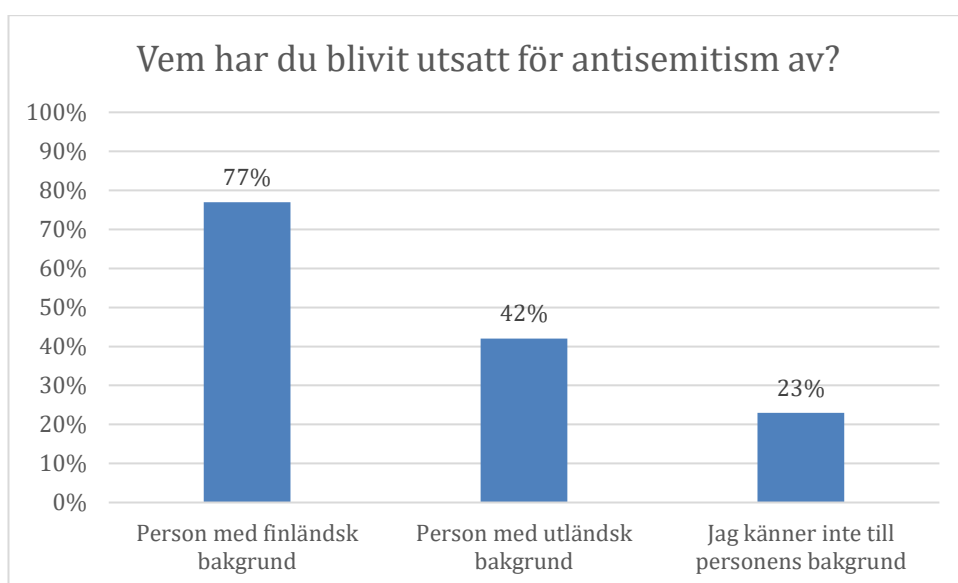
Graf 5.14 Var blev du utsatt för antisemitism? (N=55)

De flesta som hade blivit utsatta för antisemitism hade hamnat ut för det 'på nätet' (45 %). Det var även flera som hade hamnat ut för det "på jobbet" (42 %). En av dem som svarade på öppna frågan skrev en lång utredning om hur denne upplevt antisemitism på jobbet och att det var ett respekterat storföretag Helsingfors som det utspelade sig i. "Allmänna områden" (33 %) hade tredje mest respondenter valt som ett alternativ för var de stött på antisemitism. Det är förstås väldigt svårt att säga var och vad detta syftar på. I Justitieministeriets (2016, 35) undersökning om hatretorik och trakasserier i Finland, tog angreppen främst plats på gator, parkeringsplatser, parker och andra allmänna platser. Religiösa minoriteterna upplevde oftare än andra hatretorik eller trakasserier på allmänna diskussionsforum eller på Facebook.

Det kom flera svar om att antisemitismen skett annanstans än på de utgivna områdena. Två av respondenterna hade upplevt det hemma, den ena genom samtal och den andra genom brev i postlådan. Fyra av respondenterna kommenterade att det skedde då de diskuterade med bekanta. Andra ställen var baren, en festival, ett socialt sammanhang, kvarteret och i samband med jobbet. Det kommenterades också att icke personliga antisemitiska uttalande har funnits limmade på spårvagns- och busshållplatser. Det som kan ses som förvånande är att "vid synagogan" hade en låg procent trots att synagogan i Helsingfors utsatts för flera antisemitiska nedklottringar på senaste tiden.

Ned klottrandet av synagogan har även varit i nyheterna då det diskuterats om säkerhetsåtgärderna som församlingen satsar mycket pengar på (Jokinen, 2017).

När det kom till hatretorik och trakasserier mot judar i Justitieministeriets (2016, 95, 102) undersökning lyftes specifikt fram judefientlighet och Magneettimedia som mediet för judefientlighetens framförande. Några judiska respondenter oroade sig även över hatretorik och trakasserier som kommit från islamiskt håll. Samma oro om hatretorik bland muslimer fanns även bland en del muslimska respondenter. Oron gäller både hets på personlig nivå och överlag på internet.

Graf 5.15 Vem har du blivit utsatt för antisemitism av? (N=57)

Det diskuteras på kommentarer på nätet om att de som är upphovet till antisemitismen är "muslimska invandrare" (t.ex. Helsingin juutalainen seurakunta- The Jewish Community of Helsinki, 2017). För att få veta hur respondenterna upplevt gärningsmannen ställde jag en fråga om personens bakgrund. Det är trots allt viktigt att minnas att respondenterna nödvändigtvis inte känner till personens bakgrund, utan antar själv att denne hör till en specifik grupp. Största andelen 77 % hade blivit utsatt för antisemitism av en person med finländsk bakgrund. 42 % hade blivit utsatt för antisemitism av någon med utländsk bakgrund. Det kan konstateras att en del antisemitism sker med en förövare som har utländsk bakgrund men de flesta har ändå upplevt antisemitism från en person med finländsk bakgrund. Det är alltså den finländska befolkningen, som inte har utländsk bakgrund, som i min studie utpekas

som antisemitiska. Det här överensstämmer med Justitieministeriets (2016, 36) undersökning där det konstaterades att oftast hör gärningsmannen för hatretoriken eller trakasserierna till majoritetsbefolkningen. Då hatretoriken eller trakasserierna riktades mot religiösa minoriteter och personer med funktionsnedsättning var det vanligare att gärningsmannen tillhörde en annan minoritet. Då man ännu ser specifikt på religiösa minoriteterna så har över en femtedel upplevt hatretorik eller trakasserier både av en bekant/vän och en arbetskamrat (Justitieministeriet, 2016, 37).

Som svar på frågan 'Känner du dig ovälkommen i Finland' (N=111) svarade 69 % nej, 24 % ibland och 6 % ja. Majoriteten av judarna upplever att de är välkomna i Finland men det finns ändå en minoritet som inte känner sig välkomna. Denna fråga är en av mina frågor som jag ville ställa för att se ifall antisemitismen påverkar känslan av välkomnande. Jag gör i avsnitt 5.4 en korrelationsanalys var jag jämför ifall det har en skillnad hur man svarat på denna fråga ifall man blivit utsatt för antisemitism under de senaste fem åren.

Jag ställde även frågan "Är du rädd för terrordåd mot judarna i Finland?" (N=113) som en extra fråga och hela 38 % av respondenterna svarade "Ja". 50 % ansåg att de ibland är rädda för terrordåd mot judar och endast 12 % svarade att de inte är rädda. YLE gjorde en undersökning om finländarnas upplevelser av rädsla för terrordåd både före och efter terrordådet i Stockholm 7 april 2017. I undersökningen kommer det fram att man upplever terrordåd som ett hot för ens egna trygghet till allt större grad efter terrordådet i Stockholm. Upp till 32 % ansåg att terrordåd var ett hot mot deras personliga säkerhet medan 29 % ansåg att det var ett hot mot Finlands säkerhet (Juhola, 2017). Talen är inte direkt jämförbara med mina enkätsvar eftersom respondenterna fick en lista på olika hot bland vilka de skulle välja de som var största hotet för deras säkerhet. Undersökningen visar att terrorhot i närbelägna områden påverkar säkerhetskänslan, vilket också Bartholomew (2016) konstaterar. Attacken mot synagogan i Göteborg, knivhuggningen i Åbo i augusti 2017 (Fagerström, Ebbe & Vuojärvi, 2017) samt tidigare attentat mot judar i Europa har påverkat säkerhetskänslan hos judarna i Finland och svaren på frågan om man är rädd för terrordåd. Observera att knivhuggningen i Åbo skedde efter YLEs undersökning.

Jag har tidigare refererat till Justitieministeriets (2016, 44–45, 105) undersökning om hatretorik och trakasserier. I undersökningen frågades hur hatretorik och trakasserier påverkade respondenterna. De som hörde till religiösa minoriteter svarade att: säkerhetskänslan i allmänhet påverkades mest (56 %), till andra mest att den psykiska hälsan påverkades (45 %) och till tredje att utövningen av religionen eller livsåskådningen påverkades (44 %). 56 % av respondenterna undviker områden i rädsla för att bli utsatt för hatretorik eller trakasserier där. Flera av respondenterna upplevde stress på grund av rädsla för hatretorik eller trakasserier. För en del påverkade detta även självkänslan och gav en känsla av utanförskap. Det kan antas att mina respondenter också till en del påverkas på detta sätt av antisemitismen de möter.

5.4 Centrala korrelationer

Jag gjorde korrelationsanalysen med hjälp av SPSS statistikprogram och använde mig av Spearmans korrelation samt one-tailed signifikans för analysen. Det fanns en flera frågor i enkäten som hade en korrelation som var signifikant men jag valde de korrelationer som är intressanta för mitt syfte. De korrelationer jag presenterar har ett statistiskt säkerställt korrelationstal (Rs) och korrelationen är också signifikant (p). Eftersom frågorna har olika många svar så skriver jag även ut sampel storlek (N). Eftersom jag endast analyserar signifikanta korrelationer kommenterar jag inte korrelationstal eller signifikansen desto mera.

Jag började med att analysera ifall kön, ålder, utbildningsgrad eller modersmål hade en korrelation med det ifall man blivit utsatt för antisemitism under de senaste fem åren i Finland. Ingen av dessa korrelerade vilket betyder att det har ingen betydlig skillnad för dessa variabler. Man kan säga att det är personer från olika bakgrund bland judarna i Finland som blir utsatta för antisemitism och det finns inga specifika livsfaktorer som spelar roll, utan det kan vara likväl män som kvinnor, högutbildade som lågutbildade, svenska talande som finsktalande eller unga som gamla. Det som sedan kom fram var att den judiska identiteten och det att man upplevt antisemitism under de fem senaste åren korrelerar (Tabell 5.4).

Tabell 5.4 Korrelation: Har du varit utsatt för antisemitism (senaste fem åren) och Känner du dig mest som jude eller som finländare

		$R_s=.195^*, p=.041, N=110$			
		Har du personligen varit utsatt för antisemitism i Finland under de senaste fem åren?			Total
		Nej, aldrig	Ja, någon enstaka gång	Ja, flera gånger	
Känner du dig mest som jude eller som finländare?	Jag känner mig mer som finländare än som jude.	9 (65 %)	2 (14 %)	3 (21 %)	14 (100 %)
	Jag känner mig lika mycket som finländare, som jag känner mig som jude.	34 (58 %)	13 (22 %)	12 (20 %)	59 (100 %)
	Jag känner mig mer som jude än som finländare.	13 (39 %)	10 (30 %)	10 (30 %)	33 (100 %)
	Svårt att säga, osäker.	1 (25 %)	1 (25 %)	2 (50 %)	4 (100 %)
Total		57 (51 %)	26 (24 %)	27 (25 %)	110 (100 %)

Man kan se att de som blivit utsatta för antisemitism känner sig mer som en jude än som en finländare. Här bör dock tas i beaktande att diskrimineringen kan bidra till förstärkningen av den judiska identiteten. Det är nödvändigtvis inte på det sättet att de med stark judisk identitet utsätts för mer antisemitism. Av de som känner sig mer som finländare än som judar har 65 % aldrig blivit utsatt för antisemitism under de fem senaste åren i Finland. Här kan detta bero på att personerna är assimilerade eller integrerade i det finländska samhället att man nödvändigtvis inte kan identifiera dem som judar. Det kan även bero på att deras förklaringsätt är annorlunda. Eftersom de inte ser sig som judar upplever de inte aggressioner av olika former lika lätt som antisemitism. Dessa respondenter utgör trots allt endast 8 % av de som svarat på dessa två frågor (N=110). Av de som känner sig mer som jude än finländare har 60 % blivit utsatta för antisemitism antingen någon enstaka gång eller flera gånger. I Justitieministeriets (2016, 45) undersökning kom man fram till att trakasserier och hatretorik kan påverka självkänslan och ge en känsla av utanförskap. Detta gäller för känslan av att man är finländsk.

Tabell 5.5 Korrelation: Har du varit utsatt för antisemitism (senaste fem åren) och Känner du dig ovälkommen i Finland

$R_s = -.328^{**}$, $p = .001$, $N = 108$					
		Känner du dig ovälkommen i Finland?			Total
		Ja	Ibland	Nej	
Har du personligen varit utsatt för antisemitism i Finland under de senaste fem åren?	Nej, aldrig	1 (2 %)	8 (15 %)	46 (84 %)	55 (100 %)
	Ja, någon enstaka gång	2 (8 %)	7 (27 %)	17 (65 %)	26 (100 %)
	Ja, flera gånger	3 (11 %)	11 (41 %)	13 (48 %)	27 (100 %)
Total		6 (6 %)	26 (24 %)	76 (70 %)	108 (100 %)

I tabellen ovan går att se hur de som upplevt antisemitism är allt benägnare att känna sig ovälkomna i Finland. Det är endast en person som ”aldrig” har blivit utsatt för antisemitism och svarade ”ja” på att denne känner sig ovälkommen i Finland. 84 % av de som inte blivit utsatta för antisemitism under de fem senaste åren känner sig välkomna i Finland medan av de som någon gång under de fem senaste åren upplevt antisemitism känner sig 43 % ovälkomna i Finland. Upplevelsen om att vara socialt exkluderad påverkar individer på ett djupt plan och ifall man stöter på mycket exkludering kan det leda till en känsla att man inte är välkommen. I Justitieministeriets undersökning om hatretorik och trakasserier upplevde flera av respondenterna stress på grund av rädsla för hatretorik eller trakasserier och trakasserier och hatretoriken gav en känsla av utanförskap (Justitieministeriet, 2016, 45).

Tabell 5.6 Korrelation: Har du varit utsatt för antisemitism (senaste fem åren) och Är du rädd för terrordåd mot judarna

$R_s = -.258^{**}$, $p = .006$, $N = 110$					
		Är du rädd för terrordåd mot judarna i Finland?			Total
		Ja	Ibland	Nej	
Har du personligen varit utsatt för antisemitism i Finland under de senaste fem åren?	Nej, aldrig	17 (30 %)	29 (51 %)	11 (19 %)	57 (100 %)
	Ja, någon enstaka gång	12 (46 %)	14 (54 %)	0 (0 %)	26 (100 %)
	Ja, flera gånger	14 (52 %)	12 (44 %)	1 (4 %)	27 (100 %)
Total		43 (39 %)	55 (50 %)	12 (11 %)	110 (100 %)

När man tittar på tabell 5.6 och hur de som överhuvudtaget under de senaste fem åren blivit utsatt för antisemitism i Finland upplever terrorhot mot judarna i Finland är det endast en av femtiotre (2 %) som inte någonsin är rädd för terrordåd. Om man jämför med de som inte upplevt antisemitism är det elva av femtiosju (19 %) som inte är rädda för terrordåd. Respondenterna som upplevt antisemitism känner alltså en större rädsla, vilket går i enlighet med Barholomew (2016) som konstaterar att terrordåd i

närliggande områden påverkar på den personliga känslan av säkerhet. Det som också inverkar här är trakasserier och hatretorik som respondenterna utsatts för (Justitieministeriet, 2016, 44, 105).

Tabell 5.7 Korrelation: Har du varit utsatt för antisemitism (senaste fem åren) och Upplevelsen av förändring av mängden rasism (senaste fem åren)

R _s = -.261**, p=.006, N=109					
		Upplever du att rasismen har ökat, minskat eller är ungefär oförändrad i Finland under de senaste fem åren?			Total
		Den har ökat	Den är oförändrad	Den har minskat	
Har du personligen varit utsatt för antisemitism i Finland under de senaste fem åren?	Nej, aldrig	35 (61 %)	19 (33 %)	3 (5 %)	57 (100 %)
	Ja, någon enstaka gång	21 (81 %)	5 (19 %)	0 (0 %)	26 (100 %)
	Ja, flera gånger	23 (88 %)	2 (8 %)	1 (4 %)	26 (100 %)
Total		79 (72 %)	26 (24 %)	4 (4 %)	109 (100 %)

Av de som aldrig utsatts för antisemitism anser 61 % att rasismen ökat medan av de som utsatts enstaka gången är talet 81 % och av dem som upplevt antisemitism flera gånger är det 88 %. Eftersom antisemitism kan innehålla rasism (Harrison, 2013, 11) är det möjligt att respondenterna stött på mer rasism vilket påverkat deras svarande.

Tabell 5.8 Korrelation: Har du varit utsatt för antisemitism (senaste fem åren) och Upplevelsen av förändring i mängden antisemitism (senaste fem åren)

R _s = -.315**, p= .001, N=110					
		Om vi ser speciellt på antisemitism, upplever du att den har ökat, minskat eller är ungefär oförändrad i Finland under de senaste fem åren?			Total
		Den har ökat	Den är oförändrad	Den har minskat	
Har du personligen varit utsatt för antisemitism i Finland under de senaste fem åren? (Om nej gå vidare till fråga 20)	Nej, aldrig	25 (44 %)	28 (49 %)	4 (7 %)	57 (100 %)
	Ja, någon enstaka gång	15 (58 %)	11 (42 %)	0 (0 %)	26 (100 %)
	Ja, flera gånger	22 (81 %)	5 (19 %)	0 (0 %)	27 (100 %)
Total		62 (56 %)	44 (40 %)	4 (4 %)	110 (100 %)

De som inte varit utsatta för antisemitism under de senaste åren anser till 44 % att antisemitismen har ökat jämfört med de som blivit utsatta en enstaka gång 58 % och flera gången 81 %. Det är även värt att notera att de som svarat att de upplever att antisemitismen har minskat inte har varit utsatta för antisemitism under de senaste fem

åren. Ifall personerna tidigare har blivit utsatta för antisemitism är det naturligt att de nu upplever att antisemitismen minskat då de själv inte blivit utsatta för någon antisemitism. Det går att se samma tendens som i upplevelsen av rasism trots att det är ett större antal som anser att rasismen ökat. Det är naturligt att de som inte stött på antisemitism inte heller upplever att antisemitismen, eller rasismen för den delen, har ökat.

Tabell 5.9 Korrelation: Har du varit utsatt för antisemitism (senaste fem åren) och Upplevelsen av förändring i mängden antisemitism (senaste 15 åren)

$R_s = -.266^{**}$, $p = .005$, $N = 110$					
		Upplever du att antisemitismen har ökat, minskat eller är ungefär oförändrad i Finland under de senaste 15 åren?			Total
		Den har ökat	Den är oförändrad	Den har minskat	
Har du personligen varit utsatt för antisemitism i Finland under de senaste fem åren?	Nej, aldrig	32 (56 %)	20 (35 %)	5 (9 %)	57 (100 %)
	Ja, någon enstaka gång	18 (69 %)	8 (31 %)	0 (0 %)	26 (100 %)
	Ja, flera gånger	23 (85 %)	4 (15 %)	0 (0 %)	27 (100 %)
Total		73 (66 %)	32 (29 %)	5 (5 %)	110 (100 %)

Då man ser på hur antisemitismen ökat under senaste 15 åren och ifall det att man själv blivit utsatt för antisemitism under de senaste fem åren går det också att hitta en korrelation. Det syns igen tydligt att det endast är de som inte upplevt antisemitism under de senaste fem åren som anser att antisemitismen minskat under de senaste 15 åren, 9 %, jämfört med de som har upplevt antisemitism enstaka gånger och de som har upplevt antisemitism flera gånger vilka båda hade 0 %. Medan till de som anser att antisemitismen har ökat hör 56 % av de som inte upplevt antisemitism, 69 % av de som upplevt antisemitism enstaka gånger och 85 % av de som upplevt antisemitism flera gånger. Vilket betyder att det igen finns en liknande korrelation mellan om man upplevt antisemitism och upplevelsen om ökningen av antisemitism.

Tabell 5.10 Korrelation: Upplevelsen av förändring i mängden rasism (senaste fem åren) och Ålder.

$R_s = -.208^*$, $p = .029$, $N = 110$					
		Upplever du att rasismen har ökat, minskat eller är ungefär oförändrad i Finland under de senaste fem åren?			Total
		Den har ökat	Den är oförändrad	Den har minskat	
Vilket år är du född?	1990–1999	16 (59 %)	9 (33 %)	2 (7 %)	27 (100 %)
	1980–1989	12 (57 %)	7 (33 %)	2 (10 %)	21 (100 %)
	1970–1979	10 (77 %)	3 (23 %)	0 (0 %)	13 (100 %)
	1960–1969	14 (82 %)	3 (18 %)	0 (0 %)	17 (100 %)
	1950–1959	13 (77 %)	4 (24 %)	0 (0 %)	17 (100 %)
	1940–1949	11 (79 %)	3 (21 %)	0 (0 %)	14 (100 %)
	1930–1939	1 (100 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	1 (100 %)
Total		77 (70 %)	29 (26 %)	4 (4 %)	110 (100 %)

Det finns även en korrelation mellan upplevelsen om en förändring i omfattningen av rasism och ålder. Den äldre generationen anser till allt högre grad att "rasismen ökat" medan de unga har färre som anser det. Samtidigt är det endast unga personer som anser att rasismen har minskat. Detta kan bero på att de äldre har ett längre tidsperspektiv att jämföra med. Möjligen kan rasismen också se annorlunda ut bland unga.

Tabell 5.11 Korrelation: Upplevelsen av förändring i mängden antisemitism (senaste fem åren) och Ålder.

$R_s = -.200^*$, $p = .035$, $N = 111$					
		Om vi ser speciellt på antisemitism, upplever du att den har ökat, minskat eller är ungefär oförändrad i Finland under de senaste fem åren?			Total
		Den har ökat	Den är oförändrad	Den har minskat	
Vilket år är du född?	1990–1999	12 (44 %)	12 (44 %)	3 (11 %)	27 (100 %)
	1980–1989	9 (43 %)	12 (57 %)	0 (0 %)	21 (100 %)
	1970–1979	10 (71 %)	4 (29 %)	0 (0 %)	14 (100 %)
	1960–1969	9 (53 %)	7 (41 %)	1 (6 %)	17 (100 %)
	1950–1959	13 (77 %)	4 (16 %)	0 (0 %)	17 (100 %)
	1940–1949	8 (57 %)	6 (43 %)	0 (0 %)	14 (100 %)
	1930–1939	1 (100 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	1 (100 %)
Total		62 (56 %)	45 (41 %)	4 (4 %)	111 (100 %)

Samma slags korrelation går att hitta mellan upplevelsen av förändring i mängden antisemitism och ålder. De yngre generationerna, 1990–1999 och 1980–1989, har båda en majoritet bland de som anser att antisemitismen inte ökat ("Den är oförändrad" och

”Den har minskat”). I alla andra åldersgrupper anser majoriteten att antisemitismen ökat.

Tabell 5.12 Korrelation: Ålder och Relation till Israel

$R_s = -.370^{**}$, $p = .000$, $N = 111$						
		Hur förhåller du dig till staten Israel?				Total
		Jag känner en stark samhörighet.	Jag känner en viss samhörighet.	Jag känner ingen samhörighet.	Jag har negativa känslor gentemot Israel.	
Vilket år är du född?	1990–1999	8 (30 %)	14 (52 %)	3 (11 %)	2 (7 %)	27 (100 %)
	1980–1989	7 (33 %)	10 (48 %)	4 (19 %)	0 (0 %)	21 (100 %)
	1970–1979	8 (57 %)	5 (36 %)	0 (0 %)	1 (7 %)	14 (100 %)
	1960–1969	10 (59 %)	7 (41 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	17 (100 %)
	1950–1959	14 (82 %)	2 (12 %)	1 (6 %)	0 (0 %)	17 (100 %)
	1940–1949	10 (71 %)	4 (29 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	14 (100 %)
	1930–1939	0 (0 %)	1 (100 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	1 (100 %)
Total		57 (51 %)	43 (39 %)	8 (72 %)	3 (3 %)	111 (100 %)

Det märks en tydlig korrelation mellan svaren i tabell 5.12 där äldre åldersgrupperna tydligt känner en stark samhörighet med Israel medan de yngre till allt större grad bara känner en viss samhörighet eller ingen samhörighet alls. Lundgren (2002, 76) märkte också samma tendens i hans resultat. Samma trend syns i Sverige. Lundgren skriver att känna samhörighet med Israel höjer självförtroende och stolthet men den negativa aspekten är att judarna i Finland ses som representanter för staten Israel (Lundgren, 2002, 76).

Korrelationsanalyserna pekar i allmänhet på att ifall man blivit utsatt för antisemitism under de senaste fem åren upplever man oftare en rädsla för terroråd och en känsla om att man är ovälkommen i Finland. Känslan av judiskhet ökade, och upplevelsen av att rasism och antisemitism ökat växte också ifall respondenten upplevt antisemitism under de senaste fem åren. Olika åldrar upplevde till olik stor grad att det fanns en ändring i mängden rasism och antisemitism. Samhörigheten med Israel påverkades också av ålder, där de äldre kände mer samhörighet med Israel än de yngre. Även om det ligger utanför mitt syfte vill jag betona att det framstår i min studie att den ökade antisemitismen (inklusive rasism) har långtgående följder genom de känslor som de inger i form av till exempel utanförskap och rädsla.

5.5 Analys av de öppna frågorna i enkäten

Då man läser berättelserna om när respondenterna stött på antisemitism har det hänt i varierande situationer. För att exemplifiera de tre olika kategorierna på antisemitism av Dencik och Marosi (2016) presenterar jag olika exempel på kategorierna av antisemitism utgående från respondenternas berättelser. Det var endast 15 personer (13 %) som valde att berätta mer om när de stötte på antisemitism. Det innebär att svaren inte ger en överblick om hur antisemitismen uttrycks, utan de är bara exempel på konkreta fall av antisemitism. Det kom svar på både svenska och finska och svaren var av väldigt varierande längd.

Klassisk antisemitism är den antisemitism som baserar sig på klassiska antisemitiska stereotyper som konspiration och rasism. Den uttrycks ofta i nedsättande personliga eller offentliga yttranden och social diskriminering (Dencik & Marosi, 2016, 78, 80).

Konspiration kan synas som att allting som är ont anses vara judarnas fel. Av detta finns ett tydligt exempel bland respondenternas svar: "...förra året tog en finländare fram att allting ont som nu händer i Europa och Finland, muslimska invandrare o.s.v. är vårt fel..."⁴⁷.

Den klassiska antisemitismen var den som varade under förintelsen vilket syns i svaren som respondenterna gett. Den underliggande ideologin i Hitlers antisemitism är rasism. En av respondenterna hade till exempel under sin tjänstgöringstid blivit utsatt för att en löjtnant ropat högt under en övning att "...din plats är inte här utan i Auschwitz..."⁴⁸. Detta är inte enda gången då gaskammarna kommit fram, utan en annan respondent skrev såhär: "Bl.a. så har man önskat att min familj skulle hamna i gaskammare..."⁴⁹.

Till och med tre av respondenterna skrev att de fått kommentarer om att personer harmlas över att de eller deras förfäder inte lyckats döda judarna under andra

⁴⁷ Egen översättning: "...viime vuonna, suomalainen taas toi hyvin esille kuinka kaikki mitä pahaa Euroopassa ja Suomessa tapahtuu nyt, muslimi maahanmuuttajat jne. on meidän syytä..."

⁴⁸ Egen översättning: "sinun paikkasi ole täällä vaan Auschwitzissä".

⁴⁹ Egen översättning: "Mm. Perheeni toivotettiin kaasukammioon."

världskriget. En del av dessa är enligt respondenterna före detta SS-soldater. ”...före detta SS-män hotade att döda mig...”⁵⁰ Holmila (2013, 239) påpekar att det funnits diskussion ifall före detta finska SS-soldater varit involverade i dödandet av judarna under förintelsen. Han anser att de i alla fall varit närvarande vid operationer mot judarna. Detta trots att flera forskare anser att de inte varit det. Ifall de inte varit involverade i dödandet direkt finns i alla fall en antisemitisk jargong bland före detta SS-soldater. Det som syntes i två andra svar var att barnbarn till SS-soldater harmar sig över att deras morfar/farfar inte lyckats döda alla judar.

Till stereotypierna om judar hör ofta olika tankar om att de leder världen eller att judarna bara bryr sig om sitt eget folk (Anti-Defamation League, 2015). Exempel på dessa stereotyper fanns också bland enkätsvaren: ”Det var en person som ringde hotande samtal hem till mig. Personen önskade oss död och ropade Heil Hitler. Samma person hade också skrivit grovheter i vilka hen inte nämnde judar direkt men talade om en framgångsrik majoritet i Förentastaterna.”⁵¹ Denna respondent upplevde både rasismen och stereotyper trots att antisemitismen med stereotypierna inte var direkt riktat mot personen, utan nedskriven i någon form. En annan respondent konstaterar att ”Antisemitismen kommer fram som olika fördomar mot mig som Jude.”⁵²

Israel-härledd antisemitism är den antisemitism som består att anklagelser och attacker mot judar på grund av att de är judar och förövaren syftar till staten Israels existens eller på något som staten Israel gjort. Det finns ett starkt politiskt tänk samt ett visst inslag av konspirationsföreställningar i den Israel-härledda antisemitismen. Den kommer ofta till uttryck som våld mot judiska institutioner, symboler eller personer med judisk bakgrund (Dencik & Marosi, 2016, 78, 80).

”Jag var till Delimarket här i Åbo för att köpa ost och hade min ring med hebreisk text på. En kvinna där kallade mig ockupant.” Dethär citatet från undersökningen är ett väldigt konkret exempel på hur Israel-härledd antisemitism kan se ut. Respondenten

⁵⁰ Egen översättning: ”...entiset SS-miehet uhkasivat tappaa...”.

⁵¹ Egen översättning: ”Oli eräs ihminen, joka soitteli uhkaavia soittoja kotiin. Toivotti meille kuolemaa ja huusi heil hitleriä. Hän oli myös internetissä kirjoittanut törkyä, jossa ei suoraan maininnut juutalaisia, mutta puhui hyvin menestyneestä vähemmistöstä Yhdysvalloissa”.

⁵² Egen översättning: ”Antisemitism comes out in different prejudices towards me as a Jew”.

är en jude som bor i Finland och trots det kopplas hen ihop med Israel. Detta skedde på grund av en ring med hebreisk text på.

En annan respondent berättar om hur hen flera gånger vid möten med nya bekantskaper blivit upplyst om vad den nya bekantskapen anser om "Palestiniernas situation". Då personen frågat varför de berättar detta kommer svaret "för att du är jude". Respondenten har hört om personer som inte gått med på att arbeta med israeliska judar. Sedan berättar personen om en obehaglig situation på arbetsplatsen.

...Mitt arbetsbord är ganska nära vår enhetschefs rum och jag hörde en gång en bit av en aggressiv diskussion som fick mitt hjärta att slå snabbare. En av våra arbetares söner var i Libanon som fredsbevarare och denna -av förståeliga skäl oroliga pappa- hade redan en gång vid matbordet öppnat sig om hur "Israels soldater skjuter med hårda [vapen] mot den andra sidans pilbågar." Nu var han ändå väldigt rasande över samma sak, tydligen var situationen färskare, och han delade sin frustration högljutt i enhetschefens rum. Jag hörde enhetschefen hålla med lika aggressivt i stil med "sådana har de alltid varit där, där finns flera årtusendens hat och oupprett agg i blodet." Sen slogs dörren igen. Av någon orsak blev jag verkligen skrämmd då, fastän aggressionen inte riktades mot mig och diskussionen inte ens var ämnad för mina öron. Mina arbetskamrater visste nog att jag varit på semester till Israel men jag tycker inte jag annars profilerat mig som en speciellt proIsrael-typ på min arbetsplats...⁵³

I denna situation kanske inte aggressionen riktas mot respondenten men på grund av dennes tidigare erfarenheter upplever hen att situationen känns hotande.

Upplysningsantisemitism uttrycks som kritik av centrala judiska praxis som brit mila⁵⁴ och shechita⁵⁵. Humanitära orsaker som barnens rättigheter och djurens välmående kan finnas bakom den men det är inte de enda orsakerna. Den upplysningsantisemitiska diskussionen gås ofta i offentliga debatter. Förslag om att förbjuda den judiska praxisen per lag tas ibland upp. Det diskuteras ännu ifall denna form kan räknas som en riktig form av antisemitism (Dencik & Marosi, 2016, 78, 80–81).

⁵³ Egen översättning: "...Työpisteeni oli melko lähellä yksikönjohtajamme huonetta ja kuulin kerran aggressiivisen keskustelun pätkän, joka sai sydämeni vähäksi aikaa hakkaamaan. Erään työntekijämme poika oli rauhanturvaajana Libanonissa ja tämä - ymmärrettävästi huolestunut isä - oli jo kerran lounaspöydässä purkanut mieltään siitä, että "Israelin sotilaat ampuivat kovilla vastapuolen jousipyssyjä vastaan". Nyt hän kuitenkin oli todella raivoissaan samasta asiasta, ilmeisesti oli vain tuoreempi tilanne, ja purki mieltään kovaan ääneen yksikönjohtajan huoneessa. Kuulin yksikönjohtajan myötäilevän häntä ihan yhtä aggressiivisesti tyyliin "sellaisia ne ovat siellä aina olleet, siellä on vuosituhansien vihat ja keskinäiset kaunat verissä". Sitten ovi läimäytettiin kiinni. Jostain syystä pelästyi silloin todella, vaikka aggressio ei kohdistunut minuun eikä koko keskustelu ollut edes tarkoitettu korvilleni. Työkaverini toki tiesivät, olin lomailnut Israelissa, mutta mielestäni en muuten kyllä ollut profiloitunut erityisesti proIsrael-tyypiksi työpaikallani...".

⁵⁴ Omskärrelse av nyfödda pojkbarn (Dencik & Marosi, 2016, 73).

⁵⁵ Slaktande av djur enligt religiösa föreskrifter (Dencik & Marosi, 2016, 73).

En av respondenterna har även tagit upp upplevelser som passar in på upplysningsantisemitismen:

Antisemitism i finländarnas vardag är indirekt. Ett låtsat positivt intresse för judiska seder och förfarande över förintelsen utgör ytan med vilken man täcker de riktiga tankarna och ser till att ingen kan beskylla en för judefientlighet. Min chef som är omättligt intresserad av mat, matlagning och så även av judisk mat och tillhörande kosherregler, orsakade på arbetsplatsen en situation där hen tvingade mig att äta hens skinksmörgåstårta. Jag dör inte av ett par skinkbitar men situationen var förnedrande. Man kunde inte säga nej till hens ”delikatesser” utan att man blev ett mål för hens fiendskap. Hen hade fint gjort en mjölkfri version så jag borde säkert ha gett komplimanger åt hen. Hen tog som vana att då jag hörde sucka att hen är så ”så hungrig att jag kunde äta en gris”. Hen upprepade detta ofta, eftersom hen hade hamnat på diet på grund av sin hälsa. Det finska ordspråket låter ju ”så hungrig att jag kunde äta en häst”. Trots hens nyfikenhet visste hen antagligen inte att häst också är treif⁵⁶ och hen hade inte behövt ändra uttrycket...⁵⁷

Denna respondent har blivit utsatt för antisemitism som kritiserar de judiska matsederna. Den exemplifierar inte direkt en kritik mot brit mila eller shechita men nog mot reglerna om vad som är treif. Upplysningsantisemitismen kan komma i uttryck som goda baktankar men handlingen är trots allt antisemitisk. Antagligen är det svårt att känna igen denna sorts antisemitism, både för offret och för förövaren.

Det finns alltså exempel på alla tre av Dencik och Marosis kategorier av antisemitism bland mina enkätsvar. Enligt Anti-Defamation League (2015) har 15 % av Finlands befolkning en antisemitisk hållning, denna undersökning mäter trots allt endast klassisk antisemitism och därför kan man fråga sig ifall mätningen är rätt. Enligt Dencik och Marosi (2016, 62) konstaterar att ADL-mätningen av ifall en respondent är antisemitisk är ganska grov. Av mina respondenter har 49 % personligen varit utsatta för antisemitism under de senaste fem åren och 25 % av dem har blivit utsatta flera gånger. Detta tyder på att det, också i Finland som i Sverige, finns olika kategorier

⁵⁶ Treif eller trefa är djur som det är förbjudet att äta enligt judiska matreglerna (Strandström, 1998, 416).

⁵⁷ Egen översättning: ”Suomalaisten arjen antisemitismi on epäsuoraa. Näennäinen positiivinen kiinnostus juutalaisia tapoja kohtaan ja holokaustin kauhistelu ovat pintaa, jolla peitetään todelliset ajatukset ja varmistetaan, ettei kukaan voi syyttää mistään juutalaisvastaisuudesta. Kylymättömästi ruuasta, ruoanlaitosta ja siten myös juutalaisista ruoista ja niihin liittyvistä koshersäännöistä kiinnostunut esimieheni järjesti työpaikalla tilanteen, jossa painosti minut syömään kinkkuvoileipäkakkuaan. En minä muutamaa kinkkupalaan kuole, mutta tilanne oli nöyryyttävä. Hänen ”herkuilleen” kun ei voinut sanoa ei ilman, että joutui hänen vihanpitonsa kohteeksi. Hienosti oli tehnyt maidottoman version, joten minun olisi varmaan pitänyt ihan kehua häntä. Hän otti tavakseen huokailla kuulleni, että hänellä on niin ”niin nälkä, että porsaan söisi”. Hän toisteli tätä usein, sillä hän oli joutunut terveytensä vuoksi dieetille. Suomenkielinen sanontahan kuuluu että ”niin nälkä, että hevosen söisi”. Uteliaisuudestaan huolimatta hän tuskin tiesi, että myös hevonen oli treif eli sanontaa ei olisi tarvinnut muokata...”

av antisemitism som inte går att mäta med de verktygen ADL använt, utan man behöver känna till kategorierna för att känna igen dem.

5.6 Sammanfattning

Den respondentgrupp som jag haft i min undersökning är inte helt likadan som Lundgrens. Speciellt skiljer sig respondentgruppen i det att Lundgren fick 68 % svarsprocent från Åbo medan jag fick endast ett svar. Då majoriteten av judarna som hör till en församling hör till Helsingfors judiska församling (92 % av alla respondenter) kan man konstatera att resultatet ändå går att jämföra med Lundgrens resultat. De flesta respondenterna är aktiva inom ”det judiska” och identifierar sig som ”traditionella” eller ”ortodoxa”. Det finns en större antal respondenter av detta slag i mina enkätsvar än i Lundgrens. I min bland de som identifierat sig som reform- eller konservativa judar finns flest kvinnor. Det som också märks är att av mina respondenter talar de flesta finska medan bland den äldre generationen finns tydligt mer tvåspråkiga. Av de som svarat på enkäten identifierar sig de flesta som både judar och finländare. Det går att märka en korrelation mellan de som upplevt antisemitism och de som identifierar sig mer som judar än som finländare. Detta kan bero på att enligt undersökningar kan trakasserier och hatretorik påverkar självkänslan och ger en känsla av utanförskap.

Nästan alla av respondenterna har vänner eller släkt i Israel och det är endast en av 113 som inte har besökt Israel. Majoriteten ”känner en stark samhörighet” med Israel och de flesta känner i alla fall ”en viss samhörighet” med Israel. Den starka samhörighetskänslan har höjts sedan Lundgrens undersökning. Det finns en tydlig skillnad i respondenternas ålder då det kommer till samhörighet med Israel de flesta unga känner samhörighet till en mindre grad än de äldre. Trots att de flesta känner en stark samhörighet anser majoriteten att man ska ge bidrag till judiska ändamål i Finland istället för Israel. Jämfört med Lundgrens undersökning anser allt fler (54 %) att ”Israel och det som sker där kan göra det svårt att vara jude i Finland”. Då det kommer till nyheter om Israel anser hela 86 % att de ”ofta/alltid” rapporteras snedvridet vilket var en ökning från Lundgrens undersökning. Medan då det kommer

till rapportering om judarna anser de flesta att det sker bara ibland (45 %) men många anser också att det sker ”ofta/alltid” (37 %). Jämfört med Lundgren finns det också en betydlig ökning här.

Då jag frågade vad respondenterna anser att det borde satsas på i församlingen var att ”stödja Israel” det alternativet som respondenterna till största andel ansåg att man borde satsa mindre på. Ingen ansåg att man borde minska på säkerhetsåtgärderna i församlingen, utan snarare att man borde öka dem. Det som stod ut särskilt var att 62 % ansåg att man borde satsa mer på kampanjer mot antisemitism. Detta var en ökning från Lundgrens resultat.

De flesta respondenterna ansåg att både rasismen och antisemitismen hade ökat under de fem senaste åren och att antisemitismen också ökat under de 15 senaste åren. Speciellt i ökningen av antisemitismen fanns en stor skillnad till Lundgrens undersökning. De som ansåg att den ökat under de senaste fem åren var 33 % fler i min undersökning. Eftersom min enkät handlade specifikt om antisemitism medan Lundgrens enkät var mer allmän kan detta ha påverkat på vem som svarade på enkäten. De som själv hade blivit utsatta för antisemitism eller rasism ansåg till en större grad att det fanns en ökning. Av de som ansåg att antisemitismen minskat hade ingen upplevt antisemitism själv. Detta kan te sig naturligt eftersom om man inte upplevt antisemitism så kanske man också upplever att den minskat. Då det kommer till ålder är det främst unga som anser att antisemitismen minskat.

Då det kommer till respondenter som blivit utsatta för antisemitism under de senaste fem åren har det skett en betydlig ökning från Lundgrens tid. Det var endast 22 % som hade blivit utsatt för antisemitism år 2001 medan nu svarade 49 % av respondenterna att de blivit utsatta för antisemitism under de senaste åren. De flesta blev utsatta ”på nätet”, ”på jobbet” eller ”på allmänna områden”. Av de som specificerat var det hände så svarade flera att de upplevde antisemitism då de diskuterade med bekanta. Majoriteten ansåg att förövaren hade en ”finländsk bakgrund” medan en stor andel också upplevt att förövaren hade en ”utländsk bakgrund” Dessa resultat är i enlighet med Justitieministeriets rapport om hatretorik och trakasserier från 2016.

Det fanns en minoritet som känner sig ovälkomna i Finland och då man räknar med dem som ibland känner sig ovälkomna blir det 30 % av respondenterna som nån gång känner sig ovälkomna i Finland. Av dem som blivit utsatta för antisemitism ansåg 43 % att de ibland eller alltid känner sig ovälkomna i Finland. Att ha blivit utsatt för antisemitism påverkar också på respondenternas rädsla för terrordåd mot judarna. Av dem anser 52 % att de är rädda för terrordåd medan 44 % anser att de endast ibland är rädda för terrordåd. Detta påverkas av att man känner större rädsla för terrordåd ifall den skett terrordåd i närliggande områden. Justitieministeriets undersökning kom fram till att hatretorik påverkar den personliga känslan av säkerhet vilket också märks i hos mina respondenter.

Av de 15 respondenter som beslutat att berätta mer om antisemitismen de upplevt hade flera upplevt klassisk antisemitism. Det fanns konspirationstankar och stereotyper som i den antisemitismen som de upplevde. Kvarlevor från andra världskriget syntes genom referenser till Hitler eller gaskammare. Tre av respondenterna berättade även om före detta SS-soldater eller deras barnbarn som hade betett sig antisemitiskt mot dem. Den Israel-härledda antisemitismen kom fram på olika sätt. En av respondenterna blev kallad ockupant för att denne bar en ring med hebreisk text på en annan fick konstant höra personers åsikter om Israel-Palestinakonflikten och en tredje hade en obehaglig upplevelse där en arbetskamrat varit arg över konflikten och hen kände sig utsatt. Det gick inte att hitta lika tydliga drag av upplysningsantisemitismen men en respondent hade upplevt upplysningsantisemitism på arbetsplatsen genom indirekta kommentarer och ett indirekt tvång att äta skinka.

Enligt ADL-undersökningen hade 15 % av Finlands befolkning antisemitiska attityder men eftersom undersökningen endast mäter klassisk antisemitism kan man konstatera att antalet personer som har antisemitiska attityder kan vara högre. Samtidigt kan man konstatera att en del av den antisemitism som finns är en inlärd jargong och ifall man skulle fråga antisemiten själv skulle den antagligen säga att den inte har något emot judar.

6 Sammanfattning och avslutning

I detta kapitel sammanfattar jag avhandlingens innehåll och tar upp problematik med undersökningen. Syftet med denna avhandling var att ta reda på hur judarna i Finland upplever antisemitismen i Finland idag, hurdan antisemitism de upplevt och hur upplevelsen ändrats sedan 2001. Denna undersökning är speciellt viktig eftersom det inte finns forskning om samtida antisemitism i Finland.

Metoden jag använde mig av var enkätundersökning. Det gick att svara på enkäten från 22 november till 31 december 2017. Den distribuerades till Helsingfors judiska församling per veckomail och till av församlingen utvalda medlemmar av Åbo judiska församling. Jag skickade även enkäten till bekanta judar och bad dem skicka den vidare för att också nå judar som inte hör till en församling. Jag fick allt som allt 113 svar varav 108 var från Helsingfors judiska församling och ett var från Åbo judiska församling. De fyra resterande svaren var från judar som inte hörde till någondera församlingen. På grund av så stort bortfall från Åbo och de judar som inte hör till en församling kan resultaten konstateras vara valida endast för Helsingfors judiska församling. Det går att läsa mera om metodologin i kapitel 4.

I analysen använde jag mig av Dencik och Marosis (2016) tre olika kategorier av antisemitism för att identifiera hur antisemitismen i Finland ser ut idag. De delar upp antisemitismen i klassisk antisemitism, som grundar sig på rasism och klassiska stereotyper om judar, Israel-härledd antisemitism, som riktar sig mot judar eftersom de är judar och har sin grund i avskyende av Israel, och upplysningsantisemitism som riktar sig mot judisk praxis och motiveras av humanitära skäl. En noggrannare förklaring av kategorierna finns i kapitel 3.2. Parallellt med detta teoretiska perspektiv fyllde Lundgrens undersökning från 2001 ett stort syfte i min analys. Den gav möjlighet att jämföra hur judars erfarenheter om antisemitism ändrats.

Respondentgruppen i min enkätundersökning skiljer sig till en del respondenterna i Lundgrens undersökning. Ett större antal av respondenterna än i Lundgrens undersökning klassade sig som traditionella eller ortodoxa och var aktiva inom judiskheten kan bero på att det varit de aktiva som svarat på enkäten. Majoriteten av

respondenterna identifierar sig som både judar och finländare. De flesta respondenterna har en nära relation till Israel och alla utom en har besökt Israel. Flera upplever att medierapporteringen om Israel och judar i allmänhet är snedvriden.

Över hälften av respondenterna anser att man borde satsa mera på kampanjer mot antisemitism. Detta antagligen för att majoriteten också anser att antisemitismen och rasismen har ökat i Finland. Cirka hälften av respondenter hade upplevt antisemitism under de senaste fem åren. De som blev utsatta för antisemitism var främst utsatta på nätet, på jobbet och på allmänna områden. Det påpekades också att de ofta upplevde antisemitism då de diskuterade med bekanta. Enligt majoriteten var förövaren ofta från en finländsk bakgrund men lite under hälften hade upplevt antisemitism från en föröware med utländsk bakgrund. Nästan en tredjedel av respondenterna kände sig någon gång ovälkomna i Finland. Detta påverkades av ifall respondenten blivit utsatt för antisemitism. Då det kommer till rädsla för terrordåd mot judarna i Finland är svaret oroväckande. Hela 38 % är rädda för terrordåd mot judarna och 50 % anser att de ibland är rädda för terrordåd mot judarna. Detta innebär att nästan 90 % är någon gång rädda för terrordåd mot judarna i Finland. Detta svar har antagligen påverkats av händelserna i Malmö och i Göteborg som utspelade sig den 9 november 2017 under tiden som enkäten var öppen.

Enkäten gav respondenterna ett alternativ att berätta om antisemitismen de upplevt och 15 respondenter valde att berätta mer. Man kan identifiera de tre olika kategorierna av antisemitism utgående från deras berättelser. Detta har jag gjort i kapitel 5.5. Det finns tydliga skildringar om både klassisk antisemitism och Israel-härledd antisemitism bland det som respondenterna upplevt. En av respondenterna berättar även om en upplevelse som kan tolkas som upplysningsantisemitism. Hälften av respondenterna hade också upplevt att situationen med Israel kan göra det svårt att vara jude i Finland, vilket tyder på att de möjligen upplevt Israel-härledd antisemitism.

Jämfört med Lundgrens undersökning från 2001 hade upplevelsen om att rasismen och antisemitismen ökat, förhöjts avsevärt. Det var även en betydligt större procent som upplevt antisemitism under de senaste fem åren än i Lundgrens undersökning. Det var samtidigt också allt fler som ansåg att man borde satsa mer på kampanjer mot antisemitism än i Lundgrens enkät.

Trots att det verkar som att den erfarna antisemitismen ökat mycket sedan Lundgrens undersökning är det viktigt att komma ihåg att hans enkät var en allmän enkät om finska judarnas tro, seder och attityder och att han hade en bredare respondentgrupp tack vare det. Min enkät handlade om antisemitism och ifall någon person inte ansåg att antisemitism är relevant svarade denne inte på enkäten. Svaren kan genom det vara riktade till de personer som har starkare åsikter om just antisemitismen medan de som inte har mycket att säga har möjligen lämnat obesvarat. Om man dessutom jämför bakgrundsfrågorna i enkäten kan man konstatera att jag och Lundgren har haft en olik respondentgrupp. Detta kan antingen bero på att församlingens medlemmar ändrats under 16 år, vilket de förstås till en del har. Det kan också bero på att det bara är en liten del av medlemmarna som besvarat enkäten och att den nödvändigtvis inte är representativ för gruppen. Det som kan noteras är att Lundgren fick en väldigt hög svarsprocent i Åbo medan jag fick endast ett svar på enkäten från Åbo församling. Detta betyder att svaren inte representerar hela den judiska befolkningen i Finland. Året efter att Lundgrens undersökning gjorts hamnade man evakuera Helsingfors judiska församlingscenter på grund av ett bombhot. Ifall Lundgrens undersökning gjorts efter bombhotet hade svaren antagligen sett annorlunda ut (Lundgren, 2002, 82–83).

Enkätsvaren tyder trots allt på att antisemitismen i Finland har vuxit under de senaste 15 åren och att därför upplever allt fler antisemitism. Även om det låg utanför mitt egentliga syfte kunde jag iaktta indikationer om att det, bland de som svarat på enkäten, finns en känsla av utanförskap och att det råder en rädsla av något slag, speciellt för terrordåd. Svaren indikerar alltså att antisemitismen påverkar den judiska gemenskapen negativt. Resultaten tyder på att finländarna har antisemitiska attityder. Respondenterna har vittnat och gett exempel på detta. Det går inte från mina resultat att säga till vilken mängd antisemitism bland finländare existerar. Det kan trots allt konstateras att rådande antisemitismen är ett problem i Finland som borde åtgärdas.

Som fortsatt forskning kunde en intervjuundersökning utföras bland den judiska populationen i Finland. Detta skulle ge en fördjupad förståelse av hur judarna i Finland upplever antisemitismen. En utförlig undersökning om antisemitiska attityder i samhället skulle också vara viktigt trots att ADL gjort undersökningen i Finland 2013.

Detta eftersom ADL inte tog i beaktande Israel-härledd antisemitism eller upplysningsantisemitism. Man kunde även forska i hur antisemitismen kommit i uttryck i det växande näthatet. Näthatet skulle gå att forska ur olika perspektiv bland annat vad näthatet grundar sig på och hur Dencik och Marosis (2016) tre kategorier av antisemitism ger sig i uttryck. Det finns även en möjlighet att analysera enkätfrågorna vidare för ett annat syfte. Man kan bland annat analysera religiositetens förändring, vilket jag behandlat endast ytligt i denna avhandling. Fortsatt forskning behövs inom ämnet för att man ska kunna åtgärda den rådande antisemitismen.

Källor och Litteratur

Anti-Defamation League. (2015). *ADL Global 100*. Hämtad 2018-3-5 från <http://global100.adl.org/>

Bartholomew, R. E. (2016). The Paris terror attacks, mental health and the spectre of fear. *Journal of the Royal Society of Medicine*, 109(1), 4–5. doi: 10.1177/0141076815625070.

Bélinki, K. (1998). Juutalainen nainen. I T. Harviainen & K. J. Illman (Red.) *Juutalainen kulttuuri*. (2 uppl./s. 305–317). Helsinki: Otava.

Ben-Rafael, E. (2014). *Jewish Identities in a Changing World : Confronting Allo-Semitism in Europe : The Case of Belgian Jews* [Elektronisk resurs]. Hämtad från <https://ebookcentral-proquest-com.ezproxy.vasa.abo.fi/lib/abo-ebooks/reader.action?ppg=32&docID=1688671&tm=1520439700146>

Berling, J. A. (2005). Orthopraxy. I L. Jones (Red.), *Encyclopedia of Religion* (2 uppl., Vol. 10, s. 6913-6916). Detroit: Macmillan Reference USA. Hämtad från <http://link.galegroup.com.ezproxy.vasa.abo.fi/apps/doc/CX3424502348/GVRL?u=ab-oacad&sid=GVRL&xid=5c365b31>

Berry, J. W., Poortinga, Y. H., Segall, M. H. & Dasen, P. R. (2002). *Cross-Cultural Psychology Research and Applications* (2 uppl.). New York: Cambridge University Press. Hämtad från https://www.tsu.ge/data/file_db/faculty_psychology/Cross-Cultural%20Psychology.pdf.

Bjurwald, L. (2011). *Euroopan häpeä: Rasistien voittokulku*. Helsinki: Art House.

Coulibaly, S. (2013). Equations in Contemporary Anti-Zionism: A Conceptual Analysis. I C. A. Small (Red.) *Global Antisemitism: A Crisis of Modernity*. (s. 37–44). Hämtad från <https://ebookcentral-proquest-com.ezproxy.vasa.abo.fi/lib/abo-ebooks/reader.action?ppg=49&docID=1582250&tm=1520440471378>

Cousin, G. & Fine, R. (2012). A COMMON CAUSE: Reconnecting the study of racism and antisemitism. *European Societies*, 14(2), 166–185. Hämtad från <https://www-tandfonline-com.ezproxy.vasa.abo.fi/doi/abs/10.1080/14616696.2012.676447>

Curtis, M. (Red.). (1986). *Antisemitism in the Contemporary World*. Boulder och London: Westview Press.

Dencik, L. (2013). “Jewishness” in Postmodernity: The Case of Sweden. I Z. Gitelman, B. Kosmin & A. Kovacs (Red.) *New Jewish Identities: Contemporary Europe and Beyond*. Central European University Press. 2003, 75–104. Hämtad från <http://archive.jpr.org.uk/object-swe12>

Dencik, L. & Marosi K. (2016). Different antisemitisms: On three distinct forms of antisemitism in contemporary Europe. With special focus on Sweden. *Nordisk*

Judaistik - Scandinavian Jewish Studies, 27(2), 61–81. Hämtad från <https://ojs.abo.fi/ojs/index.php/nj/article/view/1504>

Dinur, B. (2007). Emancipation. I M. Berenbaum & F. Skolnik (Red.), *Encyclopaedia Judaica* (2 uppl., Vol. 6, s. 374-386). Detroit: Macmillan Reference USA. Hämtad från <http://link.galegroup.com.ezproxy.vasa.abo.fi/apps/doc/CX2587505916/GVRL?u=aboacad&sid=GVRL&xid=bf60f004>

European Union Agency for Fundamental Rights.

(2013a). *Discrimination and hate crime against Jews in EU Member States: experiences and perceptions of antisemitism*. Hämtad från <http://fra.europa.eu/en/publication/2013/discrimination-and-hate-crime-against-jews-eu-member-states-experiences-and>.

(2013b) *FRA survey of Jewish people's experiences and perceptions of discrimination and hate crime in European Union Member States*. Hämtad från <http://fra.europa.eu/en/survey/2012/fra-survey-jewish-peoples-experiences-and-perceptions-discrimination-and-hate-crime>

Fagerström, N., Ebbe, J. & Vuojärvi, C. (2017, 18 Augusti) Minst två personer döda och flera skadade efter knivdådet i Åbo – gärningsmannen gripen. *YLE nyheter*. Hämtad från <https://svenska.yle.fi/artikel/2017/08/18/minst-tva-personer-doda-och-flera-skadade-efter-knivdad-i-abo-garningsman-gripen>

Fein, H. (Red.). (1987a). *The Persisting Question; Sociological Perspectives and Social Contexts of Modern Antisemitism*. Berlin och New York: Walter de Gruyter.

(1987b). Dimensions of Antisemitism: Attitudes, Collective Accusations, and Actions. I H. Fein (Red.) *The Persisting Question; Sociological Perspectives and Social Contexts of Modern Antisemitism*. (s. 86–127). Berlin och New York: Walter de Gruyter.

Gamla Finland. (u.å). I *Nationalencyklopedin*. Hämtad från <http://www.ne.se.ezproxy.vasa.abo.fi/uppslagsverk/encyklopedi/lang/gamla-finland>

Gerdfeldt, M. & Harris, G. (2017, 9 december). Brinnande föremål kastades mot synagogan i Göteborg. *SVT nyheter*. Hämtad från <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/vast/brinnande-foremal-kastat-mot-synagoga-i-goteborg>

Glazer, N. (1986) Is There a New Antisemitism. I M. Curtis (Red.) *Antisemitism in the Contemporary World*. (155–163). Boulder och London: Westview Press.

Hammarström, P. (2014). Israels omvändelse som jordens fulländning: Antijudiskhet och antisemitism i Missionstidning för Israel 1874–1885. I S. Dalin (Red.) *Makt, myter och historiebruk: Historiska problem i belysning*. (s.123–142). Sundsvall: Avdelningen för Humaniora vid Mittuniversitetet.

Hanski, J. (2006). *Juutalaisviha Suomessa 1918–1944*. Helsinki: Ajatus kirjat.

Harrison, B. (2013). Anti-Zionism, Antisemitism, and the Rhetorical Manipulation of Reality. I A. Rosenfeld (Red.) *Studies in Antisemitism : Resurgent Antisemitism : Global Perspectives*. (s. 8–41). Bloomington: Indiana University Press.

Harviainen, T. (2002). Finland. I K. Illman & T. Harviainen (Red.) *Judisk Historia*. (s. 272–282). Åbo: Åbo Akademi.

Heinemann, J., Gutmann, J., Poliakov, L., Weissman, P., Toury, J. & Hertzberg, A. (2007). Antisemitism. I M. Berenbaum & F. Skolnik (Red.), *Encyclopaedia Judaica* (2 uppl., Vol. 2, s. 206–246). Detroit: Macmillan Reference USA. Hämtad från <http://link.galegroup.com.ezproxy.vasa.abo.fi/apps/doc/CX2587501160/GVRL?u=abocad&sid=GVRL&xid=33fb4545>

Helsingin juutalainen seurakunta- The Jewish Community of Helsinki. (2017, 10 december). Vetoomus Suomen hallitukselle Helsingin juutalaisen seurakunnan turvallisuuden puolesta. [Facebook status]. Hämtad från <https://www.facebook.com/jchelsinki.fi/posts/702552866615665>

Holm, N. G. (2004). Statistik och enkäter. En introduktion för kulturvetare. I L. Marander-Eklund, R. Illman & B. Henriksson (Red.) *Metodkompassen; kulturvetarens metodbok*. (s. 47–69). Åbo: Åbo Akademi.

Holmila, A. (2013). “Soldaten wie andere auch”: Finnish Waffen-SS Volunteers. I Muir, S. & Worthen. H. (Red.). (2013). *Finland’s Holocaust: Silences of History*. (s. 218–244). New York: Palgrave Macmillan.

Illman, K. J. (1998a) Uskonnon toteutus. I Illman K. J. & Harviainen (Red.) *Juutalainen kulttuuri*. (2 uppl./s. 63–76). Helsinki: Otava.

(1998b) Aikamme uskonnollisia suuntauksia. I Illman K. J. & Harviainen (Red.) *Juutalainen kulttuuri*. (2 uppl./s. 183–195). Helsinki: Otava.

Illman, K. J. & Harviainen, T. (2002) *Judisk historia* (8 uppl.). Åbo: Åbo Akademi.

Jokinen, J. (2017, 28 november). Helsingin juutalainen seurakunta elää jatkuvassa uusnatsien häiriköinnin pelossa – päiväkotit ja koulu toimivat turvaovien takana, jäsenmaksuista yli puolet menee turvatoimiin. *Helsingin sanomat*. Hämtad från <https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000005467809.html>

Juhola, T. (2017, 18 april). Ylen uhkakuvakysely: Tukholman isku lisäsi selvästi suomalaisten väkivallan ja terrorismin pelkoa. *YLE*. Hämtad från <https://yle.fi/uutiset/3-9560214>

Justitieministeriet. (2016). ”Usein joutuu miettimään, miten pitäisi olla ja minne olla menemättä” *Selvitys vihapuheesta ja häirinnästä ja niiden vaikutuksista eri vähemmistöryhmiin*. Helsingfors: Justitieministeriets publikation.

- Kallatsa, M. (2009). *Suomen saksalle luovuttamat sotavangit jatkosodan aikana*. (Licenciat-uppsats, Tampereen yliopisto, Tammerfors). Hämtad från <http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/76513/lisuri00102.pdf;sequence=1>
- Klug, B. (2008). A plea for distinctions: disentangling anti-Americanism and anti-Semitism today. *Think*, 7(20), 69–83. Hämtad från <https://doi-org.ezproxy.vasa.abo.fi/10.1017/S1477175608000201>.
- (2013). Interrogating ‘new anti-Semitism’. *Ethnic and Racial Studies*, 36(3), 468–482. Hämtad från <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/01419870.2013.734385>.
- Kouts, G. (2007). Zionism: The word and its meaning. I M. Berenbaum & F. Skolnik (Red.), *Encyclopaedia Judaica* (2 uppl., Vol. 21, s. 539-540). Detroit: Macmillan Reference USA. Hämtad från <http://link.galegroup.com.ezproxy.vasa.abo.fi/apps/doc/CX2587521568/GVRL?u=ab-oacad&sid=GVRL&xid=819775b1>
- Kuparinen, E. (1999). *Alexandriasta Auschwiziin: Antisemitismin pitkä historia*. Jyväskylä:Atena.
- Laitila, T. (2014). *Uskonto, isänmaa ja antisemitismi*. Tampere: Arator.
- Langmuir, G. I. (1990). *Toward a definition of antisemitism*. Los Angeles: University of California.
- Lindfors, E. (2017, 2 april) Efter hot från nazister – Judiska församlingen lägger ner. *SVT*. Hämtad från <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/vasterbotten/efter-hot-fran-nazister-judiska-foreningen-lagger-ner>
- Lindstedt, J. (2004). Juutalaisten sotavankien luovutukset. *Historiallinen aikakausikirja*, 102:2. 144–165.
- Lundgren, S. (2002). *Suomen Juutalaiset - usko, tavat, asenteet*. Åbo: Åbo Akademi.
- Luther, M. (1939). *Juutalaisista ja heidän valheistaan*. Helsinki: Kustannus- oy. Vasara.
- Maliniemi, A. (1918) *Mitä on bolshevismi*. Helsinki
- Marrus, M. R. (1986) Is There a New Antisemitism. I M. Curtis (Red.) *Antisemitism in the Contemporary World*. (172–184). Boulder och London: Westview Press.
- Monikander, K. (2017, 9 december). Hot mot judar i demonstration i Malmö. *Sydsvenskan*. Hämtad från <https://www.sydsvenskan.se/2017-12-09/hot-mot-judar-under-demonstration-i-malmo>

Muir, S. & Worthen. H. (Red.). (2013). *Finland's Holocaust: Silences of History*. New York: Palgrave Macmillan.

Muir, S. (2009). Anti-Semitism in the Finnish Academe: Rejection of Israel-Jakob Schur's PhD dissertation at the University of Helsinki (1937) and Åbo Akademi University (1938). *Scandinavian Journal of History*, 34(2), 135–161.

Ohlin, J. & Palm, F. (2017, 9 december). Demonstration i Malmö anmäld för hets mot folkgrupp. *SVT nyheter*. Hämtad från <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/skane/hatsk-stamning-pa-demonstration-i-malmo>

Ohström, B. (1959) Helsingfors judiska befolkning- social struktur och dekulturnation. (Pro gradu-avhandling, Åbo Akademi, Åbo).

Rauta, J. (2017). *Poliisin tietoon tullut viharikollisuus 2016*. (Poliisiammattikorkeakoulunkatsauksia 12/2017) Hämtad från Polisyrkeshögskolans hemsida http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/134374/POLAMK_katsauksia_12_web.pdf

Rautkallio, H. (2004). *Holokaustilta pelastetut*. Helsinki: WSOY.

Rosenfeld, A. H. (Red.). (2013). *Resurgent Antisemitism: Global Perspectives*. Bloomington: Indiana University Press. Hämtad från <https://ebookcentral-proquest-com.ezproxy.vasa.abo.fi/lib/abo-ebooks/reader.action?docID=1204011&query=>

Rubinstein, A., Gartner, L. P., Baskin, J. R., Morris, B. J., Jacobs, L., Shatz-Uffenheimer, R. (2007). Hasidism. I M. Berenbaum & F. Skolnik (Red.), *Encyclopaedia Judaica* (2 uppl., Vol. 8, s. 393-434). Detroit: Macmillan Reference USA. Hämtad från <http://link.galegroup.com.ezproxy.vasa.abo.fi/apps/doc/CX2587508506/GVRL?u=ab-oacad&sid=GVRL&xid=99d2c0dc>

Sana, E. (2003). *Luovutetut: Suomen ihmisloukut Gestapolle*. Helsinki: WSOY.

(2004). *Kuoleman laiva S/S Hohenhorn: Juutalaispakolaisten kohtalo Suomessa*. Helsinki: WSOY.

Silvennoinen, O. (2008). *Salaiset aseveljet, Suomen ja Saksan turvallisuuspoliisiyhteistyö 1933–1944*. (Doktorsavhandling, Helsingfors universitet, Helsingfors). Helsinki: Otava.

Small, C. A. (Red.). (2013). *Global Antisemitism: A Crisis of Modernity : A Crisis of Modernity*. Leiden: Brill | Nijhoff.

Statistikcentralen. (2016). *Väestö 31.12. muuttujina Uskontokunta, Sukupuoli, Ikä ja Vuosi*. Hämtad från http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__vrm__vaerak/statfin_vaerak_

pxt_016.px/information/informationView/?rxid=9cb6f7ad-e451-4d1d-92b8-f147a52e52d0

Strandström, K. (1998) Juutalainen ruoka. I Illman K. J. & Harviainen (Red.) *Juutalainen kulttuuri*. (2 uppl. /s. 416–423). Helsinki: Otava.

Stern, M. (2007). Diaspora. I M. Berenbaum & F. Skolnik (Red.), *Encyclopaedia Judaica* (2 uppl., Vol. 5, s. 637-643). Detroit: Macmillan Reference USA. Hämtad från
<http://link.galegroup.com.ezproxy.vasa.abo.fi/apps/doc/CX2587505196/GVRL?u=aboacad&sid=GVRL&xid=bf60f004>

Torvinen, T. (1989). *Kadimah: Suomen juutalaisten historia*. Helsinki: Otava.

Tufte, P. A. (2011). Kvantitativ metod. I K. Fangen & A. Sallerberg (Red.) *Många möjliga metoder*. Lund: Studentlitteratur.

Trost, J. (2001). *Enkätboken*. Lund: Studentlitteratur.

Wistrich, R. S. (1990). *Anti-Zionism and Antisemitism in the Contemporary World*. London: The Macmillan Press.

Ylikangas, H. (2004). *Heikki Ylikankaan selvitys valtioneuvoston kanslialle*. Helsinki: Valtioneuvoston kanslia.

Bilagor

Bilaga 1: Enkäten på svenska

Bilaga 2: Enkäten på finska

Bilaga 3: Följebrev till församlingarna

Bilaga 1: Enkäten på svenska

Ärade respondent,

Denna enkät är en del av min pro gradu-avhandling i religionsvetenskap vid Åbo Akademi. Syftet med avhandlingen är att ta reda på hur judarna i Finland uppfattar antisemitismen i Finland idag samt hur den ändrats sedan Svante Lundgren gjorde enkätundersökningen med rubriken *Frågor om judiskt liv* 2001. Genom min enkät kommer jag också att jämföra om stödet för Israel har minskat eller ökat sedan Lundgrens undersökning eftersom den så kallade nyantisemitismen anses vara kopplad till hat mot staten Israel. I enkäten är frågorna annars samma som i Lundgrens undersökning men det har tillsatts 10 nya frågor främst om antisemitism (15, 17, 18, 20, 21, 23, 24, 25, 34) och 3 frågor är omformulerade (27, 32, 33).

Enkäten är helt anonym och arkiveras vid det kulturvetenskapliga arkivet Cultura vid Åbo Akademi var den är tillgänglig endast för forskning.

Jag hoppas på att få tillräckligt många svar för att kunna tillförlitligt analysera resultaten. Ifall jag inte får tillräckligt med svar skulle jag gärna intervjua några personer för att få ett bättre begrepp om ämnet. Ifall du har möjlighet att ställa upp för intervju ber jag dig fylla i namn och kontaktuppgifter i slutet på enkäten där du blir vidarebefordrad till ett kontaktformulär. Om du inte har möjlighet att ställa upp räcker det att du svarar nej på frågan. Jag svarar gärna på frågor angående undersökningen (sabina.sweins@abo.fi eller 050 575 2254)

Sabina Sweins

Enkäten stängs 31.12.2017

1. Känner du dig mest som jude eller som finländare?

(Sätt kryss för ett av alternativen)

- ☐ Jag känner mig mer som finländare än som jude.
- ☐ Jag känner mig lika mycket som finländare, som jag känner mig som jude.
- ☐ Jag känner mig mer som jude än som finländare.
- ☐ Svårt att säga, osäker.

2. Hur många av dina närmaste vänner är judar?

- ☐ Alla eller nästan alla.
- ☐ Mer än hälften.
- ☐ Ungefär hälften.
- ☐ Mindre än hälften.
- ☐ Ingen, eller mycket få.

3. Hur betraktar du den judiska gruppen i Finland? Betraktar du den främst som en religiös grupp eller främst som en del av det judiska folket?

- ☐ Först och främst som en religiös grupp.
- ☐ Först och främst som en del av det judiska folket.
- ☐ Lika mycket av båda.
- ☐ Vet ej.

4. De följande frågorna handlar om dina religiösa vanor.

(Sätt kryss i varje rad)

	Ja	Nej
Brukar du fasta på Jom Kippur?	☐	☐
Brukar du undvika att gå ut på fredagskvällarna?	☐	☐
Brukar du undvika att arbeta på Rosh Hashana?	☐	☐
Brukar du undvika att köra bil eller resa på sabbaten?	☐	☐
Brukar du fira chanuka?	☐	☐

5. Hur skulle du vilja beskriva dig i förhållande till judisk religionsutövning?

- ☐ Jag utövar inte alls religionen.
- ☐ Jag är judisk, bara så där i allmänhet.
- ☐ Jag är "liberalt" ("reform" "conservative") judisk.
- ☐ Jag är "traditionell", men inte ortodox.
- ☐ Jag är ortodox.

6. Hur ofta har du gått i synagogan det senaste året?

- ☐ Aldrig
- ☐ Sällan, endast vid speciella tillfällen.
- ☐ Vid några tillfällen (t.ex. vid helger eller Jahrzeit).
- ☐ Ungefär en gång i månaden.
- ☐ Vanligtvis varje sabbat eller ännu oftare.

7. Om man tänker på den Judiska Församlingen så kan man tycka att det finns verksamheter/områden som det satsas för lite och andra som det satsas för mycket på idag. Vad tycker du det bör satsas mer respektive mindre på i framtiden?

	Insatsen är bra som den är	Bör satsas mer på	Kan det satsas mindre på	Vet inte
Religiösa aktiviteter, gudstjänster och liknande	☐	☐	☐	☐
Tillgång till koscher matvaror, mikva och liknande	☐	☐	☐	☐
Upprätthållande och vård av begravningsplatsen	☐	☐	☐	☐
Synagogan och andra judiska byggnader	☐	☐	☐	☐
Ett judiskt museum som kan visa judiskt liv för allmänheten	☐	☐	☐	☐
Sociala aktiviteter, hjälpa flyktingar och liknande	☐	☐	☐	☐
Sara-hemmet och annat stöd till de gamla	☐	☐	☐	☐
Barn- och ungdomsverksamhet	☐	☐	☐	☐
Den judiska skolan	☐	☐	☐	☐
Judisk efterutbildning för församlingsmedlemmar	☐	☐	☐	☐
Det judiska föreningslivet	☐	☐	☐	☐
Judisk kulturverksamhet, teater, film och liknande	☐	☐	☐	☐
Informationsverksamhet, HaKehila och liknande	☐	☐	☐	☐
Kampanjer mot antisemitism	☐	☐	☐	☐
Stödja Israel	☐	☐	☐	☐
Deltagande i den offentliga debatten	☐	☐	☐	☐
Säkerhetsåtgärder	☐	☐	☐	☐
Annat; vad: _____	☐	☐	☐	☐

8. Hur viktig är var och en av följande aspekter för din personliga känsla av "judiskhet"?

	Är mycket viktig	Har en viss vikt	Är inte alls viktig
En känsla av samhörighet med andra judar	☐	☐	☐
Den judiska hem atmosfären (mat, sedvänjor m.m.)	☐	☐	☐
Religiösa aktiviteter, gå i synagogan, hålla religiösa bud m.m.	☐	☐	☐
En känsla av samhörighet med Israel	☐	☐	☐
Judisk kultur (musik, litteratur, konst etc.)	☐	☐	☐
Lojalitet med mitt judiska arv	☐	☐	☐
Känslan av att vara jude innerst inne (t.ex. i personlighet, tänkande etc.)	☐	☐	☐

9. Här följer elva påståenden. Ta ställning till vart och ett av dessa, genom att kryssa för det alternativ som bäst stämmer överens med din uppfattning.

	Instämmer helt och hållet	Instämmer delvis	Varken- eller	Tar delvis avstånd	Tar helt och hållet avstånd
Det judiska folket har en speciell relation till Gud.	☐	☐	☐	☐	☐
En jude bör gifta sig med någon som också är jude.	☐	☐	☐	☐	☐
Ett oupplösligt band förenar judar över hela världen.	☐	☐	☐	☐	☐
Det är viktigt att judar överlever som ett folk.	☐	☐	☐	☐	☐
Att tro på Gud är INTE det avgörande för att vara en bra jude.	☐	☐	☐	☐	☐
Att be till Gud kan vara en hjälp för att klara av personliga problem.	☐	☐	☐	☐	☐
I kritiska situationer kan judar lita på andra judar.	☐	☐	☐	☐	☐
Vissa judars uppförande kan väcka antisemitism.	☐	☐	☐	☐	☐
Assimilation utgör en större fara för judenheten än antisemitism.	☐	☐	☐	☐	☐
Israel och det som sker där kan göra det svårt att vara jude i Finland.	☐	☐	☐	☐	☐
Den judiska diasporan och Israel utvecklas mot att bli två skilda slags judenheter.	☐	☐	☐	☐	☐

10. Hur mycket av din fritid ägnar du åt "det judiska"

- ☐ Stort sett all min fritid.
- ☐ Det mesta av min fritid.
- ☐ Cirka hälften av min fritid.
- ☐ Mindre än hälften av min fritid.
- ☐ Mycket litet av min fritid.

11. Som jude ger man ofta bidrag till olika ändamål. Vad tycker du att man idag i första hand bör ge bidrag till?

- ☐ Judiska ändamål i Finland
- ☐ Israel

12. Det har diskuterats mycket om den finländska judenhetens framtid. Några uppfattningar återges nedan. Vad anser du?

	Instämmer helt och hållet	Instämmer i stort sett	Tveksam	Instämmer knappast
Judenheten i Finland kommer att vara ungefär likadan om 50 år.	☐	☐	☐	☐
På längre sikt har judenheten en framtid bara i Israel.	☐	☐	☐	☐
Endast genom att vara ortodox kan judenheten överleva.	☐	☐	☐	☐
Genom att satsa målmedvetet på kulturell och social verksamhet kan judenheten överleva i Finland.	☐	☐	☐	☐

Antisemitism

13. Upplever du att rasismen har ökat, minskat eller är ungefär oförändrad i Finland under de senaste fem åren?

- ☐ Den har ökat
- ☐ Den är oförändrad
- ☐ Den har minskat

14. Om vi ser speciellt på antisemitism, upplever du att den har ökat, minskat eller är ungefär oförändrad i Finland under de senaste fem åren?

- ☐ Den har ökat
- ☐ Den är oförändrad
- ☐ Den har minskat

15. Upplever du att antisemitismen har ökat, minskat eller är ungefär oförändrad i Finland under de senaste 15 åren?

- ☐ Den har ökat
- ☐ Den är oförändrad
- ☐ Den har minskat

Antisemitism

16. Har du personligen varit utsatt för antisemitism i Finland under de senaste fem åren? (Om nej gå vidare till fråga 20)

- ☐ Nej, aldrig
- ☐ Ja, någon enstaka gång
- ☐ Ja, flera gånger

17. Var blev du utsatt för antisemitism?

(Du kan kryssa i flera alternativ)

- ☐ På jobbet
 - ☐ I skolan
 - ☐ Vid synagogan
 - ☐ I butiken
 - ☐ På allmänna områden (t.ex. på gatan)
 - ☐ På nätet
 - ☐ Annanstans, var?
-

18. Vem har du blivit utsatt för antisemitism av?

(Du kan kryssa i flera alternativ)

- ☐ Person med finländsk bakgrund
- ☐ Person med utländsk bakgrund
- ☐ Jag känner inte till personens bakgrund

19. Har du någonsin tidigare (än de senaste fem åren) personligen varit utsatt för antisemitism här i Finland?

- ☐ Nej, aldrig
- ☐ Ja, någon enstaka gång
- ☐ Ja, flera gånger

20. Känner du dig ovälkommen i Finland?

- ☐ Ja
☐ Ibland
☐ Nej

21. Är du rädd för terrordåd mot judarna i Finland?

- ☐ Ja
☐ Ibland
☐ Nej

22. Ifall du vill berätta om när du stött på antisemitism kan du göra det här:

Israel

23. Om du tänker på hur olika ämnen presenteras i massmedia (press, TV, internet och radio) hur ofta finner du då att rapporteringen är snedvriden eller orättvis när det gäller:

	Alltid	Ofta	Ibland	Sällan, aldrig	Vet inte
Nyheter om Israel	☐	☐	☐	☐	☐
Judar i allmänhet	☐	☐	☐	☐	☐

24. Känner du att du har blivit utsatt för antisemitism p.g.a. något staten Israel gjort?

- ☐ Nej, aldrig
- ☐ Kanske, någon enstaka gång
- ☐ Ja, flera gånger
- ☐ Vet inte

25. Har din åsikt om Israel som stat ändrats under de senaste femton åren?

- ☐ Mot det positiva hållet
- ☐ Inte alls
- ☐ Mot det negativa hållet

26. Ifall din åsikt har ändrats så varför?

27. Har du några nära vänner eller släktingar som bor i Israel?

- ☐ Ja
- ☐ Nej

28. Har du någonsin besökt Israel?

- ☐ Ja, enstaka gånger.
- ☐ Ja, många gånger.
- ☐ Ja, jag reser fortfarande ofta till Israel.
- ☐ Nej, aldrig.

29. Hur förhåller du dig till staten Israel?

- ☐ Jag känner en stark samhörighet.
- ☐ Jag känner en viss samhörighet.
- ☐ Jag känner ingen samhörighet.
- ☐ Jag har negativa känslor gentemot Israel.

Till sist vill jag be om några personliga data:

30. Är du man eller kvinna?

- ☐ Man
- ☐ Kvinna

31. Vilket år är du född?

- ☐ 1990-1999
- ☐ 1980-1989
- ☐ 1970-1979
- ☐ 1960-1969
- ☐ 1950-1959
- ☐ 1940-1949
- ☐ 1930-1939
- ☐ Innan 1930

32. Hur många år har du sammanlagt gått i skola inklusive ev. högre utbildning?

- ☐ 9 år eller mindre
- ☐ 10-12 år
- ☐ 13-17 år
- ☐ 18 år eller mer

33. Vilken är din relation till det svenska respektive finska språket?

- ☐ Jag har svenska som modersmål/första finländska språk.
- ☐ Jag har finska som modersmål/första finländska språk.
- ☐ Jag betraktar mig som helt tvåspråkig när det gäller finska och svenska.
- ☐ Jag talar varken finska eller svenska.

34. Vilken församling är du medlem i?

- ☐ Helsingfors judiska församling
- ☐ Åbo judiska församling
- ☐ Ingendera

Tack för att Du tagit dig tid att svara på frågorna!

35. Kan du, vid behov, ställa upp på intervju?

(Om du väljer ja vidarebefordras du till kontaktformuläret)

- ☐ Ja
- ☐ Nej

Bilaga 2: Enkäten på finska

Hyvä vastaaja,

Tämä kysely on osa uskontotieteen pro-gradututkielmaani, jota teen Åbo Akademille. Tutkielman tarkoitus on selvittää miten juutalaiset Suomessa kokevat antisemitismin Suomessa tänä päivänä ja onko tämä kokemus muuttunut Svante Lundgrenin vuonna 2001 tekemän kyselytutkimuksen (*Juutalaista elämää koskevia kysymyksiä*) jälkeen. Kyselyn avulla vertailen myös sitä, onko Israelin valtion tuki muuttunut Lundgrenin tutkimuksen jälkeen sillä, niin sanottu uusiantisemitismi liitetään Israel-vihaan. Kysymykset ovat muuten samoja kuin Lundgrenin tutkimuksessa. Olen lisännyt siihen 10 kysymystä, jotka käsittelevät pääasiassa antisemitismia (15, 17, 18, 20, 21, 23, 24, 25, 34) ja kolme kysymyksistä on muotoiltu hieman eri tavalla kuin Lundgrenin versiossa (27, 32, 33).

Kyselyyn vastataan nimettömänä ja se on täysin luottamuksellinen. Vastaukset säilytetään Åbo Akademin kulttuuritieteiden arkistossa Culturas, jossa ne ovat käytettävissä ainoastaan tutkimustyöhön. Toivon saavani tarpeeksi vastauksia, jotta voin luotettavasti analysoida tuloksia. Ellen saa riittävästi vastauksia haastattelisin mielelläni muutamaa henkilöä, jotta saisin paremman kuvan aiheesta. Jos sinulla on mahdollisuus tulla haastateltavaksi, voit jättää nimesi ja yhteystietosi kyselyn lopussa olevan jälleenohjauksen kautta, mikäli sinulla ei ole mahdollisuutta osallistua riittävästi kun vastaat ei ja sinua ei ohjata yhteystietolomakkeeseen.

Vastaa mielelläni kysymyksiin, jotka koskevat tutkielmaa (sabina.sweins@abo.fi tai 050 575 2254).

Sabina Sweins

Kysely sulkeutuu 31.12.2017

1. Kumpi koet olevasi enemmän: juutalainen vai suomalainen.

(Valitse vain yksi vaihtoehto)

- ☐ Tunnen olevani enemmän suomalainen kuin juutalainen.
- ☐ Tunnen olevani yhtä paljon suomalainen kuin juutalainen.
- ☐ Tunnen olevani enemmän juutalainen kuin suomalainen.
- ☐ Vaikea sanoa, epävarma.

2. Kuinka suuri osa lähimmistä ystävistäsi on juutalaisia?

- ☐ Melkein kaikki.
- ☐ Enemmän kuin puolet.
- ☐ Noin puolet.
- ☐ Vähemmän kuin puolet.
- ☐ Ei yhtään, tai erittäin vähän.

3. Millaisina pidät Suomen juutalaisia? Pidätkö heitä ensisijaisesti uskonnollisena ryhmänä vai ensisijaisesti osana juutalaista kansaa?

- ☐ Ensisijaisesti uskonnollisena ryhmänä.
- ☐ Ensisijaisesti osana juutalaista kansaa.
- ☐ Yhtä paljon molempina.
- ☐ En osaa sanoa.

4. Seuraavat kysymykset koskevat uskonnollisia tapojasi:

(Vastaa jokaiseen kysymykseen)

	Kyllä	Ei
Paastoaiko Jom Kippurina?	☐	☐
Välttääkö ulkona olemista perjantai-iltana?	☐	☐
Välttääkö työskentelemistä, kun on Rosh Hashana?	☐	☐
Välttääkö autolla ajamista ja matkustelua sapattina.	☐	☐
Vietätkö Hanukkaa?	☐	☐

5. Miten kuvaisit suhdettasi juutalaisen uskonnon harjoittamiseen.

- ☐ En harjoita uskontoa.
- ☐ Olen juutalainen, vain näin yleisesti.
- ☐ Olen "liberaali" ("reform"/"conservative") juutalainen.
- ☐ Olen "perinteinen", mutta en ortodoksi.
- ☐ Olen ortodoksi.

6. Miten usein olet käynyt synagogassa viimeisen vuoden aikana?

- ☐ En koskaan.
- ☐ Harvoin, ainoastaan erityisissä tilaisuuksissa.
- ☐ Muutaman kerran (esim. kun on pyhä tai Jahrzeit).
- ☐ Noin kerran kuukaudessa.
- ☐ Useimmiten joka sapatti tai vielä useammin.

7. Kun ajattelee Juutalaista seurakuntaa, voi olla sitä mieltä että joihinkin toimintamuotoihin panostetaan tänään liian vähän ja toisiin liian paljon. Mihin pitäisi mielestäsi panostaa enemmän ja niihin vähemmän tulevaisuudessa?

	Panostus on riittävä	Pitäisi panostaa enemmän	Voidaan panostaa vähemmän	En osaa sanoa
Uskonnolliset toimintamuodot, jumalanpalvelukset yms.	☐	☐	☐	☐
Kosher-elintarvikkeiden saatavuus, mikva, yms.	☐	☐	☐	☐
Hautausmaan ylläpito ja huolto	☐	☐	☐	☐
Synagoga ja muut juutalaiset rakennukset	☐	☐	☐	☐
Juutalainen museo, joka voi esitellä juutalaista elämää yleisölle	☐	☐	☐	☐
Sosiaaliset toimintamuodot, pakolaisapu yms.	☐	☐	☐	☐
Sara-koti ja muu vanhusten tukitoiminta	☐	☐	☐	☐
Lasten- ja nuorten toiminta	☐	☐	☐	☐
Juutalainen koulu	☐	☐	☐	☐
Juutalainen jatkokoulutus seurakunnan jäsenille	☐	☐	☐	☐
Juutalainen yhdistystoiminta	☐	☐	☐	☐
Juutalainen kulttuuri, teatteri, elokuva yms.	☐	☐	☐	☐
Tiedotustoiminta, HaKehila, yms.	☐	☐	☐	☐
Antisemitismin vastaiset kampanjat	☐	☐	☐	☐
Israelin tukeminen	☐	☐	☐	☐
Julkiseen keskusteluun osallistuminen	☐	☐	☐	☐
Turvallisuustoimenpiteet	☐	☐	☐	☐
Muuta, mitä?	☐	☐	☐	☐

8. Miten tärkeitä ovat seuraavat asiat henkilökohtaiselle "juutalaisuuden" tunteellesi?

	Hyvin tärkeä	Tietty tärkeys	Ei lainkaan tärkeä
Yhteenkuuluvuuden tunne toisten juutalaisten kanssa	☐	☐	☐
Juutalainen ilmapiiri kodissa (ruoka, perinteet jne.)	☐	☐	☐
Uskonnolliset toiminnot, synagogassa käyminen, uskonnollisten käskyjen pitäminen jne.	☐	☐	☐
Yhteenkuuluvuuden tunne Israelin kanssa	☐	☐	☐
Juutalainen kulttuuri (musiikki, kirjallisuus, taide jne.)	☐	☐	☐
Uskollisuus juutalaista perintöä kohtaan	☐	☐	☐
Tunne että on juutalainen sisimmässään (esim. ajattelussaan)	☐	☐	☐

9. Tässä seuraa yksitoista väitettä. Ota kantaa jokaiseen niistä valitsemalla vaihtoehto joka parhaiten vastaa näkemystäsi.

	Olen täysin samaa mieltä	Suurin piirtein samaa mieltä	En osaa sanoa	Jossain määrin toista mieltä	Täysin toista mieltä
Juutalaisella kansalla on erityinen suhde Jumalaan.	☐	☐	☐	☐	☐
Juutalaisen pitäisi mennä naimisiin toisen juutalaisen kanssa.	☐	☐	☐	☐	☐
Erottamaton side kytkee juutalaiset ympäri maailmaa toisiinsa.	☐	☐	☐	☐	☐
Juutalaisten säilyminen kansana on tärkeää.	☐	☐	☐	☐	☐
Usko Jumalaan EI ole ratkaiseva tekijä siinä, onko hyvä juutalainen.	☐	☐	☐	☐	☐
Rukous voi olla avuksi henkilökohtaisten ongelmien ratkaisemisessa.	☐	☐	☐	☐	☐
Kriittisinä hetkinä juutalaiset voivat ainoastaan luottaa toisiin juutalaisiin.	☐	☐	☐	☐	☐
Eräiden juutalaisten käyttäytyminen voi herättää antisemitismia.	☐	☐	☐	☐	☐
Assimilaatio on suurempi vaara juutalaisuudelle kuin antisemitismi.	☐	☐	☐	☐	☐
Israel ja se mitä siellä tapahtuu, voi tehdä juutalaisena olemisen Suomessa vaikeaksi.	☐	☐	☐	☐	☐
Juutalainen diaspora ja Israel kehittyvät kahdeksi eri juutalaisuuden muodoksi.	☐	☐	☐	☐	☐

10. Kuinka suuren osan vapaa-ajastasi omistat juutalaisuudelle?

- ☐ Suurin piirtein kaiken vapaa-aikani.
- ☐ Suurimman osan vapaa-ajastani.
- ☐ Noin puolet vapaa-ajastani.
- ☐ Vähemmän kuin puolet vapaa-ajastani.
- ☐ Erittäin vähän vapaa-ajastani.

11. Juutalaisena antaa usein avustusta eri tarkoituksille. Mille pitäisi mielestäsi tänään ensisijaisesti antaa avustusta?

- ☐ Suomessa oleviin juutalaisiin kohteisiin
- ☐ Israelille

12. Tänään keskustellaan paljonkin Suomen juutalaisuuden tulevaisuudesta. Alla muutama näkemys. Mitä mieltä sinä olet?

	Täysin samaa mieltä	Suurin piirtein samaa mieltä	Epäilen	Tuskin samaa mieltä	Ei lainkaan samaa mieltä
Juutalaisuus Suomessa tulee 50 vuoden päästä olemaan melko samanlainen kuin tänään.	☐	☐	☐	☐	☐
Pitkällä tähtäimellä juutalaisuudella on tulevaisuus ainoastaan Israelissa.	☐	☐	☐	☐	☐
Juutalaisuus voi säilyä ainoastaan Ortodoksisessa muodossaan.	☐	☐	☐	☐	☐
Panostamalla määrätietoisesti kulttuurilliseen ja sosiaaliseen toimintaan juutalaisuus voi säilyä Suomessa.	☐	☐	☐	☐	☐

Antisemitismi

13. Koetko että rasismi Suomessa on kasvanut, vähentynyt vai pysynyt ennallaan viimeisen viiden vuoden aikana?

- ☐ On kasvanut
- ☐ Pysynyt ennallaan
- ☐ Vähentynyt

14. Kun tarkastellaan erityisesti antisemitismii, koetko että se on kasvanut, vähentynyt vai suunnilleen pysynyt ennallaan Suomessa viimeisen viiden vuoden aikana?

- ☐ On kasvanut
- ☐ Pysynyt ennallaan
- ☐ Vähentynyt

15. Onko antisemitismi sinun mielestä kasvanut Suomessa viimeisen viidentoista vuoden aikana?

- ☐ On kasvanut
- ☐ Pysynyt ennallaan
- ☐ Vähentynyt

Antisemitismi

16. Oletko henkilökohtaisesti joutunut antisemitismin kohteeksi Suomessa viimeisen viiden vuoden aikana? (Jos vastasit ei siirry kysymykseen 20)

- ☐ En koskaan
- ☐ Kyllä, kerran
- ☐ Kyllä, useita kertoja

17. Missä jouduit antisemitismin kohteeksi?

(Voit valita useamman vaihtoehdoista)

- ☐ Töissä
 - ☐ Koulussa
 - ☐ Synagogalla
 - ☐ Kaupassa
 - ☐ Yleisellä paikalla (esim. kadulla)
 - ☐ Internetissä
 - ☐ Muualla, missä?
-

18. Kuka on käyttäytynyt antisemitistisesti sinua kohtaan?

(Voit valita useamman vaihtoehdoista)

- ☐ Henkilö jolla on suomalainen tausta
- ☐ Henkilö jolla on ulkomaalainen tausta
- ☐ En tunne henkilön taustaa

19. Oletko koskaan aikaisemmin (kuin viimeisen viiden vuoden aikana) henkilökohtaisesti joutunut antisemitismin kohteeksi täällä Suomessa.

- ☐ En koskaan
- ☐ Kyllä, kerran
- ☐ Kyllä, useita kertoja

20. Tunnetko että et olisi tervetullut Suomessa?

- ☐ Kyllä
- ☐ Joskus
- ☐ En

21. Pelkäätkö terrori-iskuja juutalaisia vastaan Suomessa?

- ☐ Kyllä
- ☐ Joskus
- ☐ En

22. Jos haluat kertoa siitä kuin koit antisemitismii tee se tässä:

Israel

23. Jos ajattelet miten eri asioita käsitellään julkisuudessa (lehdistö, televisio ja radio), miten usein koet, että käsittely on vinoutunut tai epäoikeudenmukainen kun on kyse:

	Aina	Usein	Joskus	Harvoin/ ei koskaan	En osaa sanoa
Israelia koskevista uutisista	☐	☐	☐	☐	☐
Juutalaisista yleensä	☐	☐	☐	☐	☐

24. Tunnetko että olet joutunut antisemitismin kohteeksi Israelin valtion tekojen takia?

- ☐ Ei, en koskaan
- ☐ Kyllä, yksittäisiä kertoja
- ☐ Kyllä, monta kertaa
- ☐ En tiedä

25. Onko sinun mielipiteesi Israelista valtiona muuttunut viimeisen viidentoista vuoden aikana?

- ☐ Positiivisempaan suuntaan
- ☐ Ei ollenkaan
- ☐ Negatiivisempaan suuntaan

26. Jos mielipiteesi on muuttunut, miksi?

27. Onko sinulla läheisiä ystäviä tai sukulaisia jotka asuvat Israelissa?

- ☐ Kyllä
- ☐ Ei

28. Oletko koskaan vieraillut Israelissa?

- ☐ Kyllä, yksittäisiä kertoja.
- ☐ Kyllä, useita kertoja.
- ☐ Kyllä, matkustan vieläkin usein Israeliin.
- ☐ En koskaan.

29. Miten suhtaudut Israelin valtioon?

- ☐ Tunnen suurta yhteenkuuluvuutta.
- ☐ Tunnen jonkin verran yhteenkuuluvuutta.
- ☐ En tunne yhteenkuuluvuutta.
- ☐ Minulla on kielteisiä tunteja Israelia kohtaan.

Lopuksi muutamia henkilöäsi koskevia kysymyksiä:

30. Oletko mies vai nainen?

- ☐ Mies
- ☐ Nainen

31. Minä vuonna olet syntynyt?

- ☐ 1990-1999
- ☐ 1980-1989
- ☐ 1970-1979
- ☐ 1960-1969
- ☐ 1950-1959
- ☐ 1940-1949
- ☐ 1930-1939
- ☐ Ennen 1930

32. Kuinka monta vuotta olet yhteensä käynyt koulua mahdollinen korkeampi koulutus mukaan luettuna?

- ☐ 9 v. tai vähemmän
- ☐ 10-12 v.
- ☐ 13-17 v.
- ☐ 18 v. tai enemmän

33. Mikä on suhteesi suomen ja ruotsin kieliiin?

- ☐ Ruotsi on äidinkieleni / ensimmäinen suomalainen kieleni.
- ☐ Suomi on äidinkieleni/ensimmäinen suomalainen kieleni.
- ☐ Olen täysin kaksikielinen, kun on kyse suomesta ja ruotsista
- ☐ En puhu suomea enkä ruotsia

34. Mihin seurakuntaan kuulut?

- ☐ Helsingin juutalaiseen seurakuntaan
- ☐ Turun juutalaiseen seurakuntaan
- ☐ En kumpaankaan

Kiitos että vaivauduit vastaamaan kysymyksiin!

35. Pystytkö tarpeen tullen tulla haastatteluksi?

(Jos valitset vaihtoehdon "kyllä" sinut edelleen lähetetään yhteydenottolomakkeeseen)

- ☐ Kyllä
- ☐ Ei

Bilaga 3: Följebrev till församlingarna

Hei,

Kirjoitan uskontotieteen pro gradu-tutkielmaani Åbo Akademiä. Tutkielman tarkoitus on selvittää miten juutalaiset Suomessa kokevat antisemitismin Suomessa tänään. Antisemitismi vaikuttaa olevan kasvava ongelma Suomessa mutta antisemitismin tutkiminen on ollut puutteellista ja sen takia on vaikea sanoa miltä tilanne oikeasti näyttää. Tulen tekemään kyselytutkimuksen ja nyt tarvitsen vastaajia kyselyyn johon voi vastata suomeksi tai ruotsiksi.

Tässä linkki kyselyyn: <https://link.webropolsurveys.com/S/9339B95C1E445D21>

Vastataksesi kyselyyn on oltava täysi-ikäinen. Kyselyn täyttäminen kestää noin 10-15 minuuttia. Kyselyn lopulla on mahdollista jättää yhteystiedot jos tarpeen tullessa pystyy tulemaan haastateltavaksi. Kysely on täysin anonymi ja arkivointi tapahtuu Åbo Akademin kulttuuritieteiden arkistossa Culturas mistä se on käytettävissä vain tutkimustyöhön.

Vastaa mielelläni kysymyksiin jotka koskevat tutkielmaa (sabina.sweins@abo.fi tai 0505752254)

Sabina Sweins

Hej,

Jag skriver min pro gradu-avhandling i religionsvetenskap vid Åbo Akademi. Syftet med avhandlingen är att ta reda på hur judarna i Finland uppfattar antisemitismen i Finland idag. Antisemitism är ett verkligt och växande problem i Finland men på grund av bristande forskning inom ämnet är det svårt att veta hur situationen faktiskt ser ut. Jag kommer att genomföra min undersökning i form av en enkät och skulle nu behöva svar på enkäten som finns tillgänglig på svenska och finska.

Här är länken till enkäten: <https://link.webpolsurveys.com/S/9339B95C1E445D21>

För att svara på enkäten så bör man vara 18 år. Det tar ca 10-15 minuter att svara på enkäten. I slutet av enkäten finns även möjlighet att ge ens kontaktuppgifter ifall man kan ställa upp på en intervju vid behov. Enkäten är totalt anonym och arkiveras vid det kulturvetenskapliga arkivet Cultura vid Åbo Akademi var den är tillgänglig endast för forskning.

Jag svarar gärna på frågor angående undersökningen (sabina.sweins@abo.fi eller 0505752254) Enkäten är tillgänglig till 31.12.2017.

Sabina Sweins

Hello,

I am writing my masters thesis in comparative religion at Åbo Akademi. The purpose of the study is to find out how the Jewish community in Finland views antisemitism in Finland today. Antisemitism appears to be a growing problem in Finland but due to the lack of research within the subject, it is hard to say how the situation really is. I am conducting my study in the form of a questionnaire and I now need answers, it is possible to fill out the questionnaire in Swedish and Finnish.

Here is the link to the questionnaire:<https://link.webpolsurveys.com/S/9339B95C1E445D21>

You must be 18 years of age to answer the questionnaire. It takes approximately 10-15 minutes to answer. At end of the questionnaire there is a field where you can leave your contact details if you are willing to participate in an interview if needed. The questionnaire is completely anonymous and will be archived at Cultura, the cultural sciences archive at Åbo Akademi, and will only be used for research.

I will gladly answer any questions regarding the study (sabina.sweins@abo.fi or 0505752254). The questionnaire will be available until 31.12.2017.

Sabina Sweins

סבינה סוינס

היי,

אני כותבת את התזה שלי בחוג למדע הדתות באבו אקדמי. מטרת המחקר היא לראות איך הקהילה היהודית בפינלנד חווה אנטישמיות באזור כיום. אנטישמיות נתפשת כתופעה הולכת ומתפשטת בפינלנד אך כתוצאה מחוסר מחקר בנושא, קשה לומר איך המצב באמת. אני בונה את המחקר שלי בצורה של שאלון ועכשיו אני בשלב בו אני צריכה תשובות, זה אפשרי למלא את השאלון בשוודית ובפינית.

<https://link.webpolsurveys.com/S/9339B95C1E445D21>

הנשאל/ת צריך/ה להיות מעל גיל 18 כדי לענות על השאלון. זה לוקח בערך 10-15 דקות. בסוף השאלון יש שדה להשארת פרטי התקשרות במידה ותרצו להשתתף בראיון אם יתקיים. השאלון הוא אנונימי ויישמר אך ורק למטרות המחקר ב'קולטורה', הארכיון המדעי תרבותי באבו אקדמי. או 0505752254). השאלון sabina.sweins@abo.fi לשלוח על כל שאלה בנוגע למחקר (יהיה זמין עד ה-31.12.2017

סבינה סוינס

Здравствуйте,

Я пишу магистерскую диссертацию по сравнительной религии в Або Академии. Цель исследования - выяснить, как еврейская община Финляндии видит антисемитизм в Финляндии сегодня. Говорят, что антисемитизм растущая проблема в Финляндии, но из-за отсутствия исследований в рамках предмета, трудно сказать, что есть в самом деле. Я собираю материал для исследования с помощью анкеты, и буду Вам очень благодарна за Ваши ответы. Анкету Вы можете заполнить на шведском или на финском.

<https://link.webpolsurveys.com/S/9339B95C1E445D21>

Ответить на вопросник, может человек которому 18 лет или больше. На это потребуется 10-15 минут. В конце вопросника есть поле, где вы, по желанию, можете оставить свои контактные данные, чтобы я смогла связаться для собеседования, если это будет необходимо. Анкета в полностью анонимна и будет заархивирована в архиве культурных наук в Åbo Akademi, и будет использоваться только для исследований.

Я с удовольствием отвечу на любые вопросы, касающиеся исследования, и я Вам очень

признательна и благодарна за Ваше внимание.

(sabina.sweins@abo.fi или 0505752254). Анкета будет доступна до 31.12.2017.

С уважением,

Сабина Свенс